

ADVOCATENBLAD

SINDS 1918

ONDERZOEK

Pesten en seksuele intimidatie
wijdverbreid in de beroepsgroep

ACHTERGROND

Prestatiebeloning wint
langzaam maar zeker terrein

KRONIEKEN

Uitspraken in het pensioenrecht,
van april 2018 tot april 2019

Deze collega's bieden een luisterend oor

Ons vertaalteam staat ook voor ú klaar!

Juridisch vertalen, een vak apart.

Van arbitragerecht tot zeerecht: JMS Textservice heeft al sinds 1997 de vertaalspecialist in huis die uw juridische teksten met kennis van zaken vertaalt. Met ons uitgebreide team in-house vertalers en ons omvangrijke netwerk ervaren freelancers vervullen wij al uw juridische (spoed)vertaalopdrachten, in elke denkbare talencombinatie, en altijd binnen de gewenste deadline. Voor een vrijblijvende prijsopgave kunt u ons bellen of een e-mail sturen.

JMS Textservice
juridisch vertaalbureau

T 0299-351851
E info@jmstext.nl
W www.jmstext.nl

Publicatiedatum 4 juni 2019

99e jaargang

Het *Advocatenblad*, het blad voor de Nederlandse advocatuur, verschijnt 10 keer per jaar en wordt uitgegeven door Boom juridisch. De van de Nederlandse orde van advocaten onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen. De redactie werkt volgens de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek. Het volgende nummer van het *Advocatenblad* verschijnt op 2 juli.

Hoofdredacteur

Kees Pijnappels

Redactie

Sabine Droogleevers Fortuyn, Stijn Dunk, Francisca Mebius

Advocaat-redactieleden

Jan Wouter Alt, Aldert van der Bent, Yola Geradts, Karol Hillebrandt, Jack Linssen, Robert Malewicz, Coline Norde, Christiane Verfuurden, Paulien Willemsen, Rogier Wolf

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Textcetera, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Wilco, Amersfoort

Citeerwijze

Adv.bl. 2019-5, p.

Aan dit nummer werkten mee

Erik Jan Bolsius, Heidi Borgart, Bas Braeken, Alexandra Gerny, Martijn Gijsbertsen, Nathalie Gludemans-Voogd, Sjoerd van der Hucht, Jean-Pierre Jans, Matthijs Kaaks, Miquel Kemmel, Marlies Koppenol, Lars Kuipers, Willem van Leerdam, Bernard de Leest, Jean-Pierre van der Rest, Trudeke Sillevius Smitt, Johan van Uffelen, Lisa van Velzen, Lilian Verlinde, Jaap Jelle Vollaard, Marco de Vries, Maurits Westerik, Paul van Wijngaarden, Rogier Wolf, Bendert Zevenbergen

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl. Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op. De redactie heeft het recht bijdragen in te korten. De redactie is telefonisch bereikbaar op nummer 070 - 335 35 70.

Boom juridisch

Selma Soetenhorst-Hoedt (uitgever)

Bureau van de orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag, postbus 30851, 2500 GW Den Haag, info@advocatenorde.nl, 070-335 35 35, helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl, 070 - 335 35 54.

Abonnementen

De abonnementsprijs bedraagt € 246 per jaar (excl. btw, incl. verzendkosten). Een abonnement biedt u naast de gedrukte nummers tevens het online-archief vanaf 2001 én een e-mailtendering. Kijk op www.advocatenblad.nl voor meer informatie en het afsluiten van een abonnement. Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan en worden stilzwijgend verlengd, tenzij het abonnement schriftelijk wordt opgezegd. Na afloop van het eerste abonnementsjaar dient u rekening te houden met een opzegtermijn van één maand. Kijk op www.tijdschriften.boomjuridisch.nl voor meer informatie. Wilt u een abonnement afsluiten of heeft u vragen? Neem dan contact op via klantenservice@boomdenhaag.nl of via telefoonnummer 070-330 70 33.

Adreswijzigingen

Boom juridisch via klantenservice@boomdenhaag.nl of via telefoonnummer 070-330 70 33. Adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl.

Media-advies

Maarten Schuttél

Advertentiedeelname

Capital Media Services B.V., Staringstraat 11, 6521 AE Nijmegen Tel. 024-360 77 10, mail@capitalmediaservices.nl.

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veelelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaardt de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en veelelvoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) het *Advocatenblad* in enige vorm.

ISSN 0165-1331

Omslagfoto: Sjoerd van der Hucht

© Sjoerd van der Hucht

DOORVRAGEN

DOOR / KEES PIJNAPPELS

We moeten het even hebben over het Advocatenpanel. Dat is vorig jaar door ons in het leven geroepen om de *communis opinio* van de advocatuur te peilen. Blijmoedig trotseerden we daarmee de enquête-moeheid die zich zo langzamerhand heeft meester gemaakt van de doorsnee-Nederlander.

Ondanks dat risico leek het ons toch zinvol het panel in te richten, teneinde dat enkele keren per jaar een advocatuurlijk relevante vraag voor te leggen. De antwoorden helpen de individuele advocaat bij de eigen meningsvorming en institutionele gremia mogelijk bij beleidsvorming. Thema's genoeg in deze dynamische tijd. Vorig jaar informeerden we naar het imago van de advocatuur en naar de visie op reviewsites. Begin dit voorjaar bevroegen we het panel over de bedrijfseconomische verwachtingen voor 2019. De resultaten van de onderzoeken zijn nog te vinden op onze website advocatenblad.nl.

In dit nummer vindt u de uitkomsten van ons onderzoek naar pesten en seksuele intimidatie in de vaderlandse advocatuur. Directe aanleiding vormde een omvangrijk en internationaal onderzoek door de IBA. De Nederlandse inbreng in dat onderzoek was een beetje mager, vandaar dat we besloten zelf wat door te vragen. Bovendien wilden we graag weten wat ons eigen panel vindt van de aanbevelingen van de IBA. Vanaf pagina 14 leest u er alles over.

Het Advocatenpanel telt inmiddels 550 zielen, hetgeen bepaald niet slecht is in minder dan een jaar tijd. Niettemin is extra aanwas welkom. Hoe groter de club, hoe betrouwbaarder de uitkomsten van de enquêtes. Overigens proberen we steeds niet meer dan tien minuten van uw tijd in beslag te nemen. Op www.advocatenblad.nl/advocatenpanel kunt u zich aanmelden.

Naast de mening van het collectief is er de opvatting van het individu. Die kan soms zeker zo boeiend zijn. Neem nu het interview met tbs-advocaat Job Knoester vanaf pagina 32. Hij legt uit wat hem drijft en waarom hij wél gelooft in het tbs-systeem zoals we dat in Nederland hebben. Maar ook hoe het volgens hem anders en beter kan.

Deze editie bevat nog tal van andere verhalen, bladert u zelf maar. Onder meer naar het artikel over prestatiebeloning, vanaf pagina 26. Een bescheiden deel van de Nederlandse kantoren zweert erbij. 'Als jij door gezinsomstandigheden een jaar lang veel minder hard kunt werken, voel je je als partner heel vervelend. Het verdelen naar prestatie geeft zo iemand ademruimte,' zegt consultant Maarten de Haas. Het is maar net hoe je het bekijkt. Als je door omstandigheden een jaar lang veel minder hard kunt werken, is het misschien ook wel prettig om niet meteen te worden gekort. Wie weet, leggen we de kwestie nog eens voor aan het Advocatenpanel.

DEZE EDITIE

RUBRIEKEN

- 3** Redactioneel, Colofon
- 6** Interactie
- 7** Cijfers, Citaat, Column Matthijs Kaaks
- 9** In Beeld
- 12** Frisse Neus
- 21** Ter zitting, Agenda
- 30** Gezien
- 31** Tuchtrectcolumn Trudeke Sillevius Smitt
- 41** Buitenlandse balie, De beroepscoach
- 58** Jubileum

ACTUEEL

- 10** Minder klachten, meer schrappingen
- 11** NOvA bouwt aan eigen pilot rechtsbijstand
- 58** Jubileum 2019: 'Advocaat zijn is nooit saai'
- 60** Lawyers for Lawyers: Training voor Russische advocaten

ONDERZOEK

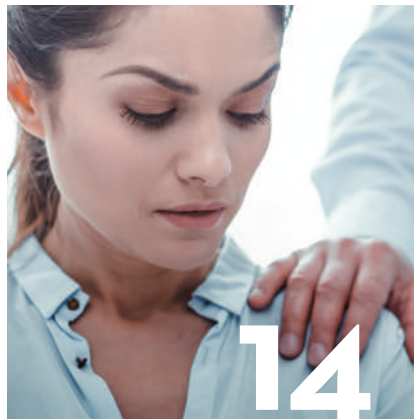
- 14** #UsToo
- 17** 'Correct gedrag zit tussen de oren'

COVER

- 22** Team Vertrouwenspersonen: 'Schroom niet en bel ons'

ACHTERGROND

- 26** Winst verdelen op basis van prestaties
- 36** Als je cliënt een trauma heeft

#UsToo

- 42** Wildwest in de letselschadepraktijk
- 49** Justice for Few
- 50** Voorsorteren op de compliance monitor

INTERVIEW

- 32** Tbs-advocaat Knoester: 'Al mijn cliënten zijn slachtoffer geweest'

RECENSIE

- 53** Value Pricing: alternatief voor Alternative Fee Arrangements?

JURIDISCH

- 56** Juridische analyse: Verzendtheorie moet voor elke postbode gelden
- 61** Even oprissen: Vertegenwoordigingsbevoegdheid bij de bv

KRONIEKEN

- 63** Pensioenrecht

VAN DE ORDE

- 79** Ordeberichten
- 85** Transfers
- 88** Uitspraken van de tuchtrechter
- 90** Ten slotte: column lid algemene raad Nederlandse orde van advocaten Bernard de Leest

Tbs-advocaat Knoester: 'Al mijn cliënten zijn slachtoffer geweest'

Als je cliënt een trauma heeft

42 Wildwest in de letselschade- praktijk

Bel: 088 - 278 77 77

Reistijd wordt werktijd!

elke kilometer optimaal benut

Chauffeur.nl

WE ZIJN AL ONDERWEG!

Aantjes Zevenberg
ADVOCATEN

C A S S A T I E

I N C I V I E L E Z A K E N

Mr. K. Aantjes

aantjes@ aantjeszevenberg.nl

Mr. F.I. van Dorsser

vandorsser@ aantjeszevenberg.nl

070-3906260 | www.aantjeszevenberg.nl

VU LAW
ACADEMY

Leergang Pensioenrecht

De beste opleiding om pensioenrechtsspecialist te worden is sinds jaar en dag de postacademische Leergang Pensioenrecht van de VU. Als u de Leergang Pensioenrecht met succes doorloopt mag u zich met recht gecertificeerd pensioenspecialist noemen en de titel CPL of CPC voeren.

START 17 SEPTEMBER 2019

VU
VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Docenten:
prof. dr. Erik Lutjens en
mr. Monique van der Poel

www.vulaw.nl

GESPOT OP SOCIAL MEDIA

CIJFERS

101

101 advocaten per 100.000 inwoners telt Nederland volgens een Europese studie (*The 2019 Justice Scoreboard*). Dat is vergelijkbaar met Frankrijk en Denemarken. België en Duitsland tellen relatief twee keer zoveel advocaten. In Spanje, Groot-Brittannië en Italië is dat zelfs een factor 3 of meer.

CITAAT

‘Voor een advocaat staat één belang bovenaan. Dat van de cliënt, en de deken mag niet verlangen om te zwijgen ten koste van dat belang.’

Advocaat Lian Mannheims verdedigt haar cliënt Nico Meijering voor de raad van discipline naar aanleiding van een dekenbezwaar over diens uitlatingen in de talkshow *Jinek*. (Bron: *Volkscrant*, 7 mei.)

COLUMN

DOOR / MATTHIJS KAAKS

Hoofdelijke omslag

Zoals elk jaar ontving ik in maart de categorieverklaring voor de vaststelling van de jaarlijkse bijdrage aan de orde van advocaten. In Amsterdam, het verschilt per arrondissement, is er een staffel van vijf categorieën. Advocaten met een brutopraktijkinkomen van minder dan € 37.000 zitten in de laagste categorie, zodat zij de hoogste korting krijgen op de hoofdelijke omslag. Alleen advocaat-stagiairs betalen minder, wat op zich wonderlijk is want veel beginnend advocaten ontvangen tegenwoordig meer dan modaal.

De hoogste categorie geldt voor advocaten met een brutopraktijkinkomen van boven de € 115.000. Hun jaarlijkse bijdrage is daardoor hoger. Er ligt een solidariteitsgedachte aan ten grondslag. Een bijdrage naar draagkracht. De ‘veelverdieners’ betalen daardoor ongeveer twee keer meer dan hun collega’s die minder dan modaal verdienen. Het verschil zou echter veel groter moeten zijn.

In Amsterdam staan ongeveer 5500 advocaten ingeschreven. Velen daarvan hebben een praktijkinkomen dat een veelvoud is van € 115.000.

De advocaat met een winstdeel van 5 ton betaalt van zijn inkomen nu 0,1 procent mee aan de begroting van de balie waar hij staat ingeschreven. Een asielrechtadvocaat die in categorie 2 blijft steken, betaalt *pro rata* bijna het tienvoudige van de bijdrage die de partner van een middenmoter op de Zuidas moet betalen. De hoofdelijke omslag is dus nogal onevenredig. Dit systeem moet daarom nodig op de schop.

Het systeem dateert uit de tijd dat de orde er vanuit ging dat een goed

lopende advocatenpraktijk een brutopraktijkinkomen genereerde dat gelijk was aan het salaris van een vicepresident van een kleine rechtbank. Tot in de jaren negentig adviseerde de orde een standaard-uurtarief dat hierop was gebaseerd. Sinds die tijd is het salaris van rechters niet meer gestegen, terwijl de uurtarieven van advocaten zijn vervelvoudigd en de winstgevendheid van de commerciële advocatuur jaar na jaar records brak. Het is daarom niet zo verrassend dat een oud-deken binnenskamers schamperde dat de anderhalve ton dekensalaris voor hem een fooi was.

Recent bleek uit onderzoek dat zeven op de tien sociaal advocaten overwogen te stoppen. Hun inkomsten naderen het minimum. De orde vindt dit uiteraard verontrustend. Het behoud van een goede gefinancierde rechtsbijstand krijgt daarom speciale aandacht, lezen we in jaarverslagen en rapporten. Bij de laatste factuur voor de jaarlijkse bijdrage lichtte de orde nadrukkelijk toe dat het geld deels aan dat doel wordt besteed. Maar zou de orde zich wel realiseren dat de sociaal advocaten hieraan zelf *pro rata* het meeste bijdragen?

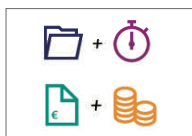
Als de hoofdelijke omslag is gebaseerd op solidariteit, voer dat dan ook serieus door.

Begin met aanpassing van de categorie-indeling. Uit de diepe zakken kan veel meer geput worden. Dan kunnen sociaal advocaten worden vrijgesteld van de jaarlijkse bijdrage.

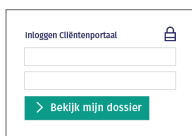
Ik denk niet dat er aan de Zuidas iemand is die zich daarover zal bekreunen.

Realiseer meer declarabele uren als advocatenkantoor.

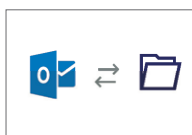
Ontdek de 3 redenen waarom al meer dan 20.000 advocaten & juristen in Europa werken met Kleos:

- **Alles-in-1 software voor uw advocatenkantoor.**
Dossierbeheer, tijdschrijven, facturatie en boekhouding in één.

- **Cliëntenportaal**
Communiceer sneller met cliënten via het online cliëntenportaal, beveiligd conform NOvA richtlijnen.

- **E-mailintegratie Outlook**
Sla mailcorrespondentie automatisch op in dossiers

Probeer Kleos nu 3 maanden gratis en vrijblijvend.

Ga naar www.wolterskluwer.nl/kleos om uw proefperiode aan te vragen.

IN BEELD

Girls, girls, girls

DOOR / SABINE DROOGLEEVER FORTUYN BEELD / HEIDI BORGART

Vijf vrouwen vormen sinds februari van dit jaar het bestuur van de Vereniging De Jonge Balie Noord-Holland. Een unicum, een bestuur zonder mannen. Pauline Woudenberg (30), Liselotte Mannaerts (29), Rachel Hoeneveld (28), Rosanne Gorter (26) en Charlotte Bos (31) (v.l.n.r.) delibereren elke maand over de activiteiten, vernieuwingen en de koers van de Noord-Hollandse Jonge Balie. 'We

vergaderen heel effectief,' zegt voorzitter Mannaerts. 'Beslissingen worden snel genomen. Dat komt deels door de groep, maar ik denk dat het ook helpt dat we met allemaal vrouwen zijn. Onze neuzen staan sneller dezelfde kant op.' Typerend voor dit bestuur is dat het minder automatisch vasthoudt aan tradities. 'Zoals archaisch taalgebruik in de nieuwsbrieven,' zegt penningmeester Bos. 'We hebben een meer informele stijl. En we maken

meer gebruik van sociale media om activiteiten te promoten.' Of de mannelijke jonge advocaten nu wel goed vertegenwoordigd zijn? 'We zoeken elk jaar naar een combinatie van mannen en vrouwen. Maar veel minder mannen hadden deze ambitie,' zegt Mannaerts. Bos vult aan: 'En als je kijkt naar de nieuwe lichten in Noord-Holland, zie je ook dat het overgrote deel uit vrouwelijke advocaten bestaat.'

MINDER KLACHTEN, MEER SCHRAPPINGEN

DOOR / FRANCISCA MEBIUS

In 2018 zijn negentien advocaten onherroepelijk geschrapt van het tableau. Dat is een flinke toename ten opzichte van eerdere jaren, blijkt uit het jaarverslag van het hof van discipline en de vier raden van discipline. In 2017 kregen tien advocaten en in 2016 elf advocaten een beroepsverbod opgelegd.

In 2018 kwamen bij de raden van discipline 1004 nieuwe klachten binnen, iets minder dan een jaar eerder. Het aantal ingekomen zaken bij het hof van discipline steeg licht, ondanks de invoering van griffierechten. In 2018 kwamen daar 369 zaken, tegenover 357 in 2017. De raden van discipline gaven vorig jaar 856 tuchtrechtelijke oordelen. In 2017 waren dat er 836. In 595 gevallen luidde het oordeel ongegrond of niet-ontvankelijk. De resterende 261 klachten waren (deels) gegrond: vijf procent gegrond zonder maatregel, dertien procent waarschuwing, vijf procent berisping, drie procent voorwaardelijke schorsing, drie procent onvoorwaardelijke schorsing en één procent schrapping. De raden legden in 2018 drie geldboetes op, in twee gevallen samen met een andere maatregel. Deze percentages waren vorige jaren globaal hetzelfde, dus er werd in 2018 niet beduidend zwaarder of lichter gestraft, aldus het jaarverslag. De gemiddelde doorlooptijd was in 2018 zesentwintig maanden. In 2017 was dit nog vijf maanden. Volgens het jaarverslag is dat te wijten aan capaciteitsproblemen.

INGREPEN

In totaal werd er vorig jaar op 17.784 Nederlandse advocaten 273 keer (in-

clusief toegewezen bijzondere verzoeken van dekens) ingegrepen door de tuchtrechter. Dat betekent dat anderhalf procent van de advocaten met een ongunstige beslissing van de tuchtrechter te maken kreeg. Dat is iets minder dan in het voorgaande jaar. In 2017 werd een krappe twee procent van de advocaten op de vingers getikt.

Wederom vielen de meeste gegronde klachten in de categorie 'prestatie onder de maat', gevolgd door de klachten over communicatie met de eigen cliënt. Het meest werd geklaagd over de eigen advocaat, respectievelijk de advocaat van de wederpartij.

Het hof van discipline wees 205 beslissingen in hoger beroep, ingesteld tegen een beslissing van een raad. In 2018 werden 125 beslissingen bekrachtigd, in 2017 lag dat aantal op 115. Het aantal vernietigingen steeg van 35 in 2017 naar 41 in 2018.

VOORTRAJECT

Het aantal ingekomen klachten bij de raden van discipline is ten opzichte van zes jaar geleden drastisch afgenomen (van 1400 naar 1004), concluderen Mariska Baaij, tot maart 2019 voorzitter raad van discipline in Den Haag en Ine Gimbrère-Straetmans, voorzitter raad van discipline 's-Hertogenbosch

(tot 1 juli 2019), in het voorwoord. Of de in 2015 ingevoerde kostenveroordeling en het griffierecht van 50 euro hierbij een rol spelen, is volgens hen onduidelijk. 'Mogelijk worden in het voortraject bij de deken meer zaken afgewikkeld of geregeld dan destijds het geval was.'

Volgens de voorzitters is zeker dat een aantal zaken, die voorheen voor de tuchtrechter werden gebracht, zoals overtreding van de controleregels, tegenwoordig door de dekens worden afgedaan door middel van het opleggen van een boete. 'Verder kan een rol gespeeld hebben dat dekens vaker dan voorheen een zogenaamde dekenvisie geven op een klacht en dat dekens vaker bemiddelingsgesprekken houden. Daarmee kan voor klagers de spreekwoordelijke kou uit de lucht worden gehaald.' De rechters hopen dat het tuchtrecht in de komende jaren aan effectiviteit zal winnen. 'In die zin dat er minder ongegronde klachten aan de raden worden voorgelegd en dat het geïntensiverde toezicht van de dekens ertoe zal leiden dat de tuchtrechter (nog) sneller kan optreden tegen degenen die onder de maat van hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt presteren.'

NOVA BOUWT AAN EIGEN PILOT RECHTSBIJSTAND

DOOR / KEES PIJNAPPELS

De Nederlandse orde van advocaten gaat een eigen pilot opzetten voor de gefinancierde rechtsbijstand. Het experiment gaat uit van piketadvocaten die in de eerste lijn kunnen worden opgetrommeld om advies te geven.

Minister Dekker voor Rechtsbescherming zal er ongetwijfeld mee in zijn nopjes zijn: de NOvA is bereid een experiment op te zetten gericht op een adequate opvang van mensen met juridische problemen. De inzet van piketadvocaten, naar model van het strafrecht, vormt een belangrijk onderdeel van de NOvA-pilot. De Nederlandse orde van advocaten gaat daarbij niet over één nacht ijs; de algemene raad heeft de plus- en minpunten van het experiment zorgvuldig afgewogen. De NOvA krijgt vanuit de advocatuur geregeld de oproep het gesprek met Dekker te beëindigen, bij wijze van protest tegen de afbraak van het stelsel. De algemene raad kiest er niettemin voor de lijnen met het ministerie en het kabinet open te houden. Dialoog is de beste manier om onze argumenten naar voren te brengen, vindt de raad.

TRIAL-AND-ERROR

De beoogde NOvA-pilot past in die lijn. Liever proberen bij te sturen om de boel op de rit te houden, dan het beleid te zien ontsporen, is de gedachte. Dekker heeft van de Tweede Kamer groen licht gekregen om via *trial-and-error* de gefinancierde rechtsbijstand te herzien. In de Haagse wandelgangen groeit echter de onzekerheid over de kans op succes van die aanpak. Minder procedures, meer oplossingen, luidt de mantra waarmee hij het

stelsel van de gefinancierde rechtsbijstand wil hervormen. Dekker staat een systeem met rechtshulppakketten voor ogen, waarin rechtzoekenden weliswaar juridische bijstand krijgen, maar niet per se van een advocaat. Tal van pilots moeten een route opleveren richting een nieuw stelsel, maar in de praktijk blijkt dat een lastige opgave.

De Achmea-pilot met LegalGuard ondervindt weinig medewerking vanuit het maatschappelijk middenveld. Rondom andere beoogde experimenten hangt een waas van stilzwijgen en geheimzinnigheid. Weliswaar is er op papier een aardige lijst voorhanden. Er zijn pilots voorzien voor ZSM, geschillen met de overheid, echtscheidingen, slachtofferzaken, algemeen strafrecht en nog eentje in Rotterdam, bedoeld om het juridisch en het sociaal domein met elkaar te verbinden. Maar naar opzet en praktische uitwerking van veel pilots blijft het vooralsnog gissen.

De NOvA wil nu op 1 september een eigen project lanceren om te laten zien hoe het wel kan. Inmiddels is een projectleider aangesteld die het plan gaat uitwerken. Het project is gebaseerd op de ambitie om zowel de eerste als de tweede lijn, en de samenwerking daartussen, te versterken. Op dit moment wordt de eerste lijn onder andere bemand door het Juridische Loket en Sociaal Werk Nederland. Van daaruit komen rechtzoekenden terecht bij toevoegingsadvocaten, in de tweede lijn.

In dat proces valt het een en ander te verbeteren, is de gedachte.

VRAAGBAAK

Op verschillende plekken in het land wil de NOvA, in samenwerking met diverse partijen, pilots opzetten, waarbij een piketadvocaat optreedt als vraagbaak voor de eerste lijn. Een vooraf opgesteld schema draagt er zorg voor dat de advocaat op vaste tijdstippen beschikbaar is. Op die manier kan meer specialistische kennis ingezet worden ten behoeve van een gedegen advies, als de functionaris in de eerste lijn die kennis niet paraat heeft. In overleg met de piketadvocaat kan ook worden beoordeeld of een rechtzoekende bijstand van een advocaat behoeft of niet.

De NOvA hoopt met het project, dat na de zomer van start moet gaan, aan te tonen dat de inzet van advocaten in een vroeg stadium de rechtzoekende burger sneller en beter helpt. Ook de introductie van een zogeheten signaleringsoverleg maakt deel uit van het project. Tijdens dat overleg, waaraan zowel advocaten als ketenpartners deelnemen, worden ervaringen uitgewisseld om daar lering uit te trekken en de samenwerking te optimaliseren.

Gadget-advocaat

DOOR / ERIK JAN BOLSIUS BEELD / JEAN-PIERRE JANS

Aernout Zappey is advocaat ondernemingsrecht en onderneemt ook zelf. In beide rollen maakt hij zich er druk om dat zijn elektrische step de weg niet op mag.

Vanuit zijn kantoor in Amsterdam-Zuid ziet advocaat Aernout Zappey, partner bij Levenbach Advocaten, het Vondelpark liggen. Tijdens een rondje door het park kan hij goed laten zien hoe het in de hoofdstad wemelt van de nieuwe vervoersmiddelen. De gadgetfreak bezit er zelf twee, een elektrische step en dito skateboard. Of hij daar niet wat te oud voor is? ‘Nu ik niet meer de zegen heb van de eeuwige jeugd, heb ik, zoals mijn moeder altijd zegt, een onbestemde leeftijd. Wat maakt het uit hoe oud je bent, ik vind ze supergaaf. Als je in de stad een paar kilometer verwijderd bent van je bestemming, pak je

zo'n step uit je kofferbak en scheur je op een heel comfortabele manier verder.’ Waarom je ze dan nog relatief weinig ziet in de hoofdstad? ‘Je mag er hier de weg niet mee op. Dat heeft ermee te maken dat het geen brommer of snorfiets is. Om hem legaal te krijgen, moet er een zadeltje op, en achteruitkijkspiegels. Dan wordt het een soort scootmobiel en zijn de charme en de handigheid eraf.’ Maar Zappey ziet kansen: ‘In Parijs, Barcelona en Tel Aviv zijn elektrische steps al in de verhuur, dus ze zijn ergens in de Europese handelszone al toegelaten.’ Zoals het een goed advocaat betaamt, dook Zappey in de regels. ‘Dit soort

nieuwe vormen van mobiliteit kunnen een oplossing bieden voor de congestie in de stad. Maar je ziet dat wet- en regelgeving geen gelijke tred houdt met de ontwikkelingen in de maatschappij. De Wegenverkeerswet geeft geen mogelijkheden om zonder goedkeuring van de RDW met dit soort voertuigen de weg op te gaan.’ Zappey heeft er ook een zakelijk belang bij, als eigenaar van Wasteboards en The Caps Connection, bedrijven die skateboards en meubels maken van gerecyclede plastic doppen. ‘Ik dacht dat het leuk zou zijn om het plankje van de elektrische steps van gerecyclede doppen te maken.’ Wasteboards ontstond enigszins toevallig, vertelt de innovatieve advocaat. ‘Ik raakte een paar jaar geleden betrokken bij de oprichting en ontwikkeling van Plastic Whale, die boten bouwen van plastic afval. Vanaf die boten vissen ze plastic flessen uit de gracht en daar maken ze weer nieuwe boten van. Ik bedacht dat je ook iets met de flessendoppen moest doen en wilde er, als oud-skater, een skateboard van maken. Het idee is dat een skater een dopje dat op straat ligt, als waardevolle grondstof beschouwt.’ Zappey

Aernout Zappey

2018-heden The Caps Connection

2015-heden Wasteboards

2000-heden Levenbach Advocaten

Getrouwd, twee kinderen

‘Ik kijk nu bij mijn klanten ook meer naar de *business opportunity*, dan naar de *nitty gritty details*’

kocht een oven, liet een mal maken en na vele weekenden testen was het skateboard van plastic doppen een feit. ‘Heel lastig, want niemand heeft ooit krachtberekeningen gedaan voor dopjes.’ Zappey weet wat marketing is, de wasteboards liggen in veertig winkels in heel Europa en het bedrijf staat op festivals met een mobiele *board-bakkerij* in een zeecontainer. De dopjes koopt hij van een goed doel: ‘We hebben een overeenkomst met het Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds. Zij zamelen met een dopjesactie voor hondenbezitters 100.000 kilo per jaar in.’

GELOOFWAARDIGER

Rijk wordt Zappey nog niet van zijn bedrijf, al gaat het volgens het businessplan wel geld opleveren. Het ondernemen helpt hem in zijn advocatenpraktijk, stelt hij: ‘Als advocaat met een eigen *start-up* word je geloofwaardiger voor andere ondernemers en *start-ups*. Ze zien dat ik aan den lijve ondervind hoe het is om geen financiering te krijgen, of weer

zo’n ronde door te moeten.’ Ook zijn netwerk is verbreed. ‘Ik heb nu veel contacten in de duurzame hoek.’ Het ondernemen veranderde zijn beeld van hoe hij advocaat wil zijn. Hoe dat gaat: ‘We onderhandelen met een grote partij die een mooie order wil plaatsen. Als advocaat adviseer je dan altijd over algemene voorwaarden en wat een klant wel of niet moet accepteren bij het sluiten van de deal. Ik merk nu dat er dat bij zo’n grote partij niet zoveel valt te bespreken. Het is gewoon hun *compliance*, hun voorwaarden, en *that’s it*. Dat verandert me, daardoor kijk ik nu bij mijn klanten ook meer naar de *business opportunity* dan naar de *nitty gritty details*.’

Terugwandeland naar kantoor, passeert Zappey het ene na het andere advocatenkantoor. Amsterdam-Zuid staat er vol mee. Hoe onderscheidt Levenbach zich van al die concurrentie? ‘Ja, dat is lastig. Wij hebben veel buitenlands werk door ons lidmaatschap van een internationale organisatie van onafhankelijke

advocatenkantoren, LawExchange International. We zijn relatief klein, we onderscheiden ons door meer te doen dan je verwacht van zo’n klein kantoor en door samen met klanten te ondernemen. Dat verwachten onze klanten, voornamelijk internationaal georiënteerde bedrijven, ook van ons. Ik heb een brede interesse, vind het echt interessant wat mijn klanten doen, welke diensten ze verlenen. Ik probeer me daar zo veel mogelijk in te verdiepen. Naast het juridisch advies heb ik ook een bescheiden mening over waar ze mee bezig zijn.’ Zijn vak, de commerciële advocatuur, beschrijft hij als het bedenken van creatieve oplossingen voor complexe problemen. ‘De wereld juridificeert nog steeds exponentieel. De behoefte aan juridische kennis zal niet afnemen, maar verschuift van het productiewerk, wat in hoog tempo wordt geautomatiseerd, naar creatie. Advocaten hebben straks ook niet meer alleen de juridische kennis, maar zijn eerder een *business-advisor* met een juridische achtergrond en blik.’

#USTOO

DOOR / KEES PIJNAPPELS

Pesten en seksuele intimidatie zijn wereldwijd schering en inslag in de advocatuur. Juist onze beroepsgroep kan zich dat niet veroorloven, stelt de International Bar Association.

In december 1983 verhaalde *The Wall Street Journal* van een schoonheidswedstrijd voor stagiaires eerder dat jaar, op een groot advocatenkantoor in Atlanta. Aanvankelijk had het kantoor een *miss-wet-T-shirt*-wedstrijd willen houden, maar na enig protest werd het een competitie in badpak. Winnares werd een student van de Harvard Law School, die prompt een baan kreeg aangeboden. 'Ze heeft het soort lichaam dat we vaker willen zien,' grapte een van de partners, want zo was het evenement bedoeld: als *practical joke*. Diverse vrouwen vertelden de krant later dat ze zich vernederd voelden en alleen maar meededen om perspectief op werk te houden. Zesendertig jaar na de badpakkencompetitie lijkt het erop dat slechts beperkt vooruitgang

Aanbevelingen van de IBA

1. Bewustwording

De advocatuur heeft een probleem. Verspreid de boodschap, het is de eerste stap naar verandering.

2. Beleid

Beleid om pesterijen en seksuele intimidatie aan te pakken, is onvoldoende effectief. We hebben een effectiever beleid en een betere uitvoering nodig.

3. Training

Effectieve training kan pesten op de werkplek en seksuele intimidatie tegengaan. Training moet de norm zijn, niet de uitzondering.

4. Best practice

Samenwerking biedt uitkomst. Deel uw ervaringen, zowel over wat werkt als wat niet werkt.

5. Neem verantwoordelijkheid

Dit probleem raakt iedereen, van vooraanstaande senioren tot pas afgestudeerde nieuwkomers. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid nemen.

6. Verzamel gegevens, verbeter transparantie

Gegevens over de aard en invloed van pesten en seksuele intimidatie zijn belangrijk, die zijn er nog onvoldoende. Zodra we de gegevens hebben, moeten we er open over zijn. Transparantie helpt bij de aanpak van de problemen.

7. Meldpunten

Juridisch professionals melden pesten of seksuele intimidatie niet vaak genoeg of helemaal niet. We moeten bestaande methoden verbeteren, zodat slachtoffers minder moeite hebben hun ervaringen te melden.

8. Haal de jeugd erbij

Jongere juridisch professionals worden onevenredig zwaar getroffen door pesterijen en seksuele intimidatie. Laat ze een rol spelen bij het ontwikkelen en implementeren van oplossingen en verandering van cultuur.

9. Let op de context

Pesten en seksuele intimidatie staan niet op zichzelf. Stress en werkdruk, onvrede op het werk en onvoldoende diversiteit zijn aanverwante zaken. Die moeten in samenhang worden gezien.

10. Houd vaart

Verandering is moeilijk. Maar het is mogelijk als individuen en instellingen samenwerken om pesten en seksuele intimidatie uit te bannen.

is geboekt in de strijd tegen seksuele intimidatie, pesten en ander onprofessioneel gedrag in de juridische sector, constateert de International Bar Association (IBA). 'Hoewel de aard van dergelijk gedrag mogelijk is veranderd, blijft de werkvloer ervan doordrongen.'

De internationale advocatenvereniging komt tot de wrange conclusie na een wereldwijd onderzoek naar (seksueel) grensoverschrijdend gedrag bij advocatenkantoren en de rechterlijke macht. Aanleiding voor het 'largest-ever' onderzoek was de #MeToo-beweging, die sinds oktober 2017 vanuit de VS razendsnel de we-

reld overging. Niettemin waren ook voordat het Harvey Weinstein-schandaal losbarstte bij de IBA al de alarmbellen afgegaan. Een eerder onderzoek, naar de oorzaken van het achterblijvend aantal vrouwen in hoge functies bij advocatenkantoren, had – als bijvangst – ook al aan het licht gebracht dat veel vrouwen zich gepest of lastiggevallen voelen. Sinds #MeToo komen geregeld incidenten naar buiten die dat beeld bevestigen. Neem de 27-jarige Londense advocaat die door haar baas werd meegevraagd naar een Amsterdamse liveseksshow. Toen ze zijn aanhoudende avances afwees

en werd ontslagen, stapte ze naar de rechter. In eigen land reconstrueerde *NRC Handelsblad* onlangs hoe een Amsterdamse hoogleraar arbeidsrecht decennialang wegwam met seksueel grensoverschrijdend gedrag voor hij zijn baan verloor. Maar anekdotes, ook al zijn het er nog zo veel, zijn geen objectieve gegevens, stelt het IBA. Met het IBA-rapport, half mei gepresenteerd in Londen, zijn die er wel. Die gegevens liegen er niet om, de titel van het rapport evenmin: *Us Too?* Bijna zeventuizend juridisch professionals uit 135 landen namen deel aan de enquête. Driekwart van de ►

respondenten werkt op een advocatenkantoor, twee derde is vrouw. Ongeveer een op de twee vrouwelijke respondenten en een op de drie mannelijke respondenten zegt op

‘Eén op de drie vrouwen voelt zich het slachtoffer van seksuele intimidatie op de werkvloer’

het werk te zijn gepest. Eén op de drie vrouwen voelt zich het slachtoffer van seksuele intimidatie op de werkvloer. Bij de mannen is dat één op de veertien. Een groot deel van de incidenten bleek van minder dan een jaar geleden.

Het onderzoek, dat in zes talen werd uitgevoerd, richtte zich ook op Nederland. De Nederlandse respondenten lag met 83 ingevulde enquêtes aanzienlijk onder die van landen als Australië, het VK, Zweden, Spanje, Noorwegen en de VS. Volgens de IBA kan dat te maken hebben met de taalbarrière. De vragenlijst was niet in het Nederlands beschikbaar. De relatief lage respons vermindert de betrouwbaarheid van de Nederlandse cijfers. Niettemin lijken de ervaringen van Nederlandse vrouwen bovengemiddeld negatief. Van de vrouwen zegt 42 procent te maken te hebben gehad met seksuele intimidatie en 61 procent met pesten. Geen van de Nederlandse mannen maakte melding van seksuele intimidatie. Wel zegt 12 procent van de mannen te zijn gepest.

NIET GEMELD

Uit het onderzoek van de IBA blijkt dat het probleem bij veel kantoren niet of nauwelijks bespreekbaar is. Het merendeel van de pesterijen en seksuele intimidaties wordt niet gemeld. De meeste slachtoffers durven dat niet aan, uit angst voor de gevolgen. Zeker in geval van een hiërarchische relatie speelt dat een rol. Een Nederlandse vrouw, werkzaam

op een advocatenkantoor, gaf het volgende antwoord in het IBA-onderzoek: ‘Twee jaar lang viel een partner van het bedrijf waar ik werkte me lastig in zijn kamer. Hoe vreemd het

ook klinkt, ik heb het niet gerapporteerd vanwege de mogelijke repercussies die het zou

hebben op zijn leven. Toentertijd bestond er geen protocol, maar ik denk niet dat ik het dan wél zou hebben gemeld.’

Mensen die wel aan de bel trekken, komen uiteindelijk vaak van een koude kermis thuis. De bedrijfsleiding neemt geen of onvoldoende maatregelen, overtreders worden niet gestraft. Vaak verslechtert de sfeer zodanig dat de slachtoffers uiteindelijk hun heil elders zoeken en het bedrijf verlaten. Met name mensen die zich gepest voelen, overwegen hun spullen te pakken.

Het onderzoek haalt opnieuw een Nederlandse vrouw aan, werkzaam bij de rechterlijke macht, die de onmacht van slachtoffers van pesten verwoordt. ‘Het management stond achter de lijnmanager, die de belangrijkste dader was, en zijn handlangers die ook met zijn toestemming gepest hebben. We moesten allemaal toegewijd blijven aan het gemeenschappelijke doel en de uitdagingen waarvoor we staan. De lijnmanager deed tenslotte ook zijn werk met dat doel voor ogen. De direct leidinggevende van de manager is zijn vriend, ze spelen samen in een band.’

Volgens de IBA doen advocatenkantoren, die doorgaans een hiërarchische structuur hebben waar mannen het voor het zeggen hebben, niet genoeg om het probleem aan te pakken. Slechts een op de vijf kantoren geeft werknemers training gericht op voorkoming en op het adequaat reageren op pesten en seksuele intimidatie.

IBA-voorzitter Horacio Bernardes Neto wijst er in het rapport op dat pesten en seksuele intimidatie niet alleen mensen beschadigen, maar uiteindelijk ook de kantoren en daarmee de gehele bedrijfstak. ‘Advocaten die gepest worden of lastiggevallen, presteren niet op hun best. Zoals uit de enquête blijkt, gaan ze op zoek naar een andere werkplek of verlaten ze in sommige gevallen het beroep.’ Ter illustratie, opnieuw een citaat uit het onderzoek van een Nederlandse vrouwelijke advocaat. ‘De persoon die me lastigviel, beïnvloedde mijn prestaties direct en indirect negatief. Als gevolg daarvan werd ik slecht beoordeeld en kon ik geen rechter worden. Ik moest beloven te zwijgen over de situatie om mijn verdere carrière als advocaat veilig te stellen. De persoon die me lastigviel, werkt nog steeds als rechter.’

MORELE PLICHT

Volgens Bernardes Neto kan de advocatuur niet anders dan het goede voorbeeld geven. Juridisch professionals hebben de morele plicht om van onbesproken gedrag te zijn, stelt hij. ‘In navolging van de wereldwijde #MeToo-beweging werd de advocatuur regelmatig opgeroepen om andere sectoren over deze kwesties te adviseren. Ons vermogen om effectief te adviseren en bredere maatschappelijke veranderingen aan te sturen, wordt ondermijnd als we het risico van hypocrisie niet aanpakken.’

De IBA doet daarom een aantal aanbevelingen. Kantoren zouden beleid en protocollen moeten implementeren om pesten en seksuele intimidatie tegen te gaan. Kantoren worden ook opgeroepen data te verzamelen, periodieke rapportages te delen en onderling ervaringen uit te wisselen. De IBA adviseert verder training van werknemers om pesten en seksuele intimidatie tegen te gaan. Training moet de norm zijn, niet de uitzondering. ▶

'CORRECT GEDRAG ZIT TUSSEN DE OREN'

DOOR / KEES PIJNAPPELS

In vervolg op het internationale onderzoek van de IBA peilde het *Advocatenblad* de mening van het Advocatenpanel. Pesten en seksuele intimidatie zijn uit den boze, maar op nog meer regels zit niet iedereen te wachten.

Wat uit het IBA-onderzoek naar voren kwam, wordt bevestigd door het Advocatenpanel. Pesten en seksuele intimidatie zijn ook in de Nederlandse advocatuur wijdverbreid. Bijna de helft van de vrouwen zegt in de werkomgeving weleens situaties te zien die duiden op seksuele intimidatie. Ten aanzien van pesten ligt dat percentage net boven de helft. Mannen zien dat weliswaar minder frequent om zich heen, maar nog altijd in ruime mate. Ruim een derde van de mannen is (soms of vaak) getuige van pesten, een kwart van seksuele intimidatie.

Zowel pesten als seksuele intimidatie komt op veel verschillende manieren voor. Meest genoemde pesterij is het belachelijk maken of vernederen van iemand. Ook machtsmisbruik, te veel of te weinig werk geven, opzettelijk tegenwerken en het verspreiden van kwaadaardige geruchten worden vaak genoemd.

Ten aanzien van seksuele intimidatie lopen de ervaringen van mannen en vrouwen behoorlijk uiteen. Vrouwen zeggen vaak geconfronteerd te worden met seksistische opmerkingen of seksueel getinte opmerkingen, gebaren of geluiden. Ook ongepast bekeken worden of, al dan niet toevallig, op ongepaste wijze aangeraakt worden, komt geregeld voor. Ook mannen noemen deze vormen van seksuele intimidatie, maar veel minder frequent.

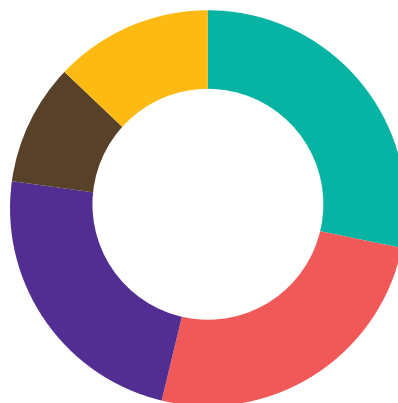
PROTOCOL

De IBA doet een aantal aanbevelingen om pesten en seksuele intimi-

datie op kantoren tegen te gaan. Zo krijgen bedrijven en organisaties het advies om beleid te maken en protocollen op te stellen tegen normoverschrijdend gedrag. Iets meer dan de helft van de respondenten vindt dat een goed plan. Of het gebeurt al, of we gaan ermee aan de slag, luidt het antwoord.

Daarentegen vindt een derde van de respondenten het weinig of niet relevant. De omvang van het kantoor lijkt daarbij een rol te spelen. Hoe groter een kantoor, hoe eerder er aanleiding is voor formeel beleid, zeggen diverse respondenten in hun toelichting. 'Niet nodig voor kleinere organisaties

waar weldenkende mensen voldoende oog hebben voor elkaar. Je kunt het ook positiever formuleren: in een gezonde organisatie – als de onze – zit het beleid tussen de oren en dat werkt goed,' oordeelt een advocaat. Bovendien mag het niet blijven bij protocollen en beleid. Het gaat om een andere manier van denken en handelen, stelt menigeen. 'Cultuur is niet te vatten in een protocol of beleid, maar in bewustwording,' zegt iemand. Een ander antwoordt: 'Het is voor organisaties (afhankelijk van de samenstelling en structuur) van belang niet alleen beleid en protocollen op te stellen, bekend te maken ▶

Aanbeveling:

Organisaties moeten beleid en protocollen implementeren om pesten en seksuele intimidatie tegen te gaan. (n=309)

- Goed, dat doen wij al - **28%**
- Goed, we gaan er mee aan de slag - **26%**
- Weinig relevant - **23%**
- Helemaal niet relevant - **10%**
- Dat weet ik niet - **13%**

Aanbeveling:

Organiseer trainingen om pesten en seksuele intimidatie tegen te gaan. Training moet de norm zijn, niet de uitzondering. (n=309)

- Goed, dat doen wij al - **7%**
- Goed, we gaan er mee aan de slag - **25%**
- Weinig relevant - **35%**
- Helemaal niet relevant - **19%**
- Dat weet ik niet - **14%**

Advocatenpanel

Het Advocatenpanel is een initiatief van het *Advocatenblad*, in samenwerking met onderzoeksbureau Tangram. Het panel is in het leven geroepen om met enige regelmaat te kunnen peilen hoe de advocatuur denkt over zaken die voor de beroepsgroep relevant zijn. Aanmelden voor het panel kan via de website: www.advocatenblad.nl/advocatenpanel/. Deze enquête is zowel voorgelegd aan het Advocatenpanel als aan de abonnees van de wekelijkse nieuwsbrief van het *Advocatenblad*. In totaal vulden 309 mensen de vragenlijst volledig in. Mannen zijn met 180 in de meerderheid. Het aantal vrouwelijke respondenten bedraagt 129. Circa 90 procent van de respondenten is advocaat.

en te implementeren, maar tevens ook te handhaven. De professionele ervaring leert dat bedrijven deze protocollen wel hebben, maar niet zo secuur naleven. Het is dus ook van belang dat het beleid draagvlak heeft, wil dit op de organisatie breed kunnen worden toegepast.'

De bedrijfsleiding moet het goede voorbeeld geven, vindt een derde. 'Het onderwerp is eigenlijk breder. Het gaat ook om de positie van de advocaat in bredere zin en de voorbeeldfunctie voor de maatschappij. Wat zijn de grenzen aan bijvoorbeeld drank- en (legaal) drugsgebruik? Beleid en protocol alleen zullen niet helpen. "Leading by example" is het devies voor partners van kantoren.'

TRAINING

De IBA is ook voorstander van trainingen voor medewerkers, gericht tegen pesten en seksuele intimidatie. Die aanbeveling kan op weinig bijval rekenen. Slechts een derde vindt dat zinvol. 'Ik spreek wel de ernstige hoop uit dat de training en het beleid zodanig worden ingestoken dat er geen overmatig verkrampde situatie ontstaat,' voegt een mannelijke advocaat daaraan toe.

Een ruime meerderheid ziet echter het nut niet. 'Advocaten dienen gevoel te hebben voor wat betamelijk is en betaamt. Hebben ze dat gevoel niet, dan is de vraag of een training daarbij helpen kan. Het eten met mes en vork is aan te leren, fatsoen is een stuk lastiger,' zegt iemand in een toelichting op zijn antwoord. 'Correct gedrag is een vanzelfsprekende norm en daar hoeft geen training

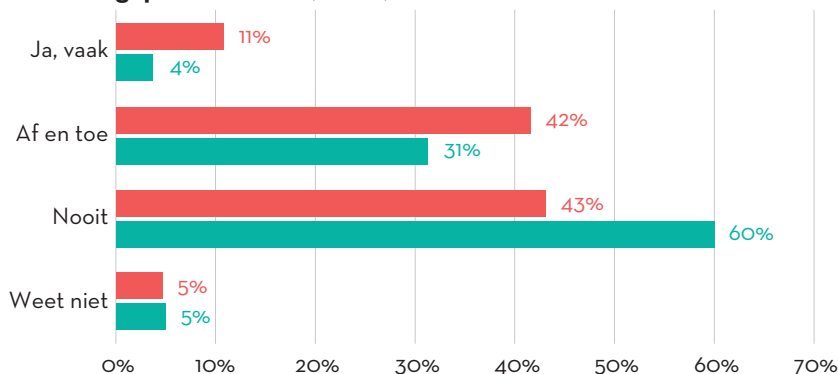
voor gegeven te worden,' antwoordt iemand anders.

De IBA adviseert ook om het onderwerp bespreekbaar te maken en op de agenda te houden. Ongeveer de helft van de Nederlandse respondenten is het daarmee eens. De andere helft vindt het niet nodig of weet het niet. 'Respect is een basishouding,' stelt een advocaat.

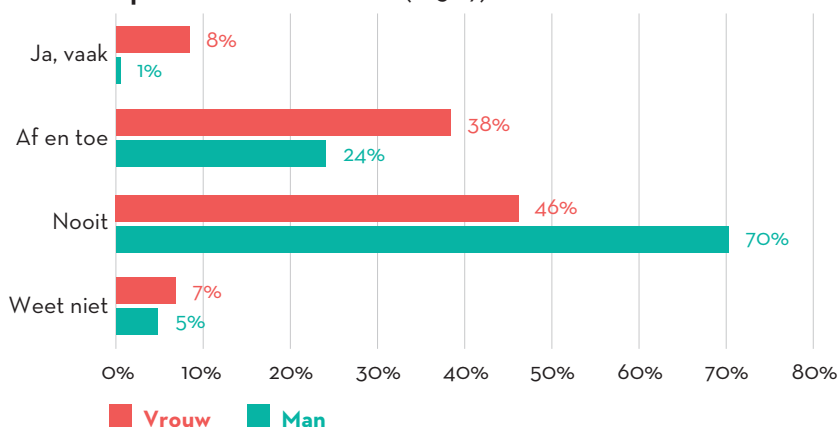
De suggestie van de IBA dat de beroepsgroep zich openlijk uitspreekt

en aangeeft dat pesten en seksuele intimidatie niet geaccepteerd worden, kan daarentegen wel op veel bijval rekenen. Zeven op de tien respondenten vinden dat een goed plan. Overigens heeft niet iedereen vertrouwen in snelle verandering. 'De beroepsgroep bestaat op partnerniveau voor negentig procent uit blanke mannen, bij voorkeur met een corpsachtergrond. Dat gaat nog lang duren.' ■

Merkt u in uw werkomgeving weleens dat collega's gepest worden? (n=309)

Ziet u in uw werkomgeving weleens situaties die duiden op seksuele intimidatie? (n=309)

Wilt u uw civiele praktijk (op termijn) gaan overdragen? Tegen een passende vergoeding en op basis van een samenwerking die u past?

Bel of mail met Tom van den Kieboom van Team Advocaten voor meer informatie.

030-2523520 | tk@teamadvocaten.nl | www.teamadvocaten.nl

ADVOCATEN

ABSOLUTE ADVOCATEN

Absolute Advocaten is een advocatenkantoor dat zich richt op arbeidsrecht, ondernemingsrecht en contractenrecht. Onze klanten zijn hoofdzakelijk middelgrote ondernemingen.

Wij zijn op zoek naar nieuwe collega's (min. 4 jaar werkervaring).

ADVOCAAT
CONTRACTENRECHT
ADVOCAAT
ONDERNEMINGSRECHT
ADVOCAAT
ARBEIDSRECHT

www.absoluteadvocaten.nl/over-ons/vacatures

VRAGEN OF DIRECT SOLLICITEREN?

Jouw sollicitatie kun je sturen naar drs. Ernst Jolink jolink@absoluteadvocaten.nl. Vragen? Neem dan contact op met mr. Tessa Maters: 026 – 325 90 23

Advocaat-partner obv kostendeling

Vanwege het recente vertrek van één van de partners is Park Advocaten op zoek naar een enthousiaste kantoorgenoot of kantoorgenote die ons team van vier advocaten komt versterken.

Park Advocaten is gevestigd op een mooie en representatieve locatie vlakbij het Wilhelminapark te Utrecht. De samenwerking geschiedt op basis van kostendeling en zelfstandige kantoorvoering. Park Advocaten is met name actief op het terrein van het vastgoedrecht, arbeidsrecht, het personen- en familierecht en erfrecht.

Een toekomstige partner die zich bezig houdt met het ondernemingsrecht is een pré, maar geen must.

Bij interesse kunt u zich wenden tot Marnix Legger.
T: 030-256 75 01 E: legger@parkadvocaten.com

Of u kunt contact opnemen met het secretariaat.
T: 030 256 75 06 E: info@parkadvocaten.com,
onder de vermelding "vacature advocaat partner".
Uiteraard zal uw e-mail of telefoongesprek vertrouwelijk worden behandeld.

onafhankelijk
waarderingsdeskundige nodig?

Contentkey

Verbind papier en scherm

Weg van de drukte en te midden van
de schoonheid van een typisch
Italiaans middeleeuws dorpje

AL TEMPO PERDUTO
Borgo di Chiove a pieve su Lago
altempoperduto.com

Prachtig vakantiehuis aan het Gardameer

Ciao Chow Translations volgt het
karakter van de Chow Chow:
zakelijk, betrouwbaar, loyaal
en no-nonsense

Chartered Linguist (UK)
Beëdigd vertaler Engels-Nederlands v.v.
Vertaler Duits/Italiaans – Nederlands/Engels

SPECIALISATIES o.a.
juridisch | medisch | veterinair | hippisch

TOLK IN DE TALEN
Nederlands | Engels | Duits | Italiaans | Redactie & copywriting

info@ciaochow.nl | www.ciaochow.nl

Wout van Veen
advocaten

SAMENWERKING GEZOCHT

In verband met het naderende vertrek van een collega komt er op ons kantoor, gevestigd nabij het centrum van Utrecht, (betaalbare) kantoorruimte vrij voor 1 of 2 advocaten met een - min of meer - eigen zelfstandige praktijk.

We (3 advocaten) zijn een niche- procedeer-kantoor in aansprakelijkheidszaken voor werknemers met een beroepsziekte en andere slachtoffers met letselschade alsook op de rechtsgebieden als vermeld op de website.

Wij verwachten een toename van het aantal zaken. Daarom heeft het de voorkeur om samen te werken met advocaten met een letselschade/beroepsziekte-achtergrond, die enthousiast zijn hierin te participeren. Affiniteit met en proceservaring in arbeids- en sociaal zekerheidsrecht is daarnaast een pluspunt.

Wout van Veen advocaten
2e Daalsedijk 8, gebouw W
3551 EJ Utrecht
www.woutvanveenadvocaten.nl
Tel: 030-251 39 48

talentbook: uw zakelijke toekomst

Ontdek wat voor u echt belangrijk is en kies zelf!

Vraag uw talentbook aan op vitaevalley.nl

20 pagina's met uw:

- talenten
- drijfveren
- ideale richting
- scores (bewust en onbewust)
- zelfbeeld
- mentaliteit
- groeipotentieel

Nu voor € 9,- met de kortingscode #AB#

www.vitaevalley.nl

 VITAE VALLEY

TER ZITTING

Kale kip

DOOR / LARS KUIPERS

Een verdachte die lijdt aan psychoses, zonder geld en zonder huis – dan maar een symbolische straf.

‘Waar is meneer B.?’ vraagt de economische politierechter in Utrecht. ‘Het gaat slecht met hem,’ antwoordt advocaat Chris Hesens. ‘Hij is opgenomen voor psychoses.’ Hesens kent zijn cliënt al jaren. Hij heeft hem zien afglijden naar de rand van de samenleving, zonder werk, zonder inkomen, zonder huis, diep in de psychische problemen en afhankelijk van hulpinstanties. Tweeënhalf jaar terug, 7 september 2016, de dag dat de politie zijn huis in Nijkerkerveen binnenviel, was B. niet thuis. ‘Zijn relatie was uitgegaan. Hij wilde zijn verslaving aanpakken,’ vertelt Hesens. ‘En hij had zich bekeerd tot het geloof. Daarom was hij op retraite in Zweden.’ Buren hadden de politie gealarmeerd omdat ze zich zorgen maakten om de kippen die B. sinds 2015 hield. Terecht. Binnen trof de politie 150 dode vogels aan in een niet te harden ammoniaklucht. De andere kippen hadden darminfecties en problemen aan de luchtwegen. De dierenarts moest ze met spoed behandelen. Had B. zijn kippen zomaar aan hun lot overgelaten? Zelf zegt hij van niet: hij had een vriend en een buurman gevraagd om de dieren te verzorgen. En volgens zijn verklaring had B. bij vertrek 1.500 kilo kippenvoer achtergelaten. ‘Al met al vind ik dit dierenmishandeling,’ zegt de officier van justitie. De strafeis, daar heeft hij wel even over moeten nadenken. Met zijn psychische geschiedenis ligt het niet in de verwachting dat B. een taakstraf tot een goed einde brengt, denkt de aanklager. ‘Ik denk toch dat het een boete moet worden,’ zegt hij: 2.500 euro, waarvan 1.500 voorwaardelijk. Was het echt dierenmishandeling? Daar valt wel wat op af te dingen, vindt Hesens. Want als B. zo duidelijk aangeeft dat hij zijn kompaan en een buurman heeft gevraagd om de kippen te verzorgen, waarom heeft de politie hen dan niet gehoord? Bovendien, zegt hij, was B. verminderd toerekeningsvatbaar. Hesens pleit voor geheel voorwaardelijke straf. ‘Hij is alles kwijt: zijn hobby, zijn huis, zijn inkomen, en ik zie niet in hoe hij ooit een boete zou kunnen betalen.’ Had het onderzoek niet iets grondiger gekund? Zeker, vindt de rechter, maar tegelijk ziet hij dat de verklaring van B. rammelt. De rechter weegt de psychische toestand van B. mee, net als de lange tijd die het heeft geduurd tot de strafzaak voorkwam. Het resultaat: een voorwaardelijke boete. ‘Of het nou 10.000 euro is of 1.000... 2.500 euro, geheel voorwaardelijk. Want als hij niet betaalt, komt vervangende hechtenis in beeld en dat lijkt me niet wenselijk.’

👉 *Meer weten? Lees de uitgebreide versie op advocatenblad.nl, rubriek Ter Zitting.*

AGENDA

GRENZEN VOORBIJ

Wat is de werking van het recht bij de aanpak van grensoverschrijdende klimaat- en vluchtelingenvraagstukken? Daarover gaat het jaarcongres van de Nederlandse Juristenvereniging. Thema: de grenzen voorbij. Tijdens het congres worden de NJV Publicatieprijs en de NJV Annotatieprijs uitgereikt. Na afloop zullen Ferdinand Grapperhaus, minister van Justitie en Veiligheid, en Ahmed Marcouch, burgemeester van Arnhem, aanwezig zijn bij de borrel en een korte speech geven.

Datum: 14 juni 2019.

Locatie: Muis Sacrum, Arnhem.

Ga naar njv.nl voor meer informatie en aanmelding.

DE KRACHT VAN TAAL

Hoe schrijf je een processtuk dat het waard is om te lezen? Op 27 juni verzorgt advocaat Vivien Rorsch (cassatiekantoor LaRorsch) voor De Jonge Balie Amsterdam een lezing over framing, storytelling en overtuigingskracht. Het komt neer op de feiten en het verhaal eromheen. Ook in cassatie. Aan de hand van opvallende en relevante jurisprudentie wijst Vivien op veelgemaakte fouten.

Datum: 27 juni 2019, aanvang 19.30 uur.

Locatie: Roeivereniging De Amstel.

Ga naar <https://jongebalieamsterdam.nl/events/jonge-balie-lezing-7/> voor meer informatie en aanmelding.

KWETSBAARHEID

‘Kwetsbaarheid en veerkracht voorbij...?’ Dat is het thema van de driedaagse Summer School Victimologie. Labels als kwetsbaarheid en veerkracht geven richting aan beleid, onderzoek en dienstverlening. Dat lijkt in het belang van slachtoffers, maar heeft ook averechte effecten. Tijdens lezingen, workshops en persoonlijke ontmoetingen leert u hier meer over. Onder meer Boris Dittrich (voormalig D66-Kamerlid) Rolf Kleber (hoogleraar psychotraumatologie) en Bas van Stokkom (criminoloog en socioloog) zullen spreken.

Datum: 27 tot en met 29 juni 2019.

Locatie: De Observant, Amersfoort.

Ga naar <https://www.slachtofferhulp.nl/nieuws/2019/summer-school-victimologie-2019/> voor meer informatie en aanmelding.

👉 *Meer agendanieuws vindt u op advocatenblad.nl/agenda.*

DOOR / FRANCISCA MEBIUS
BEELD / SJOERD VAN DER HUCHT

**De hulplijn advocatuur is ruim
een jaar actief. Tijd voor het
Team Vertrouwenspersonen
om de balans op te maken.
'Het voorziet in een behoefte.'**

Een hoge werkdruk, burn-out, stressklachten, depressie of verslaving. Sinds mei vorig jaar kunnen advocaten met persoonlijke problemen op kantoor of thuis bel-len met de veertien (vanaf 1 juli 2019 dertien) advocaten die samen het Team Vertrouwenspersonen van de Nederlandse orde van advocaten (NOvA) vormen. De leden van het team beschikken over de nodige beroeps- en levenservaring. Ook volgen zij speciale trainingen, waardoor zij een luisterend oor kunnen bieden aan hun beroepsgenoten. Het Team Vertrouwenspersonen trad vorig jaar in de voetsporen van het

V.l.n.r.: Joan Wurfbain, Emke Vreugdenhil, Wil Hendriks, Tineke de Rouwe, Marjan van der List, Jan Sjöcrona, Paul Wilmink, Ole Klabou, Michaëla Kaaij. Niet op de foto: Sander Markus, Dennis Veldhuizen, Mick Veldhuijsen en Wim Nan (de laatste stopt als vertrouwenspersoon per 1 juli 2019)

Britse initiatief LawCare, dat in 1997 werd opgericht en uitgroeide tot een telefonische hulplijn bij persoonlijke problemen voor de tweehonderdduizend leden tellende juridische

‘De problemen zijn divers, maar komen voornamelijk voort uit werkdruk’

gemeenschap van het Verenigd Koninkrijk en Ierland. In 2016 belden meer dan negenhonderd juridisch professionals naar de hulplijn.

‘Je hoeft maar een krant of magazine open te slaan om te lezen over het toenemend aantal stress- en burn-outklachten waarmee werkenden in Nederland kampen. De advocatuur vormt daarop geen uitzondering en is misschien zelfs wel een risicogroep,’ zegt Johan Rijlaarsdam, algemeen deken van de NOVA ten tijde van het openstellen van de advocatuurlijke hulplijn. ‘Het blijkt voor veel mensen lastig om bij dit soort klachten hulp te vragen of te zoeken. Het is daarom waardevol en belangrijk dat er binnen de advocatuur een Team Vertrouwenspersonen is. Een prachtig voorbeeld van collegialiteit en betrokkenheid onder advocaten.’ Tineke de Rouwe (46), advocaat en mediator personen- en familierecht bij BootsmaDeRouwe Advocaten in Haarlem, en Jan Sjöcrona (63), oud-advocaat en life- en business-coach, zijn twee van de veertien vertrouwenspersonen die op de vrijwillige functie hebben gesolliciteerd en zijn uitgekozen. Zij beamen dat het lastig is voor advocaten om hulp te zoeken. ‘Advocaten hebben vaak iets op te houden: *Keeping Up Appearances*,’ vertelt De Rouwe. ‘Het beroep van advocaat is in de regel werken, werken, werken.’ Volgens Sjöcrona schamen advocaten zich nogal eens voor hun probleem, ze vinden de stap om de telefoon te pakken groot. ‘Het is belangrijk dat advocaten over die drempel van schaamte heen durven stappen. Praten lucht ontzettend op.’

Hoeveel advocaten hebben die hobbel het afgelopen jaar genomen?

De Rouwe: ‘Sinds het openstellen van de telefoondienst hebben ruim dertig advocaten gebeld met het Team Vertrouwenspersonen. De bevindingen zijn positief in die zin dat er dus in een behoefte wordt voorzien.’ Sjöcrona: ‘Dat is even

mooi als jammer. Dertig telefoontjes is best veel voor zo’n eerste jaar. We zitten nog in de opstartfase. Maar ook als er maar één advocaat had

gebeld, voorziet het wat mij betreft in een behoefte.’

In het Verenigd Koninkrijk bellen vanuit de meeste juristen met de hulplijn omdat ze gebukt gaan onder stress. Is dat in Nederland ook het geval?

Sjöcrona: ‘De problemen waar advocaten over bellen zijn divers, maar komen voornamelijk voort uit werkdruk en omgangsvormen binnen kantoren. Hoe gaat het binnen kantoor? Wat kan ik aan de hoge werkdruk doen? Hoe communiceer ik met kantoorgenoten die wat minder sympathiek en zacht in de omgang zijn? Of: ik krijg steeds maar dossiers aangeleverd die ik “meteen” moet behandelen. Wat moet ik ermee? Ik heb ook een keer iemand gesproken met ernstige financiële problemen. Ik heb toen de vraag gesteld of het mogelijk was een financieel deskundige in de arm te nemen om zijn situatie objectief door te lichten. Dat is ook onze taak: met de bellers onderzoeken welke opties ze hebben. Op die manier bespreek ik dit soort kwesties overigens ook met stagiaires in de beroepsopleiding in mijn functie als trainer en mentor.’

De Rouwe: ‘Verder krijgen we te maken met verslavingsproblematiek, paniekaanvallen, depressie en burn-outs. Ook dat kan werkgerelateerd zijn. Het is soms een wisselwerking. Het kan in de privésfeer liggen, maar dat kan ook effect op het werk hebben.’

Hoe gaan jullie te werk als een advocaat belt?

De Rouwe: ‘We leggen aan het begin van het gesprek heel duidelijk uit wie we zijn, wat we doen en dat het gesprek vertrouwelijk is. We rapporteren aan niemand en noteren niets. De beller heeft na deze introductie de vrijheid om door te gaan of niet. Sommige bellers noemen hun naam en kantoor naam. Anderen blijven liever anoniem. Het is allebei prima. We lossen geen problemen op. Het voornaamst is dat we luisteren. We zijn hier in verschillende sessies zwaar ►

Het Team Vertrouwenspersonen is op werkdagen telefonisch bereikbaar **tussen 12.00 en 14.00 uur** en **tussen 19.00 en 21.00 uur** op telefoonnummer **085-064 01 82**.

op getraind. Leren luisteren en leren meekijken wat voor mogelijkheden er zijn voor de desbetreffende advocaat.' Sjöcrona: 'Je luistert, vraagt door en vat samen om mensen er bewust van te maken hoe de situatie feitelijk is. Waarom zit je niet op je plek? Waarom bevalt het niet? Welke opties zijn er allemaal? Vaak is de emotie hoog. Als je die emotie eruit kunt halen en de feiten op een rijtje zet dan zien mensen ook eerder een oplossing. Die oplossing hadden ze, als die emotie er niet was geweest, misschien zonder ons ook gevonden. Het gaat om analyseren en fileren. Dan gaat zo'n gesprek een bepaalde kant op en komen ze zelf op een keuze.'

Verwijzen jullie ook wel eens door naar hulpverleners?

Sjöcrona: 'Nee, wij verwijzen niet rechtstreeks naar hulpverleners.'

Wij bieden voornamelijk een luisterend oor, gezond verstand en een begripvol hart.'

De Rouwe: 'Je kunt wel op enig moment doorverwijzen naar specifieke zorg door het als optie te noemen. Je legt het bij de beller neer. Tijdens de trainingen behandelen we onderling ook casuïstiek, steeds op basis van anonimiteit. Een trainer reflecteert dan en zo leren we van haar en van elkaar. Het is eigenlijk een soort intervisie.'

Merken jullie dat er een taboe rust op persoonlijke problemen?

Sjöcrona: 'Ik hoor voornamelijk dat advocaten het fijn vinden dat er iemand is met wie ze kunnen praten.'

De Rouwe: 'Er gaat veel aan zo'n telefoontje vooraf. Je moet moed verzamelen om te bellen. Advocaten lossen graag problemen op voor anderen en niet voor zichzelf. Als het jezelf betreft en je daar iets mee wilt en gaat doen, is het heel fijn dat er vertrouwenspersonen zijn die je kunt bellen en die naar je luisteren.'

Vaak lucht alleen het delen van je probleem al op.'

In het Verenigd Koninkrijk komen verreweg de meeste telefoontjes van vrouwen. Ook wordt er vaak gebeld door jonge advocaten. Is de Nederlandse situatie daarmee vergelijkbaar?

De Rouwe: 'Niet helemaal. In Nederland is de man-vrouwverhouding tot nu toe ongeveer gelijk verdeeld. De leeftijd van advocaten die ons bellen ligt tussen de zesentwintig en vijftig jaar.'

Sjöcrona: 'In de beroepsopleiding zie ik wel dat jonge advocaten vaak worstelen met werkdruk en stress. Daar word ik geregeld over geraadpleegd in mijn rol als mentor. De hulplijn kan ook hier uitkomst bieden, wanneer stagiaires niet bij hun mentor te rade willen gaan.'

Gaan jullie het komende jaar op dezelfde voet verder?

De Rouwe: 'Ja, we gaan op de ingeslagen weg verder met elkaar. We hebben om de beurt een week dienst. Zo is de lijn op werkdagen tussen 12.00 en 14.00 uur en tussen 19.00 en 21.00 uur bereikbaar. Het team is een mooie gemêleerde groep, een goede afspiegeling van de advocatuur: mannen en vrouwen, verschillende rechtsgebieden, grotere en kleine kantoren, verschillende leeftijden en verspreid door het land.'

Sjöcrona: 'En als er meer telefoontjes zouden komen, kan het team altijd worden uitgebreid. Het heeft een aanlooptijd nodig. Het kost tijd om bekendheid te krijgen.'

Wat willen jullie meegeven aan de advocatuur?

Sjöcrona: 'Wees niet bang om de telefoon te pakken. Als je met iets zit, ook al denk je zelf dat het klein is, schroom niet en bel ons. We zijn volledig discreet.'

De Rouwe: 'De omvang van het probleem is inderdaad niet relevant. Het feit dat je ergens in vastloopt, is voldoende om te bellen.' ■

**TINEKE DE ROUWE
& JAN SJÖCRONA**

Zelf kiezen bij Urios
wel of niet in de cloud

U bepaalt
waar uw data staat!

Vraag de gratis demo aan op Urios.nl
of bel voor een afspraak 072 512 22 05

Urios Standaard | Dossiers | Partijen | Stopwatch | Toevoegingen | Insolventies | Mediation | Meertalig declareren en herinneren

Urios Plus | E-facturering | iDEAL-knop | Export naar boekhouding | Managementrapporten | Documenten | Outlook-koppeling | Agenda

urios

eenvoud bespaart tijd

Koningsweg 4 | 1811 LM Alkmaar | tel 072 512 22 05 | info@urios.nl | www.urios.nl

COLLEGA-
ADVOCATEN
GEZOCHT

Langenberg Gürses Vleugel
advocaten zoekt collega-
advocaten met een lopende
praktijk. Samenwerking op
basis van kostendeling en
kantoor in hartje Utrecht.

meer info:
mr. D. Gürses
T 030 - 737 08 60
Schoolplein 5A
3581 PX Utrecht

www.lgv-advocaten.nl

DE ROOS & PEN

De Roos & Pen bestaat al meer dan 35 jaar en is één van de oudste strafrechtkantoren van Nederland. Het kantoor is in de *first tier* van de *Legal 500* opgenomen op het gebied van *Fraud and white-collar crime*.

Wij zijn op zoek naar een:

(GEVORDERD) ADVOCaat-STAGIAIR
&
(BEGINNEND) MEDEWERKER

Noodzakelijk is uitstekende kennis van het straf(proces)recht en enige affiniteit en/of ervaring met het financieel-economische strafrecht.

**CRIMINAL
DEFENCE
LAWYERS**

Uw reactie kunt u tot uiterlijk 7 Juli 2019 sturen naar vacature@deroospen.nl t.a.v. Inge Jongeneel.

Bij uw motivatiebrief ontvangen wij graag uw CV, eventuele getuigschriften, publicaties en cijferlijsten.

AL TEMPO PERDUTO
borgo di charme a picco sul lago

Prachtig vakantiehuis
aan het Gardameer

Contentkey

Verbind papier en scherm

WINST VERDELEN OP BASIS VAN PRESTATIES

DOOR / STIJN DUNK

Er is een lichte groei in het aantal advocatenkantoren dat zijn partners beloont naar prestatie. Nog steeds verdeelt een ruime meerderheid de winst gelijk, maar prestatiebeloning is veelvuldig onderwerp van gesprek. 'Het leeft zeker'.

De norm is nog steeds gelijke winstverdeling tussen partners: bij driekwart procent van de kantoren speelt het verschil in individuele prestaties van de leidende advocaten geen beslissende rol. Dat blijkt althans uit onderzoek van het Haagse adviesbureau Rvdb onder 42 middelgrote advocatenkantoren. Ruim vijftien procent van de kantoren doet systematisch aan prestatiebeloning door middel van het systeem van winstverdeling. Van de kantoren die de winst gelijk verdelen, corrigeert een kleine twintig procent het partnerinkomen voor betere of slechtere resultaten. Die percentages nemen toe, maar van een grote trend is nog geen sprake, stelt Rvdb-adviseur Maarten de Haas, die advocatenkantoren begeleidt in hun bedrijfsvoering. 'Wel wordt er in veel kantoren waar ik kom over gesproken. Het leeft zeker.' Advocatenkantoren twijfelen over de stap naar prestatiebeloning voor partners omdat het ingewikkelde discussies kan opleveren, volgens De Haas. 'Welk verdeelsysteem kies je, met welke effecten? Systeem X gaat bijvoorbeeld ten koste van partner A en B, terwijl systeem Y nadelig is voor partner C en D.' Dit soort dis-

cussies kan de onderlinge verhoudingen flink op de proef stellen. 'Je moet als partners heel veel van elkaar houden,' glimlacht De Haas.

GEEN BEDREIGING

Tegelijk kan belonen naar prestatie positief uitpakken voor de productiviteit en winstgevendheid. Dus het loont de moeite om prestatiebeloning uit te proberen, vindt De Haas. 'Het hangt sterk af van de acceptatie. Als het je lukt ervoor te zorgen dat de partners het niet als een bedreiging ervaren, is er veel gewonnen. Ga die discussie aan, zou ik zeggen.' Belangrijk is ook om heldere keuzes te maken binnen het beloningssysteem

dat je kiest, stelt de Haas. 'Doe dat systematisch en fair, dan wordt het sneller geaccepteerd.'

De urgentie van belonen naar prestatie wordt steeds groter, signaleert De Haas. 'De verschillen tussen de prestaties en inkomens van partners worden steeds groter. Dat stelt sterker de onderlinge tolerantie op de proef. Prestatiebeloning kan nodig zijn om de groep bij elkaar te houden.' Het kan ook de minder presterende partners ontlasten, denkt De Haas. 'Als jij door gezinsomstandigheden een jaar lang veel minder hard kunt werken, voel je je als partner heel vervelend. Het verdelen naar prestatie geeft zo iemand ademruimte.' ▶

Correcties in verband met performance

Correcties in verband met performance	Aantal kantoren	% van antwoorden
Geen correcties	27	71,1%
In overleg	2	5,3%
Korting wegens onderperformance	1	2,6%
Bonus voor overperformance	1	2,6%
Zowel korting als bonus	3	7,9%
Anders	4	10,5%

‘NIET MOEILIK DOEN OVER TIENDUIZEND EURO’

Blenheim Advocaten in Amsterdam koos tien jaar geleden voor prestatiebeloning. Managing partner Jeroen Latour heeft er geen moment spijt van gehad. ‘Het geeft ruimte aan wat je als partner individueel wilt en kunt doen.’

‘We constateerden steeds grotere verschillen tussen onze meetbare individuele financiële prestaties. Dat hield alle partners bezig: de meer verdienende partners vonden dat ze een te laag winstdeel kregen. Degenen die minder inbrachten vroegen zich af of zij recht hadden op een gelijk aandeel’. Jeroen Latour, managing partner van Blenheim Advocaten, legt uit waarom hij en zijn medepartners tien jaar geleden besloten te kiezen voor een beloning op basis van prestatie. Geen gelijk winstaandeel meer: wie meer geld in het laatje brengt, krijgt ook meer. En vice versa.

STILZITTEN

Voor Latour was en is het een heel logische stap: geef partners waar ze financieel recht op hebben. In het

JEROEN LATOUR

op termijn: ‘Door het principe van gelijke monniken, gelijke kappen toe te passen, beloon je het onderpresteren. Je sust partners in slaap omdat ze geen prikkel hebben om meer te verdienen voor kantoor. Ze krijgen immers zelf een gelijk deel en laat de anderen maar hard rennen. Ze zien dat stilzitten loont. Anderzijds jaag

van terug. Dat alles is slecht voor het kantoor.’

Logisch dus. Belonen naar prestatie. Rechtvaardiger ook. Beter voor de continuïteit van het kantoor. Maar hoe voer je een systeem van prestatiebeloning in zonder dat daar grote discussies over ontstaan? Hoe houd je de onderlinge sfeer goed als de verdiensten van elke partner jaarlijks onder het vergrootglas gaan? ‘We zijn ons van die risico’s bewust,’ aldus Latour. ‘Daarom pakken we onze berekeningen ook zo grondig aan. We werken systematisch van de grove omzetten per persoon naar nauwkeurige cijfers over de bijdrage ▶

‘Partners denken: ik verdien hier de poet, maar daar zie ik niks van terug’

equity model gebeurt dat vaak niet en dat is volgens hem slecht voor de resultaten die een kantoor boekt

je je meest winstgevende partners de tent uit. Die denken: ik verdien hier de poet, maar daar zie ik niks

aan het geheel per partner. We maken gebruik van een eenvoudig en transparant programma om uren te schrijven. Daardoor ontstaan nauwelijks discussies over de onderliggende cijfers.'

REKENMODEL

De verschillen van mening gaan daardoor over andere kwesties. 'Zoals de tijd die een partner heeft besteed aan een project dat vooralsnog weinig heeft opgeleverd, maar zich in de toekomst kan uitbetalen,' legt Latour uit. 'Of de grote bijdrage die iemand heeft geleverd aan de acquisitie, al zit die factor al verwerkt in ons rekenmodel.' Toch leert de ervaring dat de partners van Blenheim er altijd wel uitkomen. 'Je bent het een tijdje oneens, maar dan middel je het samen ergens uit. Je moet ook niet moeilijk doen over kleinere bedragen tot tienduizend euro. Uiteindelijk klap je het gewoon met elkaar af, net als bij een koe op de veemarkt. Wel met respect voor elkaanders prestatie.' Lastiger zijn de moeilijk meetbare bijdragen die een partner levert aan

eenstemming te komen. Als er veel partners zijn, loop je echter meer risico dat je er niet uitkomt.'

SECRETARESSE

Het systeem waarmee Blenheim de winstverdeling berekent, is goed bruikbaar maar volgens Latour verre van perfect. 'We kijken bij andere kantoren hoe zij prestatiebeloning aanpakken en schaven voortdurend aan onze eigen formule.' Zo werden in het begin de kosten die partners maken niet verdisconteerd in het rekenmodel. 'Terwijl dat natuurlijk wel relevant is. Daar bestaan ook grote verschillen in: de ene partner doet het zonder secretaresse, de ander heeft een secretaresse en een chauffeur.' Ook de mate waarin een partner uren van medewerkers afboekt, is van invloed. De basisregel is: er wordt naar prestatie beloond zodra een partner meer of minder betaalde omzet heeft dan een bandbreedte van tien procent rond de gemiddelde omzet. De afgelopen tien jaar is dat ieder jaar het geval geweest.

Volgend jaar wordt het rekenmodel

Voor de advocaten in loondienst had Blenheim lang geleden een beloningssysteem waarin de bonussen konden oplopen tot vijftig procent van het basissalaris. 'Dat zorgde voor te veel competitie en gedoe. Daarom hebben we dat bonussysteem afgezwakt en de vaste salarissen sterk verhoogd.'

MINDER SCHULDIG

De winstverdeling tussen de partners loopt naar tevredenheid. 'Ook voor de partners die minder performen. Die hoeven zich niet meer schuldig te voelen over het feit dat ze bij gelijk delen te veel zouden krijgen. Het zit in de mens, en ook dus in een advocaat, dat hij zijn eigen prestatie te hoog waardeert en die van een ander te laag. En wanneer een partner tijdelijk minder wil werken, kan dat zonder de anderen daarmee financieel te belasten.'

Tegelijk is de prestatiebeloning een positieve prikkel om het beter te doen. 'Je ziet dat iemand die minder verdient, getriggerd wordt zijn schouders er nog eens onder te zetten. Het is mooi om te zien als de ander weer doorgroeit naar een winstgevende praktijk.' Dat is het grote voordeel van niet gelijk delen, volgens Latour. 'Het geeft ruimte aan wat je als partner individueel wilt en kunt doen.

Niemand is gelijk, zeker niet als het gaat om economisch waardebare resultaten. Ons systeem houdt daar flexibel rekening mee.' ►

'Als er veel partners zijn, loop je meer risico dat je er niet uitkomt'

het kantoor. Zoals het managen van de website, ICT of de human resources. 'Dat is niet goed in cijfers uit te drukken,' weet Latour. 'Zelf ben ik al jarenlang managing partner, waarbij ik ook het hele financiële verhaal verzorg. Je moet dan ernstig hopen dat de andere partners dat op waarde schatten.' Dat scheelt als je met een kleine club partners bent, zoals bij Blenheim Advocaten: lang waren er naast Latour drie andere partners, sinds een tijdje is daar een vierde aan toegevoegd: 'Dat maakt het makkelijker om samen tot over-

weer aangepast omdat Blenheim gaat werken met een niet-advocaat als directeur. 'Advocaten zijn meestal slecht in zaken als boekhouding en marketing,' zegt Latour. 'Wij willen daar een professional *pur sang* op zetten en meer bedrijfsmatig gaan werken.' De nieuwe directeur krijgt net als de partners een winstaandeel, maar wordt afgerekend op niet-juridische criteria. Latour verwacht hiermee geen grote problemen: 'Het aardige is dat wij met loon naar werken in de top van ons kantoor minder gedoe hebben dan lager in de piramide.

PARTNERINKOMEN VAN NICHE-KANTOREN BEDUIDEND HOGER

Middelgrote advocatenkantoren die zich specialiseren in niches kennen een beduidend hoger partnerinkomen dan breder georiënteerde kantoren. Dit blijkt uit onderzoek van adviesbureau Rvdb.

Rvdb onderzocht net als in 2011 en 2014 een aantal financiële graadmeters van een groep middelgrote advocatenkantoren. Dit jaar namen 42 kantoren deel, waarvan twee derde tien tot dertig advocaten in dienst heeft. Daarmee geven de onderzoeksresultaten een serieuze indicatie van de ontwikkelingen binnen het middensegment in de advocatuur. 'Dit keer deden er meer kantoren mee die zich vergaand hebben gespecialiseerd in een niche, zoals bijvoorbeeld ICT, arbeidsrecht of intellectueel eigendom,' vertelt Rvdb-adviseur Maarten de Haas.

SPECIALISATIE LOONT

Er blijkt een duidelijk verschil in inkomensgroei tussen deze nichekantoren en advocatenkantoren die zich breder oriënteren. 'De gemiddelde inkomensgroei van 8 procent sinds 2014 komt volledig op het conto van de sterk gespecialiseerde kantoren,' aldus De Haas. 'Wanneer je deze nichekantoren niet meetelt, is er zelfs een lichte daling in inkomen.' Het verschil tussen beide groepen is volgens De Haas goed te verklaren: 'Voor meer specialistisch werk kun je hogere tarieven vragen en eerder uren declareren. Ook is je focus groter zodat je kosten lager zijn en je productie hoger.' Aan de andere kant levert standaardwerk zoals het opstellen van een contract minder op. Ook is er in die markt meer concurrentie: 'Dat doen cliënten zelf of ze vinden een goedkopere aanbieder.'

TWEEDELING

De Haas constateert dat er binnen het middensegment een groeiende tweedeling ontstaat tussen de meer en minder gespecialiseerde advocatenkantoren. 'De nichekantoren slagen erin de bovenkant van de markt te pakken terwijl de bredere kantoren vaker in de gevarezone komen.' Op termijn wordt zo het voortbestaan van bepaalde kantoren bedreigd, stelt De Haas. 'Sommigen halen nauwelijks een partnerinkomen van een ton. Terwijl je minstens 150.000 euro nodig hebt om jong talent aan je te binden. Een aantrekkelijk winstdeel is heel belangrijk om goede advocaten aan je te binden.'

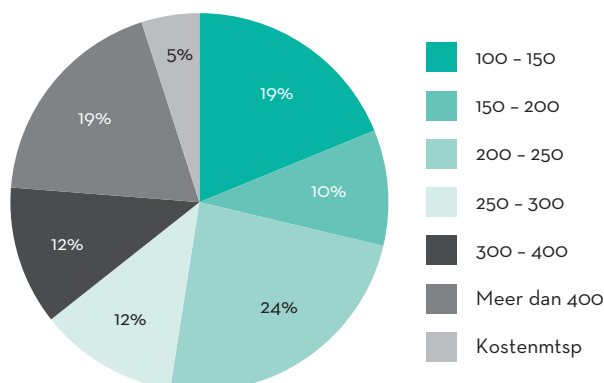
KEUZES MAKEN

De oplossing ligt volgens De Haas in meer specialisatie en scherpere keuzes maken. 'Een kantoor kan nauwelijks succesvol tegelijk acteren in bijvoorbeeld arbeidsrecht, huurrecht en familierecht. Je moet radicaler durven kiezen.' Die keuze voor specialisatie moet ook snel gemaakt worden.

'Natuurlijk kan het niet allemaal morgen veranderen, je hebt ook niet meteen voor iedereen werk. Maar het moet ook niet te geleidelijk gaan, anders ben je te laat.' Een andere waarborg voor betere resultaten is de aanwezigheid van voldoende ondernemende partners. 'Advocaten zijn van nature risicomijdend. Terwijl je als kantoor risico moet durven nemen wil je succesvol zijn.'

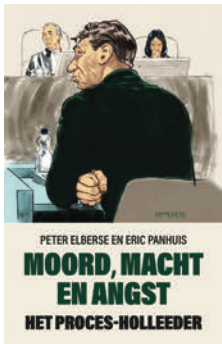
MEER UITERSTEN

Het gemiddelde partnerinkomen onder de 42 onderzochte kantoren steeg sinds 2014 van 247.000 naar 267.000 euro. Een partnerinkomen tussen de 200.000 en 250.000 euro komt net als in 2014 het meest voor: bij 24 procent van de onderzochte kantoren. Een gedeelde tweede plek met 19 procent ingenomen door de laagste en hoogste inkomenscategorie: kantoren met een partnerinkomen van meer dan 4 ton of juist tussen de 100.000 en 150.000 euro. 'Ook hier zie je terug dat de uitersten in inkomen groter worden,' aldus De Haas. ■

Percentuele verdeling alle kantoren in inkomenscategorieën (x € 1.000)

GEZIEN

DAGBOEK VAN HOLLEEDER-PROCES

Het leest als een spannend, soms huiveringwekkend dagboek. Rechtbankverslaggevers Peter Elberse en Eric Panhuis waren voor het ANP vanaf dag één getuige van het geruchtmakende Holleeder-proces.

In het boek *Moord, macht en angst* (Prometheus, 2019) geven zij de feiten weer, doorspekt met persoonlijke observaties over het gedrag van de verschillende hoofdrolspelers. Ook de twee advocaten van Holleeder, Sander Janssen en Robert Malewicz, worden uitgebreid getypeerd. Zoals Janssen bij zijn slot-

pleidooi: 'Het heeft de doorgaans uiterst vriendelijke Janssen op scherp gezet. Een week na dato zijn de messen geslepen. De bewoordingen zijn hard, buitengemeen fel. (...) Janssen meent dat het OM "zichzelf heeft overschreeuwd" met "inhoudsloze, op de man gerichte retoriek".'

DE RECHTER OVER DE GRENS

Van de dagbladstrip *De Rechter* zijn al dertig boeken verschenen maar de eenendertigste is een bijzondere. Een uitgave in het Engels: *The Judge, a Touch of Dutch*.

Tekenaar en schrijver van de strip, Jesse van Muylwijck, maakte daarvoor een selectie uit de duizenden strips die hij in 25 jaar heeft getekend. Speciaal voor buitenlandse stripliefhebbers hoopt hij daarmee een humoristisch beeld te schetsen van Nederland. Vandaar de keuze voor strips over Schiphol, Mondriaan, de Gay Parade, de Deventer Boekenmarkt, de fiets, de coffee-

shop en de bitterbal. En uiteraard over de Nederlandse rechtspraak en politiek.

The Judge, a Touch of Dutch kost 13,50 euro en ligt vanaf half juni in de boekhandel. Bestellen kan ook, via info@jessecartoons.com, onder vermelding van 'Advocatenblad'. De eerste vijftig bestellers krijgen een gesigneerd en genummerd exemplaar van deze prent erbij.

TJDENS SAAIE ZITTINGEN LEES IK ALTJD HET ADVOCATENBLAD!

STILLE KRACHT ACHTER GRONDWET

Noem de befaamde grondwetswijziging van 1848 en in één adem valt de naam van Thorbecke. Toch kan ook een andere liberale politicus als de geestelijk vader van deze grondwet gezien worden: advocaat Dirk Donker Curtius.

De man van 1848: met de titel van zijn Donker-biografie (Vantilt, 2019) zet Mathijs van de Waardt meteen de toon. Niet alleen Thorbecke maar ook Donker speelde een cruciale rol bij de grondwet die Nederland directe verkiezingen en ministeriële verantwoordelijkheid bracht. Waar Thorbecke vooral de politieke denker was, was Donker de behendige politicus die de baanbrekende vernieuwing door het parlement heen loodste. Bij dat politieke handwerk kwam Donkers achtergrond als advocaat goed van pas, stelt Van de Waardt. 'Donker was een man van het gesproken woord. Met zijn stentorstem glorieerde hij als persadvocaat in de rechtszaal.' Ook zijn pragmatische instelling als raadsman was handig tijdens het sluiten van politieke compromissen. Donker behoorde als advocaat tot de hogere stand van Den Haag. Hij stond ook adellijke families bij in familietwisten rondom nalatenschappen. Van Thorbecke staan standbeelden in Amsterdam, Den Haag en Zwolle. Donker verdient er ook een.

CLIËNTEN ASSERTIEVER DOOR BIG DATA

Grote cliënten van advocatenkantoren bezitten meer juridische data en onderhandelen daardoor assertiever over tarieven. Advocaten moeten beter focussen op hun unieke inhoudelijke waarde.

Dat is een belangrijke boodschap van *Data & Dialogue* (JBLH, 2019), geschreven door Jaap Bosman en Vincent Cordo. De invloed van big data doet zich in de advocatuur tastbaar voelen en dat heeft consequenties. Met name grote bedrijven verzamelen systematisch juridische informatie, bijvoorbeeld over de inzet en kosten van advocaten. Dat kan leiden tot de volgende aanbesteding van een multinational op een digitaal platform voor advocatendeals: 'Dear Marketplace, because my company has captured all relevant data around our M&A-deals of the last five years, I know that it will take 2500 partner hours, 4500 senior associate hours and 6000 junior hours. Please give me your best team and price.' Ver van ons bed sciencefiction? In de ogen van Bosman en Cordo ontrolt dit scenario zich nu. Cordo is de Central legal operations officer van Shell en werkte eerder voor enkele grote internationale advocatenkantoren. Bosman is consultant en investeerder binnen de juridische industrie. In 2015 schreef hij het boek *Death of a Law Firm*. De advocatuur is een markt waar de macht verschoven is van de aanbieders naar de klanten.

COLUMN

DOOR / TRUDEKE SILLEVIS SMITT

Mr. X zwijgt als het graf

Die heilige geheimhoudingsplicht - waar houdt die op? Mr. X zweeg tegenover de ouders over wat hun zoon kort voor zijn zelfmoord hem had toevertrouwd.

Ze stonden niet tegenover, maar náást elkaar in de tuchtzaak: zowel de klagers als mr. X wilden graag uitsluitel over de vraag of het mr. X vrijstond het geheim van hun zoon met zijn ouders te delen.

(Het kantoor van) mr. X had diverse straf- en civiele zaken voor de zoon gedaan. In 2013 pleegde de zoon suicide. Kort daarvoor had hij mr. X iets verteld wat mr. X aan niemand, ook aan zijn ouders niet, mocht doorvertellen.

Toen de zoon was overleden, wilden de ouders schadevergoeding van mensen die 'aansprakelijk waren voor onterechte procedures jegens hun zoon'. Ter voorbereiding daarop vroegen ze mr. X namens hen een voorlopig getuigenverhoor te entameren om erachter te komen wie die aansprakelijken waren. Mr. X vroeg de deken om advies: mocht hij de informatie van de zoon in de zaak voor de ouders gebruiken? De deken adviseerde negatief, en mr. X gaf de opdracht van zijn cliënten terug.

En zo kwam het tot een soort van proefproces, een tuchtklacht als middel om te komen tot een soort verklaring voor recht. Als de tuchtrechter zijn zegen zou geven, zou mr. X het geheim van de zoon ont-

hullen en die getuigenverhooren initiëren. Desgevraagd had mr. X trouwens nog omzichtig rondgevraagd om te achterhalen of de zoon misschien nog anderen had ingelicht. Maar helaas. De geheimhoudingsplicht houdt niet op als een cliënt overlijdt, zo besliste het hof al eens in 2013.

Aleen in zeer uitzonderlijke omstandigheden kan de geheimhouding worden doorbroken. Bijvoorbeeld bij een directe dreiging van ernstig gevaar voor de advocaat of de cliënt, dat niet op een andere manier kan worden afgewend. Daarbij betaamt het de advocaat om vooraf overleg te plegen met de deken.

Aldus het hof, dat vervolgens vaststelt dat het willen voeren van dat getuigenverhoor niet zo'n uitzonderlijke situatie vormt. Dat werd nog eens versterkt door het feit dat de zoon expliciet had verboden de informatie met anderen, onder wie zijn ouders, te delen. Mr. X had dus terecht gezwegen.

Hoe pijnlijk de uitkomst voor de ouders mogelijk ook is, het geheim van de zoon lijkt daarmee voorgoed buiten bereik (ECLI:NL:TAHVD:2019:22).

👉 Op de website Advocatenblad.nl verschijnt elke woensdag een nieuwe tuchtrechtcolumn van Trudeke Silleviss Smitt.

TBS-ADVOCAAT KNOESTER: 'AL MIJN CLIËNTEN ZIJN SLACHTOFFER GEWEEST'

DOOR / SABINE DROOGLEEVER FORTUYN
BEELD / SJOERD VAN DER HUCHT

Opnieuw laait de discussie over het tbs-stelsel op en roepen politici om een langere behandelduur. Dat komt de veiligheid niet ten goede, waarschuwt tbs-advocaat Job Knoester. Op praktische punten kan het systeem wel degelijk worden verbeterd.

Eind april ontstaat er – alweer – ophef over het tbs-stelsel. In Lelystad wordt een 72-jarige man dood in zijn woning aangetroffen. De politie vermoedt dat hij om het leven is gebracht. Enkele dagen later worden ex-tbs'er Jan van K. en tbs'er op proefverlof Michael B. opgepakt. Op zoek naar een smak geld in de woning van het slachtoffer zouden zij een roofmoord hebben gepleegd. 'Tbs-duo kon vrijuit moorden,' kopt *De Telegraaf*. Politici reageren verontwaardigd. 'Dus ex-tbs'er die bekendstond als heel gevaarlijk en tbs'er op proefverlof als moordduo,' twittert PvdA-Kamerlid Attje Kuiken.

'Dit verhaal wordt steeds meer bizar. Hoe kan dit nog worden uitgelegd?' VVD-Kamerlid Jeroen van Wijnngaarden reageert in *De Telegraaf*: 'Het moet vaker mogelijk worden om tbs'ers in een zwaarder regime te plaatsen. Voor nabestaanden is het te laat, maar wij willen nog voor de zomer met de minister daarover in debat.'

KIEZERSGEWIN

Tbs-advocaat Job Knoester (50) maakt zich boos over het gedrag van de Kamerleden. 'Schandalig, Kamerlid onwaardig. Voordat duidelijk is wat er precies is gebeurd, wil men ►

Job Knoester

Geboren

Den Haag, 19 oktober 1968

Burgerlijke staat

Getrouwd, vier kinderen (22, 13, 7 en 2 jaar)

Studie

1995 Afgestudeerd Rechtenstudie, Rijksuniversiteit Leiden

Loopbaan

2015 Oprichter en partner van straf- en tbs-kantoor Knoester Van der Hut Alberts & Korteling Advocaten, Den Haag
1996 Strafadvoocaat en na zes jaar partner bij Nolet Advocaten, Den Haag

Nevenactiviteiten

2017 Voorzitter Vereniging van tbs-advocaten
2013-2014 Betrokken bij de Taskforce TBS
2015 Lid van het College Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen
2002 Gastdocent voor Fontys Hogeschool Journalistiek, docent strafrecht voor onder andere De Jonge Balie-cursussen en de Landelijke Beroepsopleiding voor de advocatuur

al een debat met de minister,' zegt hij in de werkkamer van zijn kantoor Knoester Van der Hut Alberts & Korteling Advocaten aan de Scheveningse haven. 'Politici zouden niet dit soort dingen moeten roepen na incidenten. Op basis van incidenten kun je geen politiek bedrijven.'

Hij wijst erop dat de Kamerleden hun mening al geven terwijl het politie-onderzoek nog maar net is begonnen en de rechter zich er nog over moet uitspreken. 'Ik kan het niet anders verklaren dan het zich op de borst kloppen voor kiezersgewin, of dat men niet genoeg kennis van zaken heeft – misschien een combinatie van beide. Laat eerst de mensen die hier verstand van hebben onderzoek verrichten. Laat de rechter en inspectie naar de zaak kijken.'

Knoester werkt sinds 1996 als strafadvocaat en deed zijn eerste tbs-zaak een jaar later. Vanaf dat moment is hij verknocht aan de tbs-praktijk. 'Ik voel me meer thuis in het verdedigen van iemand die verdacht wordt iets te hebben gedaan vanuit een emotie of een stoornis, dan het bijstaan van een verdachte van georganiseerde criminaliteit. Ik ben gevoelig voor het verhaal achter de mens. Al mijn cliënten zijn slachtoffer geweest. Niet per se van een delict, maar van een onveilige situatie. Dat rechtvaardigt

niet dat ze daders worden, maar er zit een verhaal achter. Dat pakt me.'

Met zijn kantoor staat Knoester meer dan vijftien procent van alle tbs-patiënten in Nederland bij. Hij heeft met al zijn cliënten een 'zakelijke, maar nauwe band', vertelt hij. Neem de cliënt die belde toen Knoester langs de lijn stond bij een voetbalwedstrijd van zijn

zoon. 'Ik nam op en hij zei: de geluiden die ik nu hoor, zal ik nooit

meer horen, nooit meer meemaken. Als kind was hij misbruikt door de kerk. Hij kreeg een gezin, een vrouw en kinderen, maar verloor ze alle drie. Hij gleed af en pleegde delicten. Dat zijn zulke aangrijpende verhalen. Als hij me nu belt, ook al is het in het weekend, dan wil hij de achtergrondgeluiden van een andere wereld horen. Dus neem ik op.'

PARLEMENTAIRE ENQUÊTE

Ophef over het tbs-stelsel is niet nieuw, zegt Knoester. 'De discussie is eigenlijk nooit weggeweest, zij komt steeds weer op.' Knoester herinnert aan de parlementaire enquête over het stelsel in 2006. Aanleiding was de doodslag door zijn oud-client en tbs'er Wilhelm S. op een boot in Amsterdam, toen hij tijdens een verlof

aan zijn begeleiders was ontsnapt. 'Politici begonnen enorm te hameren op veiligheid. De angst regeerde, tbs-opleggingen moesten langer duren. De gemiddelde behandel-tijd liep op naar elf jaar. In reactie daarop adviseerden advocaten hun cliënten niet meer mee te werken aan gedragskundig onderzoek, om zo

'Je kunt niet op basis van incidenten politiek bedrijven'

tbs te ontlopen. Ook rechters werden kritischer over het tbs-stelsel, omdat het zo ongelooflijk lang ging duren. Vanaf 2008 werd er opeens veel minder tbs opgelegd, de helft van het aantal in de jaren ervoor.'

Als gevolg daarvan kwamen er veel mensen met persoonlijkheidsstoornissen of andere psychische stoornissen in de gevangenis terecht. Dat kwam de veiligheid niet ten goede, zegt Knoester. Hij wijst op een recent onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) waaruit blijkt dat ex-gedetineerden binnen twee jaar vier keer vaker in herhaling vallen dan oud-tbs'ers. In het onderzoek zijn dezelfde soort delicten, door tbs'ers en niet tbs'ers met elkaar vergeleken, onderstreept Knoester.

Veelzeggende cijfers, vindt de Haagse advocaat. 'Tbs heeft als doel de samenleving veiliger te maken. Het geheim, en het succes van een tbs-behandeling is dat patiënten in een kliniek beginnen met therapieën. Dat ze in een soort kleine samenleving binnen de kliniek leren leven met werk en sociale omgang. Als een patiënt eraan toe is, als het veilig en verantwoord is, worden mensen losgelaten, dat gaat met heel kleine stapjes. Dat begint met beveiligd verlof, met mensen van Justitie. De volgende stap is begeleid verlof, met sociotherapeuten. Daarop volgt onbegeleid verlof.'

Sommige van zijn cliënten ziet hij na tbs in herhaling vallen. Ook zijn er cliënten die het moeilijk vinden om terug te keren naar de samenleving. 'Maar in de meeste gevallen werkt de behandeling heel positief uit. Dan hoor ik van mijn cliënten na vrijlating helemaal niets meer, of het is omdat ze willen laten weten hoe goed het met ze gaat.'

ANNE FABER

Enkele jaren geleden maakte de tbs-advocaat deel uit van de Taskforce TBS, ingesteld door de toenmalig staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD). Daarin waren de belangrijkste instanties die met tbs te maken hebben vertegenwoordigd. Doel was het herstel van vertrouwen van onder meer advocaten en rechters in tbs-oplegging door de gemiddelde behandelduur terug te brengen naar acht jaar. 'Het motief van de staatssecretaris was eigenlijk nogal pervers. Hij vond tbs te duur en wilde bezuinigen. Daarbij sloot hij ook een aantal klinieken in die periode.' Maar met het verkorten van de behandelduur, zonder af te dingen op maatschappelijke veiligheid, was Knoester het wel eens. Toen de taskforce klaar was, eind 2014, was de behandelduur van elf naar acht jaar gegaan. 'Het recidivecijfer daalde ook. Dus het werd niet onveiliger door de kortere behandelduur.'

Sinds 2018 is het aantal tbs-opleggingen weer gestegen, signaleert Knoester. 'Dat heb ik van meerdere mensen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid gehoord en ik meen het ook gezien te hebben in de uitspraken die ik iedere dag lees. Alle tbs-opleggingen worden namelijk gepubliceerd.' De verkrachting van en moord op Anne Faber in september 2017

waarvoor Michael P. schuldig is bevonden, ziet hij als

aanleiding. P. die in juli 2018 is veroordeeld voor 28 jaar cel en tbs met dwangverpleging, is eerder veroordeeld voor twee verkrachtingen. Omdat hij toen niet wilde meewerken aan gedragskundig onderzoek kreeg hij geen tbs opgelegd. 'Ik krijg veel signalen, bijvoorbeeld van journalisten, dat officieren van justitie het afgelopen jaar vaak verwijzen naar Anne Faber en tbs eisen.'

Gevraagd naar zijn mening over de stijging van het aantal tbs-opleggingen is Knoester even stil. 'Dat is een beetje een gewetensvraag. Omdat ik denk dat de samenleving, maar ook mensen die strafbare feiten plegen, gebaat kunnen zijn bij behandeling. In zoverre is het moeilijk om te zeggen dat het een negatieve ontwikkeling zou zijn.'

KRITIEKPUNTEN

Tegelijkertijd ziet Knoester ook verbeterpunten voor het tbs-stelsel. In het huidige systeem wordt de behandeling van tbs'ers iedere twee jaar en soms ieder jaar beoordeeld. Als zich tussentijds problemen voordoen bij de behandeling, is er geen instantie waar tbs'ers kunnen klagen.

De tbs-advocaat wijst ook op de personeelsproblemen in tbs-klinieken, die ten koste gaan van de behandelkwaliteit. 'Als je een paar keer per jaar een andere psycholoog krijgt, is het heel moeilijk om je ziel en zaligheid bloot te leggen. En ik heb een cliënt

die zei: in drie maanden tijd heb ik zeventig verschillende sociotherapeuten (therapeuten die dagelijks op de afdeling werken, *red.*) gezien, waarvan meer dan de helft via een uitzendbureau werkt. In de kliniek in Den Dolder, waar Michael P. zat, werden vakantiekrachten ingezet.' Veruit het grootste manco noemt Knoester de politieke invloed op het

'Het verlof is geen gunst, maar een onmisbaar onderdeel van de behandeling'

systeem. 'Zoals we nu ook weer zien na het incident in Lelystad, vragen Kamerleden meteen om een debat met de minister. En dat debat kan er komen omdat de minister politiek verantwoordelijk is voor verlof en *longstay*. Eigenlijk zou je ervoor moeten zorgen, zoals de Commissie-Visser in 2006 al adviseerde, dat niet de minister, maar een onafhankelijk college bestaande uit rechters en gedragsdeskundigen over verlof en *longstay* beslist.'

Volgens de tbs-advocaat zijn veel politici die zich uitspreken over tbs gewoon niet bekend met de recidivecijfers. Maar ook Kamerleden die pleiten voor afschaffing van het verlof, zitten volgens hem op het verkeerde spoor. 'Als je dat soort dingen zegt, snap je het gewoon niet. Het verlof is voor een tbs'er geen gunst, geen recht, geen pleziertje. Het is een onmisbaar onderdeel van een succesvolle behandeling.'

Helemaal zorgelijk vindt Knoester het dat de politiek de afgelopen paar jaar weer steeds harder roept om verlenging van de behandelduur van tbs'ers. 'Als Kamerleden hun zin krijgen, krijg je een herhaling van de geschiedenis. Advocaten zullen hun cliënten opnieuw afraden aan persoonlijkheidsonderzoeken mee te werken, rechters zullen tbs-oplegging uit de weg gaan. Er zal minder tbs en meer gevangenisstraf worden opgelegd. De recidiven zullen stijgen.' ■

ALS JE CLIËNT EEN TRAUMA

HEEFT

DOOR / TRUDEKE SILLEVIS SMITT

Als je werkt met cliënten die vreselijke dingen hebben meegemaakt, is kennis van trauma's geen overbodige luxe. 'Niet om soft te zijn, maar voor je effectiviteit als advocaat.'

Je ademhaling versnelt, je pupillen worden groot. Alle energie gaat naar overleven, andere functies worden uitgeschakeld. Je wordt bleek en krijgt een droge mond: het is “fight or flight”. Dreigt er echt levensgevaar, dan kun je in de “freeze”-stand raken. Je wordt schijnbaar emotioneel, krijgt het koud. Er is sprake van dissociatie. Je spierspanning gaat omlaag, je kunt zelfs flauwvallen.’

We zitten bij een training ‘effectieve gespreksvoering met getraumatiseerde cliënten’ voor asieladvocaten van trainers Bas Snippert en Joost Haagsma. Snippert legt uit wat er in stresssituaties gebeurt in het autonome zenuwstelsel. ‘Fight or flight’ en ‘freeze’ zijn normale reacties op een bijzondere situatie, vertelt hij.

Als het gevaar geweken is, gaat je zenuwstelsel vanzelf terug naar die van ‘social engagement’. ‘Je ademhaling wordt weer rustig, je bent energiek en stabiel, maar niet hyper. Je staat in contact met je omgeving.’

Dat is hoe het hoort te gaan. Alleen: soms gaat door allerlei factoren het overlevingssysteem niet meer vanzelf uit. Je blijft in de fight-, flight- of freeze-stand terwijl je al lang weer veilig bent. Dan spreek je van een trauma (letterlijk: wond) of in zeer ernstige gevallen van een posttraumatisch stresssyndroom.

VRAGEN AFVUREN

Mensenrechtenadvocaat Liesbeth Zegveld heeft dagelijks te maken met getraumatiseerde cliënten. Hoe pakt zij dat aan? ‘Ik ga geen vragen afvuren die naar de kern van het lijden gaan, dat schiet niet op. Je moet vertrouwen opbouwen en dat kost heel veel tijd. Ik hou me buitenstaander, suggereer niet dat we samen in het probleem staan. Je kunt wel sympathie tonen, maar empathie is al lastig: het is niet altijd zo gemakke-

lijk in te voelen wat mensen hebben meegemaakt. Bij meneer Prinsen, voor wie ik een misbruikzaak doe tegen de katholieke kerk, kwamen pas na een hele tijd tranen. Ik had die niet nodig voor de zaak, maar je staat er daarna wel meer samen in.’

Niet alleen slachtoffers hebben trauma’s. Bijna alle strafklanten van Veerle Hammerstein hebben ook ‘bagage’, in welke vorm dan ook. Je merkt dat, maar vaak weet je het niet zeker omdat er niet in elke zaak een psychologisch rapport ligt, vertelt Hammerstein. En of je erop aanstuurt dat zo’n rapport er komt, hangt er maar vanaf. ‘Het is laveren tussen verantwoordelijkheden: je wilt de rechter laten zien wie hij voor zich heeft, maar je moet voorzichtig zijn dat je de cliënt niet de tbs of PIJ in duwt.’

Een zaak die Hammerstein erg heeft aangegrepen, betreft een vrouw uit Oeganda, die na afwijzing van haar asielverzoek zo wanhopig was dat ze geprobeerd zou hebben zichzelf

en haar kind met rattengif om te brengen. Hammerstein nam de zaak over toen de rechtbank vier jaar gevangenisstraf had opgelegd wegens poging tot doodslag. ‘Er lagen psychologische rapporten waarin cliënt duidelijk niet het achterste van haar tong liet zien. Ik heb om een nieuwe rapportage gevraagd, van een meer cultuurbewuste onderzoeker, met een tolk in haar moederstaal. Toen kwam eruit dat mevrouw was mishandeld, nare seksuele ervaringen had gehad en leed aan PTSS.’ Zelf trauma’s bespreken met de cliënt, daar is Hammerstein voorzichtig mee. ‘Ik vraag wel naar eventuele problemen, maar als iemand geen antwoord geeft, vraag ik niet door. De cliënt heeft er niets aan als hij verward raakt, of hij nu met zijn advocaat praat of met een psycholoog.’

DADELS OP TAFEL

Asieladvocaten móeten vaak wel ingaan op pijnlijke kwesties, terwijl er voor het opbouwen van vertrou- ▶

TIPS

Hoe praat je met je cliënt over traumatische ervaringen?

1. Zorg zo mogelijk voor een overzichtelijke, harmonieuze omgeving.
2. Bied keuzes: ‘Waar wilt u zitten?’ ‘Zegt u maar wanneer u wilt pauzeren.’
3. Neem een open gesprekshouding aan en spreek op rustige conversatietoon.
4. Bied oriëntatie op het hier en nu: benoem wie je bent, waar jullie zijn, wat de bedoeling is.
5. Zorg voor items voor positieve oriëntatie. Een theepot die je kocht op vakantie, een koekjesblik van vroeger: het kan stof vormen voor een verbindend gesprekje.
6. Snijd niet direct het ‘hete’ onderwerp aan maar werk ernaartoe. Schakel bij zware gesprekken zo nodig af en toe terug naar neutrale of positieve onderwerpen.
7. Neem de tijd en oefen geen druk uit.
8. Zorg als het ‘te heet’ dreigt te worden voor ‘afkoeling’ (glaasje water, samen lopen naar het koffieapparaat).
9. Zorg goed voor jezelf: neem tijd voor ontspanning en verwerking. Als je zelf in de vecht- of vluchtstand zit, ben je niet effectief.

Ontleend aan de training Effectieve gespreksvoering met getraumatiseerde cliënten (traumainadvocatuur.nl).

Meer weten?

- *Trauma en het lichaam, Een sensomotorische benadering van psychotherapie*, Pat Ogden, juni 2019.
- *Pharos, Handreiking 'Geef ons de tijd...'*, oktober 2018, via www.pharos.nl.
- *Trauma en Geheugen, hoe brein en lichaam traumatische ervaringen levend houden*, Peter A. Levine, juni 2018.
- *The body keeps the score, Mind, Brain and Body in the Transformation of Trauma*, Bessel van der Kolk, september 2015.
- *Secondary trauma in the legal professions, a clinical perspective*, Yael Fischman PhD, februari 2008, <https://bit.ly/2ZMzlp6>.

wen heel weinig tijd is – en dat laatste wordt na de voorgenomen beperking van de rechtsbijstand in asielzaken nog veel erger. In de training van Snippert en Haagsma krijgen asieladvocaten tips hoe ze het gesprek kunnen voeren zonder de cliënt onnodig verder te ontregelen. Bijvoorbeeld: 'Getraumatiseerde mensen zijn georiënteerd op gevaar. Help je cliënt oriënteren op het hier en nu: bespreek waar jullie zijn, wie je bent, wat de bedoeling is. Dat biedt veiligheid.'

Dingen in de ruimte kunnen zorgen voor 'positieve oriëntatie'. Een deelnemer vertelt: 'Ik heb altijd een doos met dadels staan uit Dubai, waar mijn dochter woont. Dat levert vaak een ontspannen gesprekje op.'

Bij het rollenspel zien deelnemers die cliënt spelen opeens beren die ze als advocaat niet zouden ontwaren. Een 'cliënt' evalueert: 'Toen jij dat schrift erbij pakte, raakte ik in paniek: wat

Snippert. Haagsma: 'Terwijl contact maken zo belangrijk is. Niet als therapeut of om *soft* te zijn, maar om als advocaat effectief te zijn. Een ontregelde cliënt kan niet goed vertellen wat jij nodig hebt.'

WAKKER GELEGEN

De strafzaak van de Oegandese vrouw liep, ondanks de inspanningen van Veerle Hammerstein, slecht af in appel. Hoewel de cliënte tussentijds was vrijgelaten, haar leven op orde had gekregen en het OM een grotendeels voorwaardelijke straf eiste, kreeg ze toch weer vier jaar onvoorwaardelijk. 'Deze vrouw raakt nu alles kwijt, haar kinderen, haar huis, haar baan, haar verblijfsvergunning. Terwijl ik na de zitting tegen haar zei – en dat doe ik bijna nooit – dat het goed zou komen.'

Hammerstein heeft er wakker van gelegen. 'Ik was bang dat ze zichzelf weer iets aan zou doen. Ik hield contact en schakelde hulpverlening in. Inmiddels bereiden we cassatie voor. Dan zoek je een cassatie-

advocaat die niet alleen goed is, maar die ook in staat is haar hand vast te houden. Voor deze vrouw is elke dag dat de procedure loopt spannend.' De zaak deed Hammerstein even twifelen aan haar beroep. 'Als je alles initieert wat je kunt vanuit je vak, en het wordt met een penne-streek terzijde gelegd: wat heeft mijn werk dan voor zin gehad? Een intens verdrietige zaak. Ik heb er veel over gepraat,

dat hielp. En ik zie het als mijn werk, niet als mijn roeping. Een trauma is het niet.' Misschien omdat ze haar ervaring in een indringende blog van zich af schreef. Maar het bestaat wel: mensen die met getraumatiseerden werken kunnen een 'secundair trauma' oplopen.

SUDOKU'S

Wat doen de asieladvocaten op de training om overeind te blijven?

De een doet nooit meer dan twee gesprekken op een dag en neemt tussendoor pauze, de ander gaat na afloop op kantoor een poosje sudoku's zitten maken. Een derde zegt: 'Misschien heb ik met enige regelmaat burn-outs omdat ik hier nooit iets aan heb gedaan.' Ook voor deze groep advocaten is het zwaarste dat je de cliënt lang niet altijd kunt redden. 'We hebben een ontmoedigend rechtsgebied soms.' Dan is alleen nog de erkenning van de cliënt inspiratiebron. Als die, in alle verdriet, zegt: 'Jij hebt er alles aan gedaan.'

Liesbeth Zegveld begrijpt dat een zaak verliezen voor asieladvocaten traumatisch kan zijn. 'Bij hen is het op leven en dood: blijven of niet blijven. In mijn zaken is het onrecht meestal langer geleden geschied, het gaat erom je recht te halen. Je staat er sterk in met elkaar, of je nou wint of verliest; anders begin je er niet aan. Het zou voor mij denk ik pas traumatisch zijn als ik het idee had dat mijn cliënten niet serieus werden genomen, maar dat is in het algemeen wel zo. Rechters zijn ook in de afgelopen twintig jaar de mens veel centraler gaan stellen.'

Toch... laatst zag Zegveld de film *A Private War*, over de in Syrië omgekomen oorlogsjournaliste Marie Colvin. 'Toen merkte ik dat het bij mij dieper doordringt dan ik me bewust was, dat de trauma's ook bij mij beklijven. Maar of ik er last van heb in de zin dat ik hulp zou moeten zoeken... dat niet, geloof ik. Het feit dat je in de rechtszaal iets met de onrechtvaardigheid kunt doen, geeft de kracht om door te gaan.' ■

'Je kunt wel sympathie tonen, maar empathie is al lastig'

schrijft ze op? Wat gaat ze met mijn informatie doen? Pas toen je zei: "dit is voor mezelf" kon ik er iets mee.' Een andere 'cliënt' zag zijn 'advocaat' denken: kom óp nou met die informatie. 'Ik werd er onzeker van, voelde een blokkade tegenover iemand die dat niet begrijpt.'

Het bewustzijn van deze groep was hoog, vinden de trainers achteraf. 'Dat is lang niet altijd het geval,' zegt

KORTMAN ADVOCATEN

Kortman Advocaten breidt graag uit met zelfstandige advocaten die hun specialismen inbrengen in de maatschap.

Wij bieden goede ondersteuning, een toplocatie en prettige collega's.

Lees meer op:
www.kortmanadvocaten.com/werving-en-selectie
 Raamweg 3 | 2596 HL 's-Gravenhage | (0)70-302 40 30

ADVOCATEN VAN ORANJE

ZOEKT:
 TWEE ADVOCAAAT-PARTNERS EN
 EEN ADVOCAAAT-STAGIAIRE ONDERNEMER

Snelgroeiend, modern en opvallend advocatenkantoor, toplocatie in Amsterdam. Diverse rechtsgebieden. Zelfstandig (geen loondienst).

Bel of mail met Carel Erasmus
 Erasmus@advocatenvanoranje.nl | T: 020-2109009
 Joan Muyskenweg 22 | 1096 CJ Amsterdam
www.advocatenvanoranje.nl

ADVOCAAAT HUURRECHT
 VACATURE AMSTERDAM
 ZELFSTANDIG - SCHERP - DIRECT

WWW.VULPES.NL

Deskundige bijstand in civiele cassaties en prejudiciële procedures

Contentkey

Verbind papier en scherm

NIEUWE
COMPAGNON

SPECIALIST

EIGEN
PRAKTIJK

Voor ons in Haarlem gevestigde kantoor zijn wij, in verband met het aanstaande pensioen van een van onze maten, op zoek naar een nieuwe compagnon. De voorkeur gaat uit naar een gespecialiseerde advocaat met eigen praktijk in het personen- en familierecht, dan wel in een rechtsgebied dat daarbij aansluit.

Voor meer informatie www.deleonbosman.nl

Procederen in Oostenrijk?

Wijnkamp Advocatuur/Advokatur GmbH

Nederlandstalig advocatenkantoor gevestigd in Oostenrijk.

Meerdere advocaten
Meerdere specialismen
Communicatie in de Nederlandse taal
Specialisatie: Bergsportrecht | Skirecht | Letselschade | Strafrecht

A-6460 Imst, Sirapuit 7 Oostenrijk
T: +43 (0) 5412/64640 F: +43 (0) 5412/64640-15
M: office@wijnkamp-advocatuur.com W: www.wijnkamp-advocatuur.com

VACATURES

ADVOCATENBLAD

Wilt u goede kandidaten om uw team te versterken? Plaats uw vacature dan in het Advocatenblad. Het vakblad met het beste bereik onder de doelgroep.

- plaatsing op vacatureladder website
- doorplaatsing in online nieuwsbrief
- bonusoptie Contentkey + analytics
- toegesneden opmaak via onze vormgevers (print/online/Contentkey-uiting)

Als u inhoud en kwaliteit zoekt

bel of mail Capital Media Services
024 - 360 77 10 of mail@capitalmediaservices.nl

ADVOCATENBLAD.NL

havensteder

VACATURE:

BEDRIJFSJURIST (VASTGOEDJURIST) (32-36 UUR PER WEEK)

Bij ons is geen dag hetzelfde. Onze omgeving verandert volop en dat heeft invloed op ons werk. Dat maakt werken bij Havensteder afwisselend, boeiend en soms onvoorspelbaar. Kun jij dat aan? Dan ben je van harte welkom!

Als bedrijfsjurist bij Havensteder adviseer je over juridische aangelegenheden op het gebied van project-/gebiedsontwikkeling en onderhoud. Vanuit jouw expertise beoordeel je vastgoedcontracten of je stelt deze zelfstandig op. Ook adviseer je bij aan- en verkoop van gronden en/of panden en aanbestedingen. Je werkt mee aan de kennisontwikkeling binnen de organisatie op het gebied van vastgoedrecht en je beantwoordt alle vragen binnen jouw vakgebied.

Wie ben jij?

Jij bent een ervaren bedrijfsjurist of advocaat met specifieke kennis en ervaring binnen het vastgoedrecht. Je bent een stevige persoonlijkheid die proactief en professioneel te werk gaat. Samen met jouw collega's zorg je ervoor dat de afdeling Juridische Zaken nog beter op de kaart komt te staan binnen Havensteder. Je bent enthousiast en met jouw drive werk je verbindend. Een adviserende rol zit jou als gegoten en je weet van aanpakken.

Solliciteren of meer informatie?
Havensteder heeft de werving & selectie van de nieuwe bedrijfs-jurist uitbesteed aan VER, neem contact op voor meer informatie met Job van Esch via 06 24 11 11 05 (job@ikbenver.nl) of solliciteer rechtstreeks via www.havensteder.nl

Haarsma advocaten

zoekt
een advocaat arbeidsrecht
en een advocaat familierecht

Contentkey

Verbind papier en scherm

BUITENLANDSE BALIE

DUITSE ADVOCaat HUISARTS VAN DE RECHTSSTAAT

Een voorstel om de bodemtarieven voor advocaten te verhogen, heeft het niet gehaald in het Duitse parlement. Dit tot spijt van de Duitse balie die hiervoor intensief gelobbyd had. 'Advocaten zijn immers de huisartsen van de rechtsstaat.'

De wettelijke minimumvergoeding voor advocaten die Duitsland kent, staat bekend onder een karakteristieke Duitse samenstelling: Rechtsanwaltsvergütungsgesetz, kortweg RVG. Nederland kent zo'n basistarief niet. Duitse partijen kunnen onderling bepalen hoe hoog de definitieve vergoeding is. Dat hangt bij onze oosterburen vooral af van het financiële belang dat in een zaak op het spel staat. Maar de RVG is belangrijk als bodemprijs waar advocaten in elk geval op kunnen rekenen.

BODEMPRIJS

Die bodemprijs is volgens de Duitse balie achtergebleven bij de inflatie en marktontwikkeling, dus is een verhoging noodzakelijk. Net als de mogelijkheid om de RVG frequenter bij te stellen als dat nodig is. De liberale partij FDP diende een wetsvoorstel met die strekking in waarover de *Bundestag* op 19 mei stemde. Tot teleurstelling van de Duitse balie verwierp de coalitie van CDU en SPD het voorstel. Het plan werd doorverwezen naar de deelstaten, die hun eigen politiek kunnen voeren. In de lobby voor een hoger basistarief citeerde de balie met instemming parlementslid Katja Keul van Bündnis 90/Die Grünen. Keul noemde advocaten 'de huisartsen van de rechtsstaat'. Zij zorgen volgens haar voor een goede toegang tot het recht, speciaal voor de minder draagkrachtige burger.

DE BEROEPSCOACH

DOOR / ALEXANDRA GERNY

Onzeker

Myrthe is een succesvolle en schijnbaar zelfverzekerde advocate. Haar kantoorgenoten zijn onder de indruk van haar kennis en kunnen. Ook haar cliënten zijn heel tevreden over het werk dat ze levert.

En toch: elke keer als ze haar strategie in een vergadering moet presenteren of in de rechtbank het woord moet nemen, raakt ze haar overtuigingskracht en zelfvertrouwen kwijt. Ze wordt onzeker en gaat zelfs trillen. Dat haar resultaten daardoor slechter zijn, beseft ze heel goed. Ze heeft echter geen idee hoe het komt of wat ze eraan kan doen. Samen gaan we onderzoeken wat er aan de hand is. Ik vraag haar hoe ze zich voelt als ze voor een groep het woord moet nemen. Ze denkt even na en veert opeens op: 'Precies zoals vroeger op de lagere school! Wij moesten altijd voor de klas voorlezen. Dat lukte mij nooit. Ik zag de woorden niet, snapte de tekst niet, werd onzeker en hakkelde. De hele klas lachte. Ik stond daar, rood en in tranen. Ik schaamde me zo.' Pas jaren later kwam de verlossende diagnose: dyslexie. Maar toen was het kwaad al geschied. Deze ervaring speelt haar nog steeds parten. Praten voor groepen maakt dat ze zich weer als dat kleine meisje voelt, dat het niet kan en uitgelachen wordt. Erger nog, ze voelt zich niet alleen zo, ze gedraagt zich ook zo.

Veel mensen worden negatief beïnvloed door moeilijke of schaamtvolle ervaringen en herinneringen uit het verleden. Net zoals Myrthe

hebben de meesten dit zelf niet door. Ze zijn het vergeten of ze leggen de link niet.

Dergelijke reacties kun je vergelijken met de reactie na een voedselvergiftiging. Ben je ooit ziek geworden na het eten van vis? Weet je nog hoe het je verging toen je de volgende keer vis kreeg voorgeschoteld? Waarschijnlijk voelde je diepe walging, ook al wist je dat de vis vers en goed was. Deze walging heeft een functie: het is een signaal van je lichaam dat je moet behoeden voor potentieel ziekmakend eten.

Hetzelfde gebeurt ook bij psychologisch of mentaal gevaarlijke situaties. Als je al eerder iets soortgelijks hebt meegemaakt en het is slecht afgelopen, kun je onbewust reageren met een waarschuwing in de vorm van angst of afkeer. Ook als je weet dat de situatie feitelijk ongevaarlijk is, helpt je dat niet. Instinctieve reacties winnen het van het verstand. Toen Myrthe de samenhang begreep, kon ze op zoek gaan naar een manier om haar probleem effectief aan te pakken. Ze leerde om haar angst te voelen. Vervolgens zei ze tegen zichzelf dat het oké is om bang te zijn. Maar niet nu, pas over een halfuur. Dat gaf haar net genoeg ruimte om zich te kunnen concentreren op haar taak. Ook keek ze bewust naar maar een persoon tijdens het spreken waardoor de angst minder opkwam. Oefening deed de rest: inmiddels heeft ze er nog maar weinig last van.

Reageren? Mail naar info@gerny.nl.

WILDWEST IN DE LETSELSCHADE-PRAKTIJK

Opnieuw klagen letselschadeadvocaten over het gedrag van schadeverzekeraars. Er is een code met goede voornemens en een experiment met *no cure, no pay*, maar toch kunnen slachtoffers nog altijd te maken krijgen met malafide bureaus en trage schadeprocedures, zo waarschuwen ze.

DOOR / MARCO DE VRIES

Een simpele kop-staartbotsing uit 1999. In de voorste auto zit een boerenfamilie. De boerin breekt een nekzwervel, de boer heeft whiplash. Het handwerk op hun biologisch dynamische boerderij wordt na het ongeluk te zwaar. Ze investeren in landbouwmachines en diversificatie, maar dat blijkt geen succes. Door de trage afwikkeling van zijn claim en olopende geldzorgen wordt de boer uiteindelijk zelfs opgenomen in een psychiatrische inrichting. De boer en zijn bedrijf redden het, maar dan duurt het nog ruim tien jaar voor het Hof Arnhem in december 2018 de knoop doorhakt. De boer krijgt zijn schade vergoed en de verzekeraar moet 10.000 euro extra smartengeld betalen vanwege de stroperige afwikkeling die bijna twintig jaar in beslag nam.

De zaak is extreem maar niet uniek. Er zijn al jaren grote problemen met schadeafwikkeling. Slachtoffers zien zich geconfronteerd met onbetrouwbare belangenbehartigers, geharnaste schade-experts en jarenlang slepende dossiers. 'Letselschade is wildwest,' vertelt John Roth (1965) van Sap Letselschade Advocaten uit Amersfoort. 'Slechts tien procent van de letselschadezaken wordt behandeld door advocaten. De rest wordt afgedaan door rechtsbijstandverzekeringen of letselschadebureaus. Het is een ongereguleerde markt. Iedereen kan zich letselschade-expert noemen. Er zitten goede bureaus tussen, maar ook beunhazen.' Met zijn kantoor klaagde Roth als eerste in Nederland (in 2008) de tabaksindustrie aan. Hij kwam op voor slachtoffers van de ramp met de Costa Concordia, de Schipholbrand,

de Enschedese vuurwerkcramp, de MH17 en talloze andere bekende zaken. 'Het is een breed scala aan rampen, verkeersongelukken, bedrijfsongevallen, beroepsziekten of medische fouten,' vertelt Roth, naast advocaat ook hoofdredacteur van het vakblad *Letsel & Schade*.

'De sector is vanaf de jaren negentig sterk gegroeid,' signaleert hij. 'Dat had te maken met het feit dat mensen mondiger zijn geworden, kritischer. Veel mensen hebben tegenwoordig een rechtsbijstandverzekering, dus de drempel naar juridisch advies is lager. En de sociale zekerheid is verslechterd: eigen bijdragen in de zorg, steeds meer zzp'ers die niet verzekerd zijn tegen uitval. Dus je komt bij pech sneller financieel in de problemen. Maar de groei van het aantal zaken is er al jaren uit.'

Dat leidt tot scherper concurrentie tussen de advocatuur en de andere spelers op de markt. Ongeveer veertig procent wordt afgedaan door rechtsbijstandverzekeringen. Die hebben geen budget om veel tijd in een zaak te steken en besteden het dossier soms weer uit aan slecht betaalde freelancers, zo onthulde

'Het is een ongereguleerde markt. Iedereen kan zich letselschade-expert noemen'

het tv-programma *Radar* onlangs. De rest wordt gedaan door speciale letselschadebureaus.

Al jaren probeert de sector zichzelf te reguleren en cowboys buiten te sluiten met keurmerken en codes. Zo is er een Letselschaderaad met

een (niet verplicht) Letselschade-register, en daarnaast zijn er diverse andere instituten en certificaten. De belangen van letselschadebehandelaars zijn deels gelijk aan die van de verzekeraars: betrouwbaarheid, snelle afwikkeling, geen onnodige proceskosten. Maar als het gaat om de hoogte van het uiteindelijke schadebedrag staan de partijen natuurlijk juist tegenover elkaar. Verzekeraars trekken *no cure, no pay*-letselschadebureaus voor, want die schikken simpele zaken voor een te lage schadeuitkering, zo is het verwijt vanuit de balie: terwijl de zwaardere dossiers van letselschadeadvocaten door diezelfde verzekeraars jaren getraineed worden.

PERVERSE PRIKKEL

Hun grootste steen des aanstoets is de zogenaamde PIV-staffel, een door verzekeraars bedachte prijsafsprake. Veel rechtsbijstandverzekeringen en letselschadebureaus werken sinds 2005 met die onkostentabel, opgesteld door het Personenschade Instituut van Verzekeraars (PIV). De tabel bepaalt de buitengerechtigde kosten die een schadebehandelaar aan de aansprakelijke verzekeraar mag factureren. Hoe hoger het schadebedrag, hoe hoger ook de buitengerechtigde kosten.

Maar bij lage schadebedragen is de kostenvergoeding relatief hoger. De regeling geeft daarmee een perverse prikkel om zaken af te raffelen, vindt Tim Bueters (1977), voorzitter van de vereniging van Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade (ASP). 'Onze

John Roth

leden mogen er niet mee werken. Wij beschouwen de PIV-staffel als een verboden prijsafsprake ten koste van slachtoffers.'

Volgens Bueters, werkzaam bij Rex Advocaten uit Wijchen, pakt de regeling negatief uit. 'Letselschadebureaus willen zo snel mogelijk dossiers afhandelen, omzet draaien zonder aandacht voor kwaliteit,' vertelt hij. 'Terwijl het om mensens levens gaat. Er zijn gedupeerden die een handtekening zetten onder tienduizend euro en er later achter komen dat de schade een veelvoud daarvan wordt, omdat ze nooit meer kunnen werken.'

'De foute bureaus hebben weinig aandacht voor het slachtoffer en staan te dicht bij de verzekeraars,' beaamt Roth. 'Soms komen de slachtoffers daar bijtijds achter en stappen ze alsnog naar een advocaat. We krijgen hier dan rudimentaire dossiers aangeleverd. Wij doen veel whiplash-zaken, die lastig en langdurig zijn. Laatst bood de verzekeraar 2.000 euro, omdat zijn medisch adviseur de klachten als tijdelijk afdeed. Na onderzoeken door andere deskundigen werd het bod al 20.000 euro. Toen ik dreigde met dagvaarding, gingen ze ►

Bereid u voor op de Omgevingswet

OGR Updates biedt tweewekelijks de nieuwste uitspraken op het gebied van omgevingsrecht. Samengevat, gerubriceerd en voorzien van kort commentaar.

De boeken in de reeks **Commentaar & Context** geven een overzicht van de nieuwe of gewijzigde (wets) artikelen en/of bepalingen, de relevante parlementaire geschiedenis en een daarop aansluitend commentaar.

Tijdschrift Omgevingsrecht biedt vier keer per jaar een gedegen behandeling van de omgevingsrechtelijke onderwerpen, waarbij de nadruk ligt op de raakvlakken tussen de verschillende deelterreinen.

Bekijk al onze publicaties op
www.bju.nl/juridisch/omgevingswet

omhoog naar 75.000 en uiteindelijk hebben ze twee ton betaald. Honderd keer zoveel. Zo gaat dat soms.'

Ook slachtoffers die aangesloten zijn bij een rechtsbijstandverzekering, kunnen niet rekenen op de juiste juridische hulp, zo is de ervaring van Bueters. 'Bij rechtsbijstandverzekeraars worden medewerkers aan het eind van het jaar afgerekend op hoeveel dossier ze behandeld hebben,' vertelt hij. 'De target is tweeduizend dossiers, de kwaliteit van de dienstverlening doet er niet toe. Het slachtoffer moet zelf maar een lijstje maken met schadeposten. Wij gaan bij de mensen langs en kijken wat de werkelijke schade is. Dan zie ik daar een hond rondlopen. Wie laat die uit? Wie brengt de kinderen naar school? Dat valt allemaal onder schade. Mensen weten zelf niet wat ze kunnen vorderen.'

Daarbij komt dat verzekeraars en soms zelfs rechters met de PIV-tabel in de hand kritischer kijken naar de kosten van advocaten die niet met de PIV-regeling werken, zo is zijn ervaring. De staffel stelt een norm, de advocaat moet motiveren waarom hij in een bepaalde zaak meer uren nodig had. 'En dat terwijl verzekeraars zelf ook wel eens verzuchten dat ze nooit aan de PIV hadden moeten beginnen,' zegt Bueters. 'Er is een hele markt ontstaan voor kleine schades tot 5.000 euro. Er zijn bureaus waar mbo-studenten dat soort zaken afwikkelen en daar via de staffel een substantiële vergoeding voor krijgen.'

KLACHT

Daarom diende de ASP in oktober een klacht in bij de Autoriteit Consument & Markt (ACM). 'Ik weet niet hoe serieus ze onze klacht nemen,' zegt Bueters. 'Ze hebben wel veel vragen gesteld en die hebben we netjes beantwoord.'

De ACM wees het handhavingsverzoek van de ASP niettemin af. Op 21 mei liet de waakhond weten dat het teveel tijd vergt om de klacht te

onderzoeken. De ACM geeft voorrang aan andere onderzoeken, aldus de bekendmaking.

Om sterker te staan in de concurrentie tegen *no cure, no pay*-bureaus mogen letselschadeadvocaten van de Nederlandse orde van advocaten sinds vijf jaar ook met een variant van *no cure, no pay* werken: de Resultaatsafhankelijk Urenbasis Beloning (RUB): onder strenge voorwaarden

'Letselschadebureaus willen zo snel mogelijk dossiers afhandelen, omzet draaien zonder aandacht voor kwaliteit'

mogen letselschadeadvocaten met hun cliënt afspreken dat deze zelf niets hoeft te betalen. Wanneer de zaak gewonnen is, declareert de advocaat zijn uren tegen een hoger tarief bij de verzekeraar. De NOvA heeft het experiment in december met nog eens vijf jaar verlengd. Uit de evaluatie bleek de regeling weinig toegepast te zijn. Veel zaken lopen nog, dus het is te vroeg voor een eindoordeel. 'Wij hebben hier ook nog lopende RUB-procedures,' zegt Roth. 'Maar onze ervaring is wel positief. We doen het vooral in zaken waarvan we zien dat er ooit wel iets uit komt. Normaal haakt de cliënt op een zeker moment af, maar nu kunnen we gewoon doorzetten. We willen er graag mee verder.'

Roth vindt het goed dat er een kosteloos alternatief is voor dubieuze bureaus die zich via internet aan slachtoffers opdringen met gratis rechtshulp. Een omstreden voorbeeld is Mister Claim van de oud-advocaat Rogier Witlox uit Vught, die zich al in 2001 liet uitschrijven bij de balie om met NCNP te kunnen werken. 'Ik heb er nooit spijt van gehad,' zegt Witlox. 'Er is een enorme behoefte aan gratis hoogwaardige juridische hulp.' Hij verbaast zich over de terughoudendheid van de advocatuur. 'Alle letselschadeadvocaten in Nederland hebben in vijf jaar maar 56 *no cure*,

no pay-zaken gedaan, blijkt uit die evaluatie,' zegt hij. 'Zoveel doe ik in mijn eentje ieder jaar. Ze durven het gewoon niet aan.'

DUBBEL VANGEN

Werkt de advocatuur met een hoger RUB-uurtarief, Witlox hanteert een andere variant van NCNP. Bij winst kan hij zijn uren declareren bij de verliezende partij, maar hij bedingt

van zijn cliënten ook nog een omstreden *success fee*. Zij moeten bij winst een percentage van bijvoorbeeld 25 van hun schadevergoeding aan hem afdragen. Verwerpelijk, vindt Roth. 'Met het Letselschaderegister probeert de Letselschaderaad deze praktijk uit te bannen,' vertelt Roth. 'Maar het gebeurt helaas nog steeds. De schadebehandelaar krijgt dubbel betaald en de cliënt heeft dat vaak niet door.'

Witlox vindt de kritiek onterecht. 'Je kunt het dubbel vangen noemen, maar het is de keuze van het slachtoffer om die afspraak te maken,' reageert hij. 'Er zijn ook zaken die ik niet win en waar ik dus niets aan verdien ►

Tim Bueters

Rogier Witlox

en tien, twintigduizend euro aan tijd in heb zitten. Die compenseer ik met de *succes fee*. Ik vind daar moreel niets verwerpelijks aan.' Toch moet hij zijn eigen cliënten regelmatig voor de rechter slepen om nakoming van de *fee* af te dwingen en verliest hij die zaken soms. 'De rechtbank kiest dan voor de zwakkere partij,' zegt Witlox. 'Er wordt van alles van stal gehaald. Dwaling, redelijkheid en billijkheid, ongewenst gevolg. Alles om maar onder het contract uit te komen.' Uit eigenbelang hoopt hij dat advocaten blijven terugschrikken voor *no cure, no pay*. 'Er is een enorme behoefte aan, en ik ben blij dat ik nog altijd een concurrentievoordeel heb op de advocatuur.'

'Dankzij de RUB-regeling komen mensen wel degelijk sneller bij een advocaat terecht,' reageert Bueters. 'Maar in negentig procent van de gevallen staat de aansprakelijkheid vast en hoeft er geen gebruikgemaakt te worden van de RUB. Of cliënten komen in aanmerking voor financiële rechtsbijstand. Dus we kunnen de meeste slachtoffers ook zonder de RUB-regeling gratis hulp bieden. Witlox spreekt een *succes fee* af met de klant, terwijl hij weet dat zijn kosten al vergoed worden door de tegenpartij. Wij willen en mogen dat niet, maar zijn wel blij dat de drempel naar betrouwbare rechtshulp met het experiment verlaagd is.'

PLEISTERS PLAKKEN

Een andere maatregel van de afgelopen tijd werpt nog helemaal geen

vruchten af: in 2006 beloofden de verzekeraars met de Gedragscode Behandeling Letselschade om dossiers sneller te gaan afhandelen. De code werd in 2012 herzien en vanaf dit jaar hebben verzekeraars zichzelf verplicht om een driejaarlijkse audit te laten uitvoeren door de Letselschaderaad op de naleving van hun goede voornemens.

Volgens het Verbond van Verzekeraars gaat het al best goed. Elk jaar werken verzekeraars 65.000 letselschadezaken af, 90 procent binnen twee jaar, 97 procent binnen vijf jaar. 'De discussie gaat over de resterende drie procent,' zegt Oscar van Elferen, woordvoerder van het Verbond van Verzekeraars. 'Dat zijn bijna allemaal complexe zaken over medisch moeilijk objectiveerbaar letsel zoals whiplash.'

Maar volgens advocaat Bueters van de ASP gaat het helemaal niet goed.

'Die negentig procent zijn de kleine zaakjes,' zegt Bueters. 'Zodra het moeilijk wordt, duurt het zomaar tien, vijftien jaar.' De ASP diende onlangs ook een klacht in bij het Verbond van Verzeke-

raars. Tweede Kamerlid Michiel van Nispen (SP) stelde Kamervragen over het trage verloop van de afwikkeling. Half april antwoordde minister voor Rechtsbescherming Sander Dekker (VVD) dat hij geen aanleiding ziet om in te grijpen, omdat er nog een onderzoek loopt naar langlopende schadezaken. Het onderzoek, in opdracht van de Letselschaderaad, wordt uitgevoerd door de Universiteit Utrecht en moet binnenkort zijn afgerond. 'Een gedragscode is prachtig,' zegt Bueters. 'Maar als je er niet aan houdt, is er geen sanctiemogelijkheid. Een groot deel van mijn dag bestaat uit het sturen van aanmaningen, herinneringen en somma-

ties. Wanneer krijgen we voorschot, wanneer komt er een standpunt? Verzekeraars laten ook kosten openstaan. We hebben zelfs interne beleidsregels gezien van een van de verzekeraars. Die schrijven voor dat alleen de eerste factuur zonder discussie wordt betaald. Daarna kiest de schade-expert uit een lijst met standaardverweren. Onze leden hebben tonnen uitstaan bij de verzekeraars, duizenden uren die ze voorfinancieren, om hun slachtoffer niet de dupe te laten zijn van die discussies.'

Het Verbond van Verzekeraars pleit nu voor een normering van moeilijk objectiveerbare medische aandoeningen zoals whiplash. 'We denken aan een vergaande oplossing voor die lastige drie procent. Geen standaardbedragen, maar rekenmodellen die rekening houden met de bijzonderheden van elk geval, maar wel snel een bedrag opleveren,' aldus Van Elferen

'Een groot deel van mijn dag bestaat uit het sturen van aanmaningen, herinneringen en sommaties'

namens de verzekeraars: 'We zijn in Europa zo'n beetje het enige land dat nog niet met normeringen op dit terrein werkt. We zijn nu eigenlijk pleisters aan het plakken op een systeem dat niet meer goed werkt.' Maar volgens advocaten ligt het niet aan het systeem maar aan bezuinigingen. Verzekeraars moeten weer investeren in voldoende mensen om de dossiers af te werken. 'De managers snijden in de personeelskosten, maar daardoor worden de schadebedragen die je moet uitkeren misschien wel hoger,' signaleert Roth. 'Het gaat om het evenwicht. Als beide partijen deskundig zijn, kom je op het juiste bedrag uit.' ■

L'S

Cassatie-advocatuur

Deskundige bijstand in civiele cassaties en prejudiciële procedures

Lawyers' Specialist

Menno Bruning | 06 - 48 71 67 42 | bruning@lawyers-specialist.nl | www.lawyers-specialist.nl

HIJINK ADVOCATEN

ADVOCAAT-MEDEWERKER ALGEMENE PRAKTIJK (M/V),

met pre arbeidsrecht, ondernemingsrecht of familierecht (M/V),
VESTIGING ARNHEM (20-24 UUR PER WEEK)

HIJINK Advocaten staat voor hoogwaardige en vernieuwende dienstverlening. Onze organisatie is dynamisch, flexibel en biedt ruimte voor thuiswerkers.

DE KANDIDAAT

Korte lijnen, snel schakelen en samenwerken staan bij ons voorop. Er heerst een informele sfeer en er zijn volop mogelijkheden om jezelf te ontwikkelen. Als advocaat voer je zelfstandig praktijk in alle facetten. Je krijgt binnen onze organisatie alle ruimte om onderwerpen 'aan de kaak te stellen en de discussie op te zoeken'. Passen de steekwoorden, ondernemend, communicatief, zelfstandig en positief ingesteld bij je, dan komen we graag met je in gesprek.

HIJINK ADVOCATEN BIEDT:

- Een marktcomfort salaris en goede secundaire arbeidsvoorwaarden;
- Parttime dienstverband (20-24 uur per week);
- Een tijdelijk dienstverband en bij blijf van goed functioneren een vast dienstverband;
- De gelegenheid om je verder te specialiseren;
- De ruimte en de middelen om een praktijk uit te bouwen en daarbij eigen accenten aan te brengen;
- Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid, maar ook sectie- en kantoorgenoten om mee samen te werken en op terug te vallen;
- Een plaats in een team van ambitieuze, enthousiaste collega's.

INFORMATIE

Neem voor specifieke vragen over de vacature contact op met mr. O.A.M. Hijink via telefoonnummer 026 - 442 39 13 of per e-mail: o.hijink@hijink.com

Haarsma advocaten

kantoorhoudende te Paterswolde
zoekt per direct

advocaat arbeidsrecht

advocaat familierecht

www.haarsma-advocaten.nl
Hoofdweg 288
9765 CN te Paterswolde

Informatie via
s.fiscalini@haarsma-advocaten.nl
of via mr. L.H. Haarsma op
nummer 0651274757

Chauffeur.nl

WE ZIJN AL ONDERWEG!

Vind en reserveer
uw eigen chauffeur

Contentkey

Verbind papier en scherm

ADVERTEERDERS/DEELNEMERS-INDEX

ORGANISATIE	PAGINA
AANTJES ZEVENBERG ADVOCATEN	5
ABSOLUTE ADVOCATEN	19
ADVOCATEN VAN ORANJE	39
AL TEMPO PERDUTO	20, 25
ALT KAM BOER ADVOCATEN	59
BERGH STOOP & SANDERS ADVOCATEN	77
BOOM JURIDISCH	44, 78
CENTRUM VOOR CONFLICTHANTERING	77
CHAUFFEUR.NL	5, 47
CIAO CHOW TRANSLATIONS	20
CORDEMEYER & SLAGER ADVOCATEN	59
DE LEON EN BOSMAN ADVOCATEN	40
DE ROOS & PEN	25
FORES HUISDEURWAARDERS	COVER 4
HAARSMa ADVOCATEN	40, 47
HAVENSTEDER	40
HIJINK ADVOCATEN	47
JMS TEXTSERVICE	COVER 2
KLEOS	8
KORTMAN ADVOCATEN	39
LAWYERS' SPECIALIST	39, 47
LGV ADVOCATEN	25
MEDISCH ADVIES BUREAU	62
NIRV (NEDERLANDS INSTITUUT VOOR REGISTER VALUATORS)	19, 52
PARK ADVOCATEN	19
RON BORGDORFF FINANCIËEL ADVIES	59
ROTSCHUIZEN GEENSE ADVOCATEN	77
TEAM ADVOCATEN	19
UITGEVERIJ DEN HOLLANDER	COVER 3
URIOS	25
VITAE VALLEY	20
VULPES ADVOCATEN	39
VU LAW ACADEMY	5
WIJNKAMP ADVOCATUUR	40
WOUT VAN VEEN ADVOCATEN	20

JUSTICE FOR FEW

DOOR / KEES PIJNAPPELS

Vijf projecten in diverse landen die de lokale bevolking een betere toegang tot het recht bieden, werden op het World Justice Forum in Den Haag bekroond.

Het meerdaags congres in Den Haag droeg als thema *Justice for All* en was met name gericht op wereldwijde verbetering van de toegang tot het recht. Volgens een op het congres gepresenteerd rapport ontbeert meer dan de helft van de wereldbevolking toegang tot een rechtssysteem. Ongelijke behandeling en uitsluiting van basisrechten zoals onderwijs en medische voorzieningen zijn het gevolg. In totaal dertig projecten waren in Den Haag genomineerd. Daaronder ook een Nederlands initiatief van Young in Prison om de begeleiding van jeugdige gedetineerden te verbeteren. Dat viel niet in de prijzen. De vijf bekroonde projecten werden elk beloond met 10.000 dollar.

160 GIRLS ACCESS TO JUSTICE PROJECT

In 2013 oordeelde de hoogste rechter in Kenia dat de overheid tekort was geschoten in de bescherming van 160 meisjes, allen het slachtoffer van verkrachting. De uitspraak vormde het sluitstuk van een lang juridisch proces, gesteund door het Canadese The Equality Effect. Tegelijkertijd was het vonnis het startsein voor het 160 Girls Access to Justice Project, dat juridische bescherming tegen verkrachting voor alle meisjes en vrouwen in Kenia nastreeft.

MONITORING MATERNAL HEALTH ENTITLEMENTS & INCREASING ACCESS TO GRIEVANCE

De Indiase deelstaat Assam kampt met hoge sterftcijfers onder moe-

ders, die samenhangen met slechte werkomstandigheden op theeplantages. De Indiase mensenrechtenorganisatie Nazdeek tracht langs juridische weg betere arbeidsvoorwaarden en toegang tot medische voorzieningen af te dwingen. 'We willen dat lokale bevolkingsgroepen de gelegenheid krijgen om hun recht te halen,' zegt de Indiase advocaat Tripti Poddak. Het project richt zich op de duizenden vrouwen die in de deelstaat Assam op theeplantages werken. Vaak werken er hele families, van generatie op generatie. 'Dat is begonnen in de tijd dat India een kolonie was. De plantages zijn enorm groot, vaak werken er alle mensen uit de omliggende dorpen. De vrouwen hebben niet of nauwelijks opleiding genoten, maken lange dagen en zijn verstoken van de juiste gezondheidszorg. Door voorlichting te geven, willen we hen bewust maken van hun rechten. En als het moet, starten we juridische procedures. Zo hebben we onlangs afgedwongen dat een regio de beschikking kreeg over echoscopen.'

MALAWI RESENTENCING PROJECT

In 2007 oordeelde het Hooggerechts-hof van Malawi dat de tot dan toe verplichte doodstraf in moordzaken in strijd was met de grondwet. De drie organisaties Cornell Centre on the Death Penalty Worldwide, The Malawi Legal Aid Bureau en Reprieve begonnen in 2014 het Malawi Resentencing Project, gericht op het terugdraaien van eerdere veroordelingen. Sindsdien zijn er 158 zaken heropend. In geen van de gevallen werd opnieuw de doodstraf opgelegd.

PARTNERING FOR NATIVE HEALTH

Dit project van de Alaska Legal Services Corporation (ALSC) tracht een betere gezondheidszorg te bewerkstelligen voor de 229 inheemse stammen in afgelegen gebieden. Daartoe is een netwerk van civiele advocaten opgezet dat toegang tot financieel onbereikbare medische voorzieningen realiseert.

'We proberen mensen te helpen die juridische bijstand nodig hebben, maar geen advocaat kunnen betalen of geen advocaat in hun omgeving hebben. Denk aan een oudere man die zijn maandelijks uitkering niet krijgt, terwijl hij daar wel recht op heeft,' zegt Nikole Nelson van ALSC. Een aanzienlijk deel van de bevolking van Alaska woont in afgelegen gebieden, alleen over water of door de lucht bereikbaar. Nelson of een van haar dertig collega's staan deze mensen fulltime bij. 'In 2017 zijn we van start gegaan. Sindsdien hebben we 1500 mensen geholpen. We hebben uitgerekend dat elke dollar die we investeren, zes keer wordt terugverdiend.'

RIVERINE PEOPLE AND THE RIGHT TO FULL REPARATION

In 2015 werden 300 Amazone-gezinnen verdreven van de eilanden en oevers van de Xingu-rivier, om plaats te maken voor de Belo Monte-dam. Dit project, geïnitieerd door het Braziliaanse Instituto Socioambiental - ISA, komt op voor de rechten van de zogeheten Riverine People. Dat heeft ertoe geleid dat de Braziliaanse overheid inmiddels onderkent dat ze schadeloos moeten worden gesteld.

VOORSORTEREN OP DE COMPLIANCE MONITOR

DOOR / BENDERT ZEVENBERGEN

Ondernemingen die schikken met Justitie moeten straks een vorm van reclassering ondergaan om herhaling van fouten te voorkomen. Het stellen van eisen aan de 'compliance' moet helpen om maatschappelijke zorgen over het groeiend aantal megaschikkingen weg te nemen. Zuidas-advocaten, die hun handen vol hebben aan 'wittenboordencriminaliteit', zijn verdeeld.

De Nederlandse schikkingspraktijk begint Amerikaanse vormen aan te nemen. Het is vooral de hoogte van de afkoopsummen die snel groeit. Het meest in het oog springt de schikking van 775 miljoen euro die ING in 2018 met het Openbaar Ministerie (OM) overeenkwam, de hoogste Nederlandse transactie ooit.

Een reeks partijen ging ING voor, zoals Rabobank in 2013 (70 miljoen euro), SBM Offshore in 2014 (240 mil-

joen dollar), Vimpelcom in 2016 (400 miljoen dollar) en Telia in 2017 (274 miljoen dollar). In sommige gevallen eisten de Amerikaanse autoriteiten ook hun deel op. Zo betaalde Rabobank in totaal 774 miljoen euro om strafvervolgning voor de Libor-fraude te ontlopen.

Advocaat Jan Leliveld (48) van Van Doorne stelt vast dat de aandacht voor fraude en witwassen in de afgelopen tien jaar een enorme ontwikkeling heeft doorgemaakt. De carrière van Leliveld illustreert dit. 'Ik ben bijna drie jaar geleden als strafrechtadvocaat van Wladimiroff naar Van Doorne overgestapt. Een dergelijke stap was vijftien jaar geleden ondenkbaar. De helft van de grote kantoren had tien jaar geleden geen strafrechtpraktijk, maar heeft dat inmiddels wel.'

NIEUWE MARKT

Leliveld: 'Sinds de vastgoedfraude heeft het OM op het gebied van opsporing een grote slag gemaakt. Men leerde gaandeweg bovendien dat procederen tegen ondernemin-

gen bewerkelijk is, wat heeft geleid tot transacties met een enorme omvang. Eerst lag de nadruk vooral op corruptie, meestal in het buitenland. Nu is er een tweede golf waarin veel aandacht is voor internationale witwastransacties.'

Partner Ep Hannema (57) van Norton Rose Fulbright bevestigt het beeld dat de wittenboordencriminaliteit een nieuwe markt voor advocaten aan de Zuidas heeft opgeleverd. 'Het aantal advocaten dat zich bij de grote kantoren met fraudezaken bezighoudt, is verveelvoudigd,' zegt Hannema. 'Advocaten hebben veel werk aan interne onderzoeken bij bedrijven die met fraude en witwassen te maken hebben. Zo had De Brauw alleen al 45 man zitten op Imtech. De bevindingen van advocaten moeten op basis van het verschoningsrecht in beginsel geheim blijven, ook voor het OM. Daarom zijn bij dit soort zaken altijd advocaten betrokken.'

Volgens Hannema is het Functioneel Parket inmiddels de grootste afdeling binnen het OM. 'Het OM is

Ep Hannema

de laatste jaren enorm actief op het gebied van fraude en corruptie.'

GEHEIMZINNIG

Recent opperde het OM het plan om de schikkingspraktijk verder te professionaliseren en in navolging van de Amerikanen en Britten een 'compliance monitor' in te stellen. Dit is een onafhankelijk team onder leiding van een officieel door het OM benoemde 'monitor' dat na een schikking een zekere tijd, mogelijk zelfs enkele jaren, controleert of de onderneming de in de schikking afgesproken maatregelen neemt om in de toekomst wel te voldoen aan wet- en regelgeving, de zogenoemde compliance. Het team kan eventueel dwingende maatregelen opleggen en rapporteert zowel aan het OM als aan de onderneming, waarbij de laatste overigens opdraait voor alle kosten. De maatregel moet helpen om onbegrip bij het grote publiek en de Tweede Kamer weg te nemen over het feit dat ondernemingen die betrokken zijn bij omkoping of witwassen strafvervolgning kunnen ontlopen door te schikken. Sinds enige jaren publiceert het OM een steeds uitgebreider 'feitenrelaas' bij omvangrijke schikkingen om deze uit de sfeer van geheimzinnigheid te halen. Met de compliance monitor hoopt het OM in de toekomst te kunnen afdwingen dat bedrijven hun leven beteren nadat ze in de fout zijn gegaan. Die garantie geeft een schikking nu namelijk niet. Een voorwaarde voor het treffen van een schikking is weliswaar dat de onderneming maatregelen neemt om de compliance op orde te krijgen, maar als dit nadien niet of onvoldoende gebeurt, kan het OM weinig doen.

MATIGE COMPLIANCE

Hannema noemt de ontwikkeling positief. 'Ik was verbaasd dat de compliance monitor op de agenda is gekomen. Binnen het OM leek men hier tot dusver geen voorstander van.' Een meerderheid in de Tweede

Kamer zegt het voorstel in wetgeving om te willen zetten.

Volgens Hannema hebben Nederlandse ondernemingen hun interne controles nog steeds matig op orde en is er in de regel pas verbetering waar te nemen na incidenten. 'Dit betreft vooral gedecentraliseerde, niet-beursgenoteerde bedrijven met activiteiten in hoogrisicolanden als Rusland, het Midden-Oosten, China en Brazilië. Dit soort bedrijven zien compliance nog vaak als een kostenpost.' Grote beursgenoteerde bedrijven als Shell, Heineken en Unilever hebben volgens Hannema hun zaken doorgaans wel goed voor elkaar. Volgens Hannema laat een onderneming het wel uit zijn hoofd om na een transactie dezelfde fouten te maken. 'Maar in die gevallen waarin dit toch gebeurt, vervult de compliance monitor een goede rol. Het is een effectief middel, zeker voor onvoorziene zaken. Zo zijn er wel degelijk gevallen waarbij ondernemingen na incidenten weer in de fout zijn gegaan.' Imtech beloofde na enkele fraudegevallen in het buitenland en een groot intern onderzoek van advocatenkantoor De Brauw beterschap, maar ging in 2015 uiteindelijk toch failliet. Tot een schikking met het OM is het overigens nooit gekomen.

REPUTATIE

Leliveld erkent dat er nu weinig is geregeld als het gaat om de uitvoering van de verbeterplannen van het OM. De advocaat meent dat inzicht wenselijk is, maar de waarde van de compliance monitor moet volgens hem niet worden overschat. 'Bedrijven kunnen het zich vanwege de mogelijke reputatieschade niet veroorloven om zich niet aan de afspraken met Justitie te houden. Deze bedrijven zijn bovendien vaak beursgenoteerd en staan al onder toezicht van hun aandeelhouders, accountants, eventuele externe

Jan Leliveld

toezichthouders en hun eigen compliance afdelingen.'

Verder vreest Leliveld dat de compliance monitor enorme kosten met zich meebrengt. 'Wanneer ondernemingen in de fout zijn gegaan, zetten ze doorgaans een eigen en vaak kostbaar onderzoek op. Meestal is zo'n

'Nederlandse ondernemingen hebben hun interne controles nog steeds matig op orde'

onderzoek een eerste stap om tot een schikking te komen. Het toont de goede wil en scheelt het OM een hoop werk. Het is de vraag of het nodig is dat een externe monitor dit nog eens allemaal over gaat doen en gaat controleren. Zeker na verloop van tijd zal dat arbeidsintensief zijn.'

Leliveld kent weinig voorbeelden van bedrijven die na een schikking weer de mist ingingen. 'Er gingen wel dingen fout, maar die waren dan veelal van een andere orde.' Zo raakte Rabobank na de Libor-fraude enkele jaren later verzeild in een Amerikaans witwasschandaal. 'Het is nu eenmaal zo dat grote bedrijven grote risico's lopen, zeker in het buitenland, maar daar gaat de compliance monitor, die waarschijnlijk een specifiek aandachtsveld zal hebben, niet veel aan helpen. Het levert enig inzicht, maar tegen een hoge prijs.'

ONAFHANKELIJK WAARDERINGSDESKUNDIGE NODIG?

Goede afspraken maken doe je het best bij aanvang van een samenwerking, als partijen nog met elkaar door een deur kunnen. Dit inzicht is inmiddels breed doorgedrongen in het bedrijfsleven. Vaak wordt bij de oprichting van een bedrijf al vastgelegd welke route partijen volgen als ze weer uiteen gaan. Ook notaris en bedrijfsjurist dringen daar op aan.

Zo schrijft de aandeelhoudersovereenkomst doorgaans de inschakeling van een onafhankelijk deskundige voor om de waarde van de onderneming vast te stellen. Dit biedt het voordeel dat bij een geschil de vaak kostbare en tijdrovende gang naar de rechter wordt voorkomen. En zeker bij zakelijke conflicten binnen een samenwerkingsverband is een snelle procedure van belang. Onenigheid gaat immers mogelijk ten koste van de rust en focus in de bedrijfsactiviteiten.

SNELLE PROCEDURE

Tot 2014 wees de voorzitter van de Kamer van Koophandel onafhankelijk deskundigen aan. Sinds een aantal jaar heeft het NiRV die taak overgenomen. Wie een onafhankelijke waarderingsspecialist zoekt, kan via www.nirv.nl kosteloos een deskundigenverzoek indienen. Om een goede match te kunnen realiseren tussen de aanvrager en de Register Valuator (RV), zal het NiRV eerst contact opnemen met de aanvrager en de formulering zo passend mogelijk maken. Vervolgens wordt het verzoek naar de leden gestuurd. RV's die beschikken over het gevraagde profiel melden hun beschikbaarheid bij het NiRV. Uit de reacties selecteert het NiRV door middel van loting het gevraagde aantal RV's (doorgaans een tot drie).

Bij een zakelijk geschil kunnen de emoties hoog oplopen. Gaan partijen uiteen, dan zijn zowel de onderneming als de betrokkenen gebaat bij een onafhankelijk deskundige die snel duidelijkheid kan bieden over de economische waarde van het bedrijf. Het NiRV heeft een klantvriendelijke procedure voor de benoeming van onafhankelijk deskundigen.

Uit die selectie kan de aanvrager zelf een keuze maken, bijvoorbeeld op basis van het openbare profiel van de RV op de website van het NiRV. De benoemingsprocedure duurt al met al hooguit vijf dagen en is daarmee kort, snel en transparant.

BINDENDE WAARDE

De duur van het vervolg is afhankelijk van het type opdracht en de context van de opdracht. Hierbij valt onder andere te denken aan een bindend advies of een niet-bindend advies. In de rol van onafhankelijk deskundige zal de RV zorgvuldig de belangen van partijen wegen, en daarom te allen tijde hoor en wederhoor toepassen. Daarnaast zal de RV uitgangspunten voor de waardering toetsen aan externe bronnen, zoals marktanalyses en brancherapporten. Hieruit volgt een waarderingsrapport met daarin een bindend of niet-bindend advies omtrent de waarde of prijs.

Bij een bindend advies committeren partijen zich op voorhand aan het advies van de RV en zal men het gehouden belang in onderneming voor de door de RV vastgestelde waarde of prijs (ver)kopen. Dit is spannend voor betrokkenen, die moeten gaan handelen op basis van een nog onbekende uitkomst. Maar het bindend advies is ook heel pragmatisch. Want als al is gebleken dat partijen er samen niet uit komen, is het wel zo prettig als een onafhankelijke derde de knoop doorhakt.

DESKUNDIGENVERZOEK

Zoekt u een onafhankelijk waarderingsdeskundige? Doe een deskundigenverzoek. Alle leden van het NiRV zijn gehouden aan de gedrags- en beroepsregels en het tuchtrecht van het NiRV.

www.nirv.nl/nl/contact/deskundigenverzoek

Value Pricing: alternatief voor Alternative Fee Arrangements?

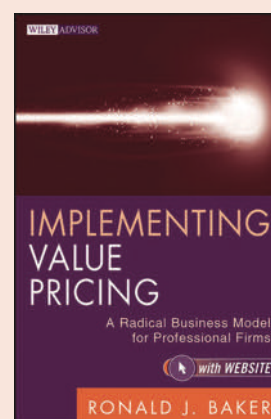
DOOR / MIQUEL KEMMEL, LISA VAN VELZEN, LILIAN VERLINDE,
MAURITS WESTERIK & JEAN-PIERRE VAN DER REST

De Amerikaanse bedrijfskundige Ronald J. Baker bepleit in zijn klassieker *Implementing Value Pricing* een ander prijsmodel voor advocatenkantoren. Begeleid door hun hoogleraar Jean-Pierre van der Rest en hun universitair docent Maurits Westerik laten drie rechtenstudenten hun licht schijnen over het boek.

Het klassieke verdienmodel van de advocatuur staat onder druk. De roep om transparantie en alternatieve prijsafspraken neemt toe. De Brauw Blackstone Westbroek publiceerde hiertoe al in 2014 zijn 'Guide to Alternative Fee Arrangements' (AFA), waarover in het *Advocatenblad* al eerder werd bericht.¹ Kantoren zoals Dentons Boekel volgden recent. Alternative Fee Arrangements winnen dus aan populariteit, in elk geval als concept. Maar AFA's zijn niet zaligmakend en worden ook wel als 'windowdressing' van de juridisch dienstverleners afgeschilderd. Volgens Ronald J. Baker kan het anders. In zijn boek, *Implementing Value Pricing*, legt hij in acht praktische stappen uit hoe advocatenkantoren, van klein tot

groot, kunnen profiteren van waardegeoriënteerde prijszetting. Is 'value pricing' het verdienmodel van de toekomst?

Een informele rondgang langs kantoren die hun diensten actief anders dan puur 'uurtje-factuurtje' aanbieden, leert dat er zeker vraag naar is, maar dat de huidige AFA's, zoals vaste of maximale afspraken over het budget (*fixed of capped fee*) en winst-verliesafspraken in de praktijk meestal lastig blijven. Het komt toch vaak neer op een iets te eenvoudige risicoverdeling tussen advocaat en cliënt. Cliënten zijn daarbij in het nadeel: meestal hebben zij weinig inzicht in de marges en de redelijkerwijs te verwachten kosten voor juridisch werk. Consumenten hebben al helemaal weinig kans om goede ►

Boekrecensie: Ronald J. Baker, *Implementing Value Pricing: A Radical Business Model for Professional Firms*, Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 2011.

Stap 1: 'Conversation'

Vraag hoe de cliënt jouw service waardeert en of hij graag verandering ziet in de manier waarop de prijs tot stand komt. Van belang is dat de waarde groter is dan de prijs.

Stap 2: 'Pricing the Customer: Questions for the Value Council'

De 'value council' moet onderzoeken wat de beste prijs is. Daarbij moet zij verschillende vragen beantwoorden, zoals: wat kost het de cliënt als het probleem niet wordt opgelost? Wat levert het de cliënt op als het probleem wel wordt opgelost? Is de service een 'want' of een 'need'? Is de cliënt prijsgevoelig?

Stap 3: 'Developing and Pricing Options'

Advocaten moeten over het idee heen stappen dat er maar één prijs bestaat. Er moeten meer en verschillende prijsopties komen voor de cliënt. Dit is te bewerkstelligen door verschillende prijsniveaus te hanteren, zoals een basisprijs of een vipprijs, met bijvoorbeeld meer service.

Stap 4: 'Presenting Options to the Customer'

Prijsopties moeten gepresenteerd worden aan de cliënt. Het is hierbij van belang dat de 'value council' aanwezig is, dat er een deadline is voor de keuze en dat je de 'duurste' prijsoptie presenteert; zorg dat je ook echt gelooft dat jij die prijs waard bent.

Stap 5: 'Customer selection codified into the Fixed Price Agreement (FPA)'

In de FPA dient te worden vastgelegd wat partijen overeengekomen zijn over de prijs en de diensten die daar tegenover staan. Ook clausules voor onverwachte diensten en servicegaranties kunnen in de FPA opgenomen worden.

Stap 6: 'Proper Project Management'

Projectmanagement is nodig omdat er bepaald moet worden hoe binnenkomend werk wordt verdeeld, hoe de middelen worden gebruikt en wie de leiding heeft over welke taken. Uiteindelijk moet er een balans ontstaan van drie factoren: de gestelde doelen moeten worden bereikt, dit moet tijdig gebeuren en de kosten moeten binnen de perken blijven.

Stap 7: 'Scope Creep and Change Orders'

Om het gevaar voor *Scope Creep* (het veranderen van de omvang van de opdracht) uit de weg te gaan, geeft Baker een oplossing: *Change Orders*. Hierbij dient het kantoor het gesprek aan te gaan met de cliënt over hoe problemen opgelost kunnen worden. Veranderingen in werkzaamheden moeten dus altijd eerst worden goedgekeurd door de cliënt; hierdoor hoeft de cliënt achteraf niet onverlet meer te betalen en blijft hij de baas over zijn uitgaven, terwijl het kantoor de 'leverage' behoudt. Bij elke *change order* ontstaat een nieuwe FPA.

Stap 8: 'Pricing After Actions Reviews'

Achteraf is reflectie nodig. Er dient vastgesteld te worden welke prijs het kantoor had kunnen vragen. Hiervoor geeft Baker een aantal vragen, zoals: is er waarde toegevoegd voor deze cliënt? Hoe had er meer waarde kunnen worden toegevoegd? Hoeveel geld zijn we misgelopen? Op deze manier wordt er geleerd: door reflectie verbetert langzaam de prijszittingsstrategie.

afspraken te maken en zijn daarin afhankelijk van de welwillendheid van de advocaat.

De meeste bedrijfsjuristen hebben evengoed intern wel steeds meer te maken met strakke budgets en de vraag om voorspelbare kosten. Ook worden inkoopafdelingen steeds vaker ingezet om de dure en 'slecht berekenbare' advocatendiensten in te kopen, met panels, kortingen, internationale *blended rates* en aanvullende diensten (kennisdeling) en methoden.

Een interessant gegeven in dat opzicht is dat kantoren die zeggen dat ze *wel* met succes met AFA's werken, veelal wijzen op de relatie met de cliënt als de sleutel tot succes van AFA's. Juist bij wederzijds vertrouwen is het makkelijker om risico's redelijk te verdelen en bij plots veranderende omstandigheden weer om de tafel te gaan zitten.

Het is overigens niet dat AFA's geen positieve effecten kunnen opleveren: *fixed and capped fee*-afspraken leveren een prikkel op voor advocaten om hun werk iets anders aan te pakken: beter plannen en efficiënter en projectmatig werken zijn veelgehoorde voordelen. De advocaat die dit niet doet, zal zichzelf met dit soort afspraken al snel in de vingers snijden. Minder bekend zijn de gevallen waar advocaten klagen dat de prijs van hun adviezen eigenlijk niet in verhouding staat tot de waarde die cliënten realiseren met die adviezen. Daarbij gaat het meestal niet over cliënten die erin slagen hun kosten te besparen, of forse aansprakelijkheden of boetes te voorkomen (zogenoeten negatieve waarde). Denk eerder aan de adviezen die slechts enkele uren brainstorm behelzen, maar cliënten compleet nieuwe businessinzichten geven, zoals nieuwe licentieprogramma's of juridisch gedreven businessmodellen. Merk op dat de meeste AFA's voortbouwen op de kostprijsgebaseerde benadering. De advocatuur heeft nog onvoldoende kennisgenomen van value-based pricing.

RADICALE VERANDERING

Het boek *Implementing Value Pricing: A Radical Business Model for Professional Firms* vormt een manifest waarin Baker stelt dat advocatenkantoren hun prijszetting radicaal moeten veranderen. De prijs moet worden gebaseerd op de resultaten die kantoren bereiken en de waarde die zij voor cliënten creëren: niet op de gemaakte uren en de opoffering van waarde (kosten). Het boek biedt gedetailleerde richtlijnen met niet alleen strategieën en tactieken, maar ook belangrijke succesindicatoren. Advocaten moeten volgens Ronald J. Baker de uurtariefmethode omzetten naar 'value pricing'. Deze visie onderbouwt hij met theorieën, voorbeelden en een praktisch stappenplan.

ACHT STAPPEN

Waarde is het centrale en cruciale thema van dit boek en daarom relevant voor alle opvattingen van Baker over prijszetting. Het boek start met verschillende voorbeelden van 'value-creating theories' en maakt hiermee duidelijk dat veel kantoren met hun AFA's nog steeds focussen op kosten en uurtarieven, terwijl de focus eigenlijk moet liggen op het creëren van waarde. Waarde wordt volgens Baker gecreëerd door de interactie tussen cliënt en kantoor. De dienst vindt immers alleen plaats omdat er toegevoegde waarde bestaat voor de cliënt. Op deze meerwaarde wordt de prijs gebaseerd. Vanuit dit perspectief neemt Baker ook een uitstap naar de ethiek. Aan de hand van het categorisch imperatief van de filosoof Kant stelt hij dat het werken met een uurtarief onethisch is. Dit imperatief is te parafaseren als: 'men moet alleen handelen volgens die maxime waarvan men tegelijkertijd kan willen dat ze een algemene wet wordt' (transl., p. 109). Bij het bouwen van een huis accepteren we het toch ook niet als de aannemer zegt dat hij niet weet hoelang het gaat duren en achteraf wel een rekening stuurt? Waarom doet de gemiddelde advocaat het dan wel zo?

Op grond van de kantiaanse zedelijkheid is het werken met een uurtarief volgens Baker dus onethisch. Veel advocaten brengen daar overigens tegenin dat een aannemer dat wél zou doen als hij onder dezelfde omstandigheden zou contracteren als een advocaat die een procedure op zich neemt, dus als de precieze omstandigheden van het bouwterrein en het te bereiken resultaat continu zouden kunnen veranderen en er tevens derden in het spel zijn die proberen het gebouwde weer neer te halen, maar dat terzijde.

Baker gaat vervolgens in op 'value pricing' hetgeen hij definieert als 'the maximum amount a given customer is willing to pay for a particular service, before the work begins' (p. 233). Hij legt uit hoe alle advocatenkantoren in acht stappen 'value pricing' tot een succes kunnen maken.

Bij het lezen van de stappen valt op dat communicatie met de cliënt erg belangrijk is bij 'value pricing'. Alles moet met de cliënt besproken worden zodat er aan beide kanten geen verrassingen zijn. Goede communicatie over de prijs is vaak lastig vanwege de hechte band tussen cliënt en advocaat. Vandaar dat de hulp van een 'value council' ingeroepen moet worden: interne experts op het gebied van prijszetting, verkoop en onderhandeling.

OORDEEL

Het boek van Baker leest als een trein: systematisch wordt de noodzakelijke theorie voor 'value pricing' doorgenomen, waarna zijn eigen standpunten volgen. Hij schrijft duidelijk en maakt gebruik van veel voorbeelden en tevens van zijn eigen praktijkervaring. Dit maakt zijn betoog voor 'value-based pricing' geloofwaardig. Daartegenover staat dat Baker sterk overtuigd is van 'value-based pricing' en minder

aandacht besteedt aan tegengelden. Een ander zwak punt vormt de implementatie van het stappenplan: de lezer moet niet onderschatten hoe moeilijk het is om 'value pricing' in de praktijk te brengen. Consultants die het gebruiken, geven wel aan hoe immens veel inzicht in die effectieve waarde daarvoor in de praktijk nodig is.

CONCLUSIE

Ronald J. Baker geeft in zijn boek een betoog en geen beschouwing, dus zo moet het ook gelezen worden. Van duidelijke theorie naar een aanwijzing voor de praktijk: waarde wordt gecreëerd bij de cliënt, dus moet ook op basis van die waarde een prijs vastgesteld worden. Over het algemeen lost Baker de beloftes in die hij doet: de pluspunten van het boek compenseren de minpunten ruimschoots en het is een aanrader voor de advocatuur. Wij zijn om: voor zowel groot als klein ligt er een duidelijke rol weggelegd voor 'value pricing' in de advocatuurlijke verdienmodellen, wellicht meer dan voor de 'Alternative Fee Arrangements'. ■

Miquel Kemmel, Lisa van Velzen en **Lilian Verlinde** schreven deze recensie als onderdeel van het vak 'Ethical & Legal Issues in Pricing' (Rechtsgeleerdheid, Leiden). Dit vak wordt aangeboden door het Honours College Law waar excellente studenten extracurriculair vakken volgen voor verdieping en extra uitdaging. **Prof. dr. Jean-Pierre van der Rest** is hoogleraar bedrijfswetenschappen en verzorgt dit vak bij de Leidse rechtenfaculteit. **Mr. Maurits Westerik** is partner/advocaat IP/IT bij Coupury Advocaten en docent Intellectueel eigendom en softwarebescherming aan de Universiteit Leiden en de TU Delft.

NOOT

1 Zie: 'Dag uurtarief, hallo alternatief', 22 januari 2015.

VERZENDTHEORIE MOET VOOR ELKE POSTBODE GELDEN

DOOR / BAS BRAEKEN & MARLIES KOPPENOL

Een recent arrest van het Europees Hof van Justitie over de Postrichtlijn noopt tot aanpassing van de verzendtheorie van artikel 6:9 Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Menig bestuursrechtjurist zal de fatale termijn die geldt voor het indienen van een (pro-forma- of inhoudelijk) processtuk in een bestuursrechtelijke procedure geregeld als spannend of zelfs stressvol ervaren. Zeker als er op het laatste moment nog input van cliënt of derde partijen binnenkomt, is het niet altijd mogelijk om ruim voor het verstrijken van de termijn het processtuk te hebben ingediend. Dat is niet zonder risico's: een herstelmogelijkheid zoals die in het civiele recht in bepaalde gevallen wel openstaat, is er namelijk niet in het bestuursrecht.

Het bestuursrecht biedt echter ook een veiligheidsklep. Op grond van (rechtspraak op basis van) artikel 6:9 Awb wordt namelijk onderscheid gemaakt tussen verzending via PostNL of via een andere postvervoerder.¹ Bij verzending via PostNL geldt de *verzendtheorie*, terwijl bij de verzending via een ander postvervoerbedrijf de *ontvangsttheorie* geldt. En dat is een belangrijk verschil. Als men een processtuk via PostNL aan de (gerechtelijke) instantie zendt, geldt namelijk het moment van verzending (dus het moment van deponeren in de oranje

brievensbus dan wel afgifte op een postkantoor) als moment van indiening. Als het processtuk daarentegen via een ander postvervoerbedrijf wordt verzonden, geldt als moment van indiening niet het moment van verzenden, maar het moment van ontvangen door de desbetreffende (gerechtelijke) instantie als moment van indiening. Aangezien er diverse andere postvervoerbedrijven actief zijn op de postmarkt (denk bijvoorbeeld aan de juridische postdienstverlener Falkpost), is dit verschil praktisch relevant. Indien namelijk wordt gekozen voor het indienen van het processtuk door middel van de postdienst van Falkpost, moet er immers rekening mee worden gehouden dat het processtuk eerder moet worden ingediend dan wanneer het via PostNL wordt verzonden. Het stuk is dan immers pas binnen de termijn ingediend indien de alternatieve postvervoerder het poststuk voor het verstrijken van de termijn bij de (rechterlijke) instantie heeft afgeleverd.

CONSUMENTENPOST

Wat is nu eigenlijk de reden om voor PostNL een ander kader te hanteren?

Dat is gelegen in het feit dat PostNL door de staatssecretaris van Economische Zaken is aangewezen als verlener van de zogeheten universele postdienst (de consumentenpost, ook wel de 'UPD' genoemd).² In die hoedanigheid is PostNL onder meer verplicht om op minimaal vijf dagen in de week (consumenten)post op te halen (de oranje brievenbussen te legen) en te bezorgen op alle adressen in Nederland. Bovendien rust door die aanwijzing op PostNL de verplichting om 95 procent van de poststukken de volgende dag te bezorgen.³ Die kwaliteitsverplichting rechtvaardigt volgens de wetgever dat voor PostNL de verzendtheorie geldt. Aangezien andere postvervoerbedrijven niet een dergelijke kwaliteitsverplichting opgelegd hebben gekregen, geldt voor hen op grond van de Awb de ontvangsttheorie.

Naar aanleiding van een zeer recent arrest van 27 maart jl. van het Europees Hof van Justitie⁴ – naar aanleiding van prejudiciële vragen van een Poolse rechtbank – is dit onderscheid echter op losse schroeven komen te staan. Dit arrest stelt immers (op zijn zachtst gezegd) vraagttekens bij de verenigbaarheid hiervan met de

Europese Postrichtlijn.⁵ De Europese Postrichtlijn voorziet namelijk in de volledige liberalisering van de nationale postmarkten binnen de Europese Unie. Artikel 7 lid 1 van de Postrichtlijn bepaalt in dat kader dat de lidstaten geen exclusieve of bijzondere rechten verlenen voor het vestigen of aanbieden van postdiensten. Dergelijke rechten kunnen immers afbreuk doen aan de vrije mededinging binnen de postsector. De vraag is dus of het toekennen van de verzendtheorie aan de verzending via de aangewezen verlener van de universele postdienst in het kader van de indiening van processtukken kwalificeert als een bijzonder recht. Die vraag stond centraal in het genoemde arrest. Aanleiding voor het arrest is een procedure voor de Poolse nationale rechter. Net als de Nederlandse Postwet, kent ook de Poolse Postwet de zogenoemde verzendtheorie toe aan de verzending van een processtuk via de aangewezen UPD-verlener. Paragraaf 165 lid 2 van de Poolse Postwet – die ten grondslag lag aan het arrest van het Hof van Justitie – luidde namelijk (vertaald naar het Nederlands) als volgt:

‘De afgifte van een poststuk op het Poolse postkantoor van een aanbieder van postdiensten die is aangewezen in de zin van de [Poolse Postwet] of op het postkantoor van een verlener van universele postdiensten in een andere lidstaat van de Unie wordt gelijkgesteld met de indiening van dat stuk bij de rechterlijke instantie.’

VOORRECHT

Het hof oordeelt dat het toekennen van een voorrecht aan de verlener van de UPD, in de zin dat enkel voor de post die via die aanbieder wordt verzonden aan de gerechtelijke instanties de verzendtheorie geldt, kwalificeert als een bijzonder recht, hetgeen is verboden op grond van artikel 7 Postrichtlijn. Dat zou dus een streep zetten door ook het Nederlandse systeem, waarbij aan PostNL een voorrecht wordt toegekend bij de

indiening van processtukken in bestuursrechtelijke procedures (zowel in bezwaar als in beroep). Daarop geldt echter een uitzondering. Voor aangetekende post bepaalt artikel 8 Postrichtlijn namelijk dat lidstaten het recht hebben om de verzending van aangetekende post in de loop van gerechtelijke of administratieve procedures te regelen overeenkomstig nationale wetgeving. Die uitzondering geldt echter uitsluitend indien sprake is van een objectieve rechtvaardiging wegens redenen van openbare orde of veiligheid. Het hof merkt in dat kader nog op dat de kwaliteit van de dienstverlening van de UPD-verlener (in de Poolse procedure) geen reden is van algemeen belang die een uitzondering in de zin van artikel 8 rechtvaardigt. Het verbod tot het toekennen van het voorrecht geldt dus onverkort, ook voor aangetekende zendingen. Het is de vraag of, en zo ja, wat voor, gevolgen dit arrest heeft voor de Nederlandse Awb. Indien er geen redenen van openbare orde of veiligheid zijn aan te voeren voor het in stand houden van een onderscheid tussen postvervoerbedrijven voor wat betreft de indieningstermijn van processtukken, en het huidige systeem dus (vermoedelijk) in strijd zou zijn met de Postrichtlijn, zijn er ons inziens twee mogelijkheden om de inbreuk op de Europese regels te adresseren: ofwel de verzendtheorie moet voor elk postvervoerbedrijf worden inge-

voerd, ofwel voor elk postvervoerbedrijf (dus ook voor PostNL) moet de ontvangsttheorie worden ingevoerd. Wij zien echter geen mogelijkheid om artikel 6:9 Awb in stand te houden, zonder daarmee in strijd te handelen met het Unierecht.

DAGELIJKSE PRAKTIJK

Wat betekent dit nu voor de dagelijkse praktijk van de advocaat? Naar onze mening kan het arrest niet anders worden gelezen dan dat de verzendtheorie ook geldt voor processtukken die met bijvoorbeeld Falkpost worden verzonden. Het Unierecht gaat namelijk voor aan het Nederlands recht en gelet op het arrest van het hof is artikel 7 Postrichtlijn voldoende duidelijk en concreet zodat van rechtstreekse werking van dit artikel kan worden uitgegaan. Gelet op de risico's die op het spel staan, zullen de meeste advocaten het echter niet zo op het scherp van de snede willen spelen en vooralsnog ervoor kiezen hun processtukken aangetekend met PostNL te versturen. Dat betekent dat het aan onze wetgever is om artikel 6:9 Awb zo spoedig mogelijk in overeenstemming te brengen met het Unierecht.

Bas Braeken is advocaat bij Maverick Advocaten in Amsterdam, **Marlies Koppemol** is advocaat bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn in Den Haag.

NOTEN

- 1 HR 29 mei 1996, *JB* 1996/171; HR 10 augustus 2001, *JB* 2001/267; CRvB 26 juli 2002, *JB* 2002/255; ABRvS 14 november 2007, *AB* 2008/315.
- 2 Regeling van de staatssecretaris van Economische Zaken van 15 april 2009, nr. WJZ/9067599, tot aanwijzing van Koninklijke TNT Post BV als verlener van de universele postdienst (Aanwijzing verlener universele postdienst 2009).
- 3 Artikel 4a Postbesluit 2009.
- 4 HvJ 27 maart 2019, zaak C-545/17.
- 5 Richtlijn 97/67/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 1997 betreffende gemeenschappelijke regels voor de ontwikkeling van de interne markt voor postdiensten in de Gemeenschap en de verbetering van de kwaliteit van de dienst (PB L 1998, L 15, blz. 14), zoals gewijzigd bij Richtlijn 2008/6/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 februari 2008 (PB 2008, L 52, blz. 3, met rectificatie in PB 2015, L 225, blz. 49).

JUBILEUM 2019

‘ADVOCAAT ZIJN IS NOOIT SAAI’

DOOR / FRANCISCA MEBIUS

Hiddes Advocatuur, opgericht door Babette van der Wel-Hiddes (31), bestaat vijf jaar. ‘Een goed advocaat bezit empathisch vermogen, een luisterend oor en doorzettingsvermogen.’

Eerder dan ze aanvankelijk van plan was, besloot Van der Wel haar droom te verwezenlijken en voor zichzelf te beginnen. ‘Ik ben begonnen bij het middelgrote kantoor Tanger Advocaten in Haarlem. Het plan was om op mijn dertigste een eigen kantoor op te richten, maar het werd op mijn 26e. Ik was zo’n vier jaar advocaat en nog niet zo lang klaar met de beroepsopleiding. Ik vestigde me in Heemstede, omdat dat mijn markt en mijn thuis is.’ Hiddes Advocatuur bestaat inmiddels uit twee advocaten, een jurist en een juridisch medewerker. Van der Wel heeft zich gespecialiseerd in het familierecht en vastgoed. ‘In het familierecht kun je echt iets voor mensen betekenen,’ zegt ze. ‘Je maakt een verschil en helpt cliënten door een zware periode heen. Dat voelt goed. Dat is ook het streven van kantoor. Een band met de cliënt opbouwen en ervoor zorgen dat de cliënt geen nummer is. In het vastgoed kan ik mij echt vastbijten. Het is mijn tweede zakelijke liefde naast ondernemen. Ondernemen en vastgoed komen daarin mooi samen.’ Het vak is volgens de advocaat interessant omdat geen dag, geen zaak en geen zitting hetzelfde is. ‘Er

is altijd de uitdaging om tot het maximale te gaan voor de cliënt. Advocaat zijn is nooit saai.’ Een goed advocaat bezit als het aan Van der Wel ligt empathisch vermogen, een luisterend oor en doorzettingsvermogen. ‘Daarnaast is ambitie natuurlijk heel belangrijk.’ Van der Wel is nu ruim negen jaar advocaat en ze heeft in de loop der tijd al een duidelijke verandering waargenomen. ‘Ik zie dat de rechter steeds meer zijn eigen pad gaat bewandelen, los van de wens van partijen. Ook merk ik dat de kwaliteit van advocaten afneemt. Er wordt te veel informatie afgehaald van voor de hand liggende informatiebronnen zoals Google. Er wordt niet meer in de boeken gedoken. Dat is jammer. Er is niks mis met de wettekst en daaruit voortkomende jurisprudentie.’ Een andere verandering is volgens Van der Wel dat cliënten denken

steeds meer zelf te kunnen op basis van internet. ‘Dit werkt misleidend, want niet alle informatie op internet is van hoogstaande kwaliteit.’ Van der Wel probeert bij elke zaak het tarief af te stemmen op de cliënt en de aard van de zaak. ‘Daarbij alle belangen afwegend. Ons vak is en blijft maatwerk. De uitdaging is te laten zien dat elke advocaat anders is, bijvoorbeeld op het gebied van transparantie. Wij zijn altijd eerlijk over de inschatting van een zaak. Veel advocaten pakken wat ze pakken kunnen. De bedreiging die ik ervaar, is de soms slechte kwaliteit van een advocaat en de gouden bergen die sommige advocaten beloven.’ Het vijfjarig jubileum is gevierd met een groot feest op kantoor voor familie, vrienden en (oud-)cliënten. ‘Het was een zeer geslaagde avond met een ingehuurde foodtruck en een gezellige borrel.’

Alt Kam Boer advocaten

ALT KAM BOER is een toonaangevend niche-kantoor op het gebied van civiele cassatie, gevestigd in Den Haag

Wij zijn op zoek ter versterking van ons team naar:

**EEN ERVAREN
CIVILE CASSATIEADVOCAAT (M/V)**
met voltooide stage en enige jaren relevante ervaring in de civiele cassatieketen.

**EEN BEGINNENDE
CIVILE CASSATIEADVOCAAT (M/V)**
met een voltooide stage, een uitstekende kennis van het civiele(proces)recht die zich wil bekwamen in het cassatievak.

Geboden wordt samenwerking met een hecht en gemotiveerd team, dat zich uitsluitend richt op behandeling van civiele cassaties. Salaris is marktconform. Deeltijd is bespreekbaar. Wij doen niet aan kantoorruinen of flexplekken.

Meer info:

mr. Jan Wouter Alt
alt@altkamboer.com
070 3589479
www.altkamboer.com

Beginnend advocaat?

Verzeker u van een goede start!

Ron Borgdorff is verzekeringsspecialist voor advocaten, notarissen en vrijgevestigde juristen. Ron kent de specifieke risico's van deze juridische beroepsgroepen. Met ruim 25 jaar ervaring staat hij borg voor een persoonlijk, gedegen advies op maat en korte lijnen.

U wilt een financieel adviseur met verstand van uw zaken?

Ron Borgdorff, dé verzekeringsspecialist voor advocatuur

van Boetzelaerlaan 24H
3828 NS Hoogland
Tel. 033-20 35 000
info@ronborgdorff.nl
www.ronborgdorff.nl

RON BORGDRORFF
FINANCIËEL ADVISEUR VOOR
NOTARIAAT EN ADVOCATUUR

VERZEKERINGEN ZOWEL ZAKELIJK ALS PARTICULIER O.A.:
BEROEPS- EN BEDRIJFSAANSPRAKELIJKHEID • CYBERRISKS- EN DATALEKKEN
• ARBEIDSONGESCHIKTHEID • VERZUIM • INVENTARIS

LawyersforIT

Cordemeyer & Slager / Advocaten

Cordemeyer & Slager / Advocaten (C&S) is een boutique firm in de advocatuur. Opgericht in 1985 met als focus de IT - sector, hebben wij ruime kennis van die branche. We zijn een gewaardeerde en onderscheid makende speler met een prachtig cliëntenbestand in het MKB. Dienstverlening betekent bij ons: proactief, praktisch, oplossingsgericht, ontzorgend, met uitstekende juridische kwaliteit.

De medewerker die wij zoeken heeft 4 - 8 jaar relevante ervaring; is een uitstekend jurist, energiek, teamplayer, betrokken, commercieel en in staat om de nationale en internationale netwerken van het kantoor te versterken en uit te breiden. Zelfstandige acquisitie behoort ook tot het takenpakket. Hij/zij vindt het leuk om mee te denken over de strategie van het kantoor, initiatieven te bedenken, seminars en workshops te organiseren, te bloggen en te publiceren.

TER VERSTERKING VAN ONS TEAM ZOEKEN WIJ EEN ADVOCAAT - MEDEWERKER IT - RECHT

Wilsonsplein 15
2011 VG Haarlem

Postbus 3223
2001 DE Haarlem

T:(023) 5340100

Cordemeyer & Slager / Advocaten biedt een aantrekkelijk pakket aan arbeidsvoorwaarden, een collegiale open werksfeer en een goede balans tussen werk en privé.

We zijn gevestigd in een kantoorvilla tegenover de Stadsschouwburg in Haarlem op minder dan een half uur van hartje Amsterdam. Eigen parkeerplaatsen. Sollicitaties zijn welkom per e-mail en kun je richten aan: j.slager@cslaw.nl

LAWYERS FOR LAWYERS

Training voor Russische advocaten

DOOR / JOHAN VAN UFFELEN

Een delegatie van Lawyers for Lawyers reisde dit voorjaar naar Moskou om een training te geven aan Russische advocaten en vertegenwoordigers van mensenrechtenorganisaties. Onderwerp: het gebruik van de Verenigde Naties (VN) bij de verdediging van mensenrechten. Lawyers for Lawyers was in Moskou op uitnodiging van het onafhankelijke *Institute of Law and Public Policy* (ILPP).

Het hoofddoel van ILPP is het beschermen en promoten van mensenrechten in Rusland. Met steun van de Nederlandse ambassade in Moskou ontplooit ILPP momenteel het project *'Bringing Constitutional Law, International Law, and Comparative Law Expertise to Support the Russian Advokatura and other Human Rights Defenders'*. In het kader daarvan organiseert ILPP trainingen aan advocaten en mensenrechtenverdedigers over de VN mensenrechtenmechanismen. 'Advocaten in Rusland kennen niet altijd de weg naar de mensenrechtenmechanismen en organen van de VN. Deze kunnen echter een effectief hulpmiddel zijn voor positieve veranderingen van het mensenrechtenbeleid in Rusland. Het is daarom belangrijk om advocaten praktische informatie te geven over hoe de VN-mechanismen optimaal kunnen worden gebruikt om de mensenrechten te beschermen,' meent Olga Podoplelova, *senior lawyer* van het ILPP.

Advocaten uit Rusland hebben meer ervaring met procederen bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Podoplelova: 'Ik veronderstel dat sommige advocaten de VN-mechanismen ook beschouwen als een alternatief voor het EHRM in het geval Rusland de Raad van Europa verlaat.'

EMPOWERMENT

Lawyers for Lawyers biedt trainingen over de VN mensenrechtenmechanismen aan via hun 'empowerment' programma. Advocaten kunnen deze mechanismen niet alleen gebruiken in zaken waaraan zij werken, maar die ook inzetten voor de bescherming van hun eigen professionele rechten en privileges in geval van schending. De focusgroep Rusland van Lawyers for Lawyers steunt al jaren collega's in Rusland. 'Russische advocaten onderkennen in hun werk veel moeilijkheden door wetten en praktijken die de vrije beroepsuitoefening inperken. Zo worden advocatenkantoren regelmatig doorzocht en dossiers met vertrouwelijke informatie in beslag genomen,

hebben advocaten vaak beperkt toegang tot cliënten in detentie en soms worden ze bedreigd of fysiek aangevalen,' zegt Sophie de Graaf, *policy and program officer* bij Lawyers for Lawyers. Lawyers for Lawyers diende over

deze zorgwekkende situatie al meerdere rapporten in bij de VN Mensenrechten Raad en het VN Mensenrechtencomité.

Tweedaagse cursus in Moskou

MOSKOU

In april reisden advocaat-vrijwilligers Emiel Jurjens, Christien Wildeman, Tamilla Abdul-Aliyeva, Isabella Roos, Judith Lichtenberg en Sophie de Graaf uit

Lawyers for Lawyers' focusgroep Rusland op uitnodiging van het ILPP naar Moskou.

Podoplelova: 'We hebben Lawyers for Lawyers gevraagd de training te verzorgen omdat zij contacten hebben met advocaten over de hele wereld en veel ervaring met internationale mensenrechtenmechanismen.' De Graaf vult aan: 'We hebben inderdaad ruime ervaring met het indienen van rapporten bij de VN. Je moet daar wel de weg kennen. Wat zijn de aangewezen instituties waartoe je je kunt wenden? Hoe dien je een rapport in? Hoe richt je lobbyactiviteiten in? En hoe kun je deze mechanismen zo effectief mogelijk inzetten?'

De tweedaagse cursus op 19 en 20 april werd gevolgd door 21 deelnemers van advocatenkantoren en mensenrechtenorganisaties uit vier Russische regio's: Moskou, Sint-Petersburg, Nizjni Novgorod en de Mari Al Republiek. De Graaf: 'De reacties waren erg positief. En omgekeerd was het ook voor ons bijzonder leerzaam om de verhalen van de deelnemers te horen. Tal van onderwerpen kwamen voorbij: lgbti-rechten, vrouwenrechten, arbeidsrecht en de rechten van minderheden. De reis naar Moskou bevestigde ons weer dat een vrije en onafhankelijke beroepsuitoefening voor veel advocaten niet vanzelfsprekend is en onze volle steun verdient.'

Lawyers for Lawyers hoopt in de toekomst ook advocaten uit andere landen een gelijksoortige cursus aan te kunnen bieden.

Juridische kwesties
die zijn weggezaakt

Vertegenwoordigingsbevoegdheid bij de bv

DOOR / ROGIER WOLF

Kan het statutaire tweehandtekeningenstelsel worden doorbroken?

De vertegenwoordigingsbevoegdheid van het bestuur en bestuurders van een bv is dwingendrechtelijk geregeld in artikel 2:240 BW. De vennootschap kan niet zelf rechtshandelingen verrichten. Bij het verrichten van rechtshandelingen wordt de bv vertegenwoordigd door haar bestuur of bestuurder(s) die namens die vennootschap handelen. De bv wordt bij een rechtsgeldige vertegenwoordiging gebonden, niet haar bestuur of bestuurder(s).

Uit artikel 2:240 lid 1 BW volgt de eerste hoofdregel van vertegenwoordiging: het bestuur van de vennootschap, als orgaan, vertegenwoordigt de bv voor zover de wet niet anders bepaalt. Het bestuur vertegenwoordigt in zijn 'gezamenlijkheid' de vennootschap. Bij een meerhoofdig bestuur komt het in de praktijk voor dat de uitvoering van een besluit aan een van de bestuurders wordt overgelaten, die daarbij de vennootschap vertegenwoordigt. De tweede hoofdregel van artikel 2:240 lid 2 BW sluit daarbij aan. De bevoegdheid tot vertegenwoordiging komt mede, dus naast het bestuur als orgaan, toe aan iedere bestuurder.

Het bestuur en de individuele bestuurders zijn onbeperkt en onvoorwaardelijk bevoegd tot vertegenwoordiging. Dat volgt uit artikel 2:240 lid 3 BW. Onder onbeperkt en onvoorwaardelijk moet worden verstaan dat de vertegenwoordigingsbevoegdheid niet aan goedkeuring of machtiging van anderen kan worden gebonden, zo blijkt uit de wetsgeschiedenis. Beperkingen van de vertegenwoordigingsbevoegdheid tot een bepaald geldbedrag of voor bepaalde transacties hebben geen werking.¹

BEPERKINGEN

Op de regel dat de vertegenwoordigingsbevoegdheid onbeperkt en onvoorwaardelijk is, zijn slechts de beperkingen van art. 2:240 lid 2 BW toegelaten. De statuten kunnen bepalen dat de vertegenwoordigingsbevoegdheid behalve aan het bestuur slechts toekomt aan een of meer bestuurders (of slechts met medewerking van een of meer anderen). Deze gezamenlijke vertegenwoordigingsbevoegdheid wordt het 'tweehandtekeningenstelsel' genoemd.

Als een tweehandtekeningenstelsel in de statuten is opgenomen, is de vraag of dat door een volmacht kan worden doorbroken. Daarbij is van belang wie de volmachtgever en wat de aard of inhoud van de volmacht is. In de literatuur wordt algemeen aangenomen dat de bestuurders over en weer elkaar geen algehele doorlopende volmacht kunnen geven, in die zin dat ieder van hen op grond van die volmacht zelfstandig vertegenwoordigingsbevoegd is.²

Dat wordt in strijd met de statutaire bepaling geacht dat de bestuurders slechts gezamenlijk vertegenwoordigingsbevoegd zijn. Het is anders als *de vennootschap* aan een bestuurder doorlopende volmacht verleent. Die volmachtverlening berust op een besluit van de vennootschap.³ Wat betreft de aard en inhoud van de volmacht kan sprake zijn van een (i) algehele, doorlopende, (ii) incidentele, of (iii) een beperkte (al dan niet) doorlopende volmacht. Het antwoord op de vraag bij een doorlopende volmacht is hiervoor gegeven. Bij de incidentele volmacht, bijvoorbeeld in het kader van een specifieke transactie of rechtshandeling, wordt aangenomen dat die volmacht door de gezamenlijk bevoegde bestuur-

ders onderling of door de vennootschap kan worden verleend.⁴ Tot slot, de beperkte volmacht. Bijvoorbeeld de volmacht aan een bestuurder dat hij zelfstandig bevoegd is ter zake van rechtshandelingen tot 100.000 euro. De standpunten in de literatuur zijn over deze volmacht verdeeld. Sommige schrijvers, gesteund door de parlementaire geschiedenis,⁵ achten dit mogelijk, ook al is die beperkte volmacht doorlopend.⁶ Het handelen is dan gebaseerd op de verbintenisrechtelijke volmacht, en niet op de bevoegdheid op grond van Boek 2 BW. Volgens anderen brengt een beperkte *doorlopende* volmacht van de vennootschap aan een individuele bestuurder algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid mee, namelijk onbeperkt en onvoorwaardelijk. Dat zou in strijd zijn met artikel 2:240 lid 3 BW.⁷ Al met al biedt het voorgaande de nodige flexibiliteit voor de praktijk.

Rogier Wolf is advocaat bij UdinkSchepel Advocaten, universitair docent aan Maastricht University en advocaat-redacteur van dit blad.

NOTEN

- Kamerstukken I* 1984/85, 17 725, nr. 7, p. 28 (MvA). Een statutaire beperking tot het verrichten van rechtshandelingen tot, bijvoorbeeld, 100.000 euro is dus – anders dan door middel van een volmacht (zie hierna) – niet mogelijk.
- Asser/Maeijer & Kroeze 2-I* 2015/331.
- Asser/Maeijer, Van Solinge & Nieuwe Weme 2-II* 2009/396.
- Asser/Maeijer & Kroeze 2-I* 2015/330 en 331.
- Zie *Parl. Gesch. BW. Inv. Boek 2* 1977, p. 1086, 1208 en 1295.
- Asser/Maeijer & Kroeze 2-I* 2015/330. Zie ook ECLI:NL:GHSHE:2014:185.
- Van Schilfgaarde/Winter/Wezeman/Schoonbrood, *Van de BV en de NV*, 2017/55, die overigens een beperkte, niet doorlopende volmacht wel mogelijk achten. Zie ook E.E.G. Gepken-Jager, *Vertegenwoordiging bij NV en BV* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer, 2000, p. 309 Asser/Maeijer & Kroeze 2-I* 2015/331.

'VLOT MEDISCH ADVIES VERSNELT HET HELE LETSELSCHADETRAJECT'

Deze zomer worden de resultaten verwacht van het onderzoek dat minister Dekker van Rechtsbescherming laat uitvoeren naar de vertraging in de afhandeling van letselschadezaken. Schrijnend personeelsgebrek op de meeste letselschadeafdelingen van verzekeraars zal er ongetwijfeld als een van de oorzaken uitkomen. Maar ook in het traject rondom medische adviezen in letselschadezaken valt nog een wereld aan snelheid te winnen.

Elke advocaat en belangenbehartiger in letselschadezaken kent het: medische adviezen die soms (vele) maanden op zich laten wachten. Zonder medisch advies komt de zaak niet verder, ook dat is duidelijk. Het hele letselschadetraject kan vaak een stuk worden bekort door het versneld uitbrengen van medische adviezen. Meer dan dertig letselschadebureaus en advocatenkantoren hebben al geprofiteerd van die nieuwe werkwijze, als vaste klant van het in 2018 opgerichte Medisch Advies Bureau in Amsterdam. Dat heeft inmiddels ruim veertig artsen en specialisten onder contract om de adviezen op te stellen. Het veel vlotter uitbrengen van medische adviezen, binnen tien werkdagen, is een van de belangrijkste selling points.

“Eigenlijk zijn we ermee begonnen uit ongenoegen over de huidige praktijk”, stelt oprichter Steffy Roos du Maine, ook eigenaar/directeur van letselschadebureau JBL&G. Vanuit dit kantoor botsten zij en haar juristen steeds vaker op onnodige obstakels in met name het medische traject van hun zaken. “De belangrijkste hobbels waren de lange wachttijden en het voor leken niet altijd toegankelijke taalgebruik. De reden dat veel kantoren inmiddels de overstap naar MAB maakten, is de beloofde doorlooptijd van tien werkdagen. Dat ze vervolgens zijn gebleven, is te danken aan de bruikbaarheid van de adviezen en het feit dat MAB daadwerkelijk binnen tien werkdagen het medisch advies gereed heeft.”

Kernwaarden

MAB wordt gerund door belangenbehartigers uit de letselschadep praktijk en een ervaren medisch adviseur die ook de verzekeraarskant heeft gezien. Du Maine: “Onze service sluit daarom heel goed aan bij de wensen en behoeften van belangenbehartigers. Wij weten precies wat ze nodig hebben, en na dit eerste jaar weten we ook dat onze kernwaarden zeer gewaardeerd worden: snel, begrijpelijk, gespecialiseerd, deskundig, objectief en onafhankelijk. Wij werken alleen voor slachtoffers, niet voor verzekeraars.”

De belofte een gedegen medisch advies binnen tien werkdagen uit te brengen, blijkt in de praktijk ook echt te zijn waargemaakt. Mits het medisch dossier compleet en aanwezig is, natuurlijk. “We zijn er pas serieus mee de markt opgegaan toen we zeker wisten dat het ook echt kon, binnen twee weken: de kwaliteit ging en gaat altijd voor.”

Disciplines

Daartoe heeft MAB inmiddels veertig artsen en medisch specialisten uit tal van disciplines onder contract: van huisarts tot tandarts, van traumachirurg tot internist, van orthopeed tot neuroloog. Zo kan het in vrijwel alle letselschadezaken adviseren. “Hierbij zorgen wij ervoor dat de adviezen praktisch goed toepasbaar zijn, en toegankelijk voor de jurist én het slachtoffer. Het toenemend aantal advocaten dat gebruik maakt van onze diensten bewijst dat wij hierin slagen.”

Een van de kantoren die zijn doorlooptijden voor letselschadezaken al zag bekorten door de vlotte adviezen, is M Advocatuur uit Rotterdam: “Ons kantoor maakt nu structureel gebruik van de adviesdiensten van MAB, omdat zij bijzonder snel kunnen acteren, flexibel zijn bij de vraagstelling en met name kwalitatief sterke adviezen leveren. Het traject van medische informatie opvragen tot en met het verkrijgen van het advies van MAB is nu aanzienlijk korter. Dit versterkt onze positie ten opzichte van de wederpartij!”

Steffy Roos du Maine van het Medisch Advies Bureau:
“Wij weten precies wat belangenbehartigers nodig hebben.”
Foto: Marcel Jurian de Jong

MEDISCHE ADVIEZEN VOORTAAN OOK BINNEN TWEDE WEKEN IN HUIS?

Willen ook u, uw collega's en vooral uw cliënten geen maanden meer wachten op een begrijpelijk medisch advies? Medisch Advies Bureau garandeert een advies binnen tien werkdagen uit te brengen, mits het dossier compleet is.

www.medisch-advies-bureau.nl

KRONIEKEN

PENSIOENRECHT

Ik lever maatwerk!
Tijd voor de ultieme
pensioenknip!

INHOUD

Kroniek Pensioenrecht

- 65** Wetgeving
- 67** Transitievergoeding
 - 67** Pensioenontslag
 - 68** Arbeidsongeschikte werknemers
- 69** Pensioenovereenkomst
 - 69** Wijziging
 - 70** Streefregelingen
- 71** Uitvoeringsovereenkomst
- 72** Bedrijfstakpensioenfondsen
 - 72** Aansluiting
 - 73** Fouterstel en informatieplichten
 - 74** Vrijstelling van verplichte deelneming
- 75** Pensioen en scheiding

Kan ik ook een verzekering krijgen tegen jullie faillissement?

Deze en eerdere Kronieken zijn ook te lezen op de website van het *Advocatenblad*. U dient zich daarvoor aan te melden met uw gebruikersnaam en wachtwoord. Als u nog geen account heeft, kunt u dat maken. Gebruik daarvoor eenmalig het wachtwoord **Advocatenblad**, om dat vervolgens te veranderen in een wachtwoord naar keuze.

COLOFON

Publicatiedatum 4 juni 2019

99e jaargang

Het *Advocatenblad*, het blad voor de Nederlandse advocatuur, verschijnt 10 keer per jaar en wordt uitgegeven door Boom juridisch. De van de Nederlandse orde van advocaten onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen.

Hoofdredacteur

Kees Pijnappels

Samenstelling

Nathalie Gloudemans-Voogd

Advocaat-redactieleden

Jan Wouter Alt, Aldert van der Bent, Yola Geradts, Karol Hillebrandt, Jack Linssen, Robert Malewicz, Coline Norde, Christiane Verfuurden, Paulien Willemsen, Rogier Wolf

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Illustraties

Floris Tilanus

Vormgeving

Textcetera, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Wilco, Amersfoort

Citeerwijze

Adv.bl. 2019-5, Kroniek Pensioenrecht, p.

Aan dit nummer werken mee

Bastian Bodewes, Annemiek Cramer, Jan Aart van de Hoef, Naime Tali, Wim Thijssen

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl.

Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op.

De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

De redactie is telefonisch bereikbaar op nummer

070 - 335 35 70.

Boom juridisch

Selma Soetenhorst-Hoedt (uitgever)

Bureau van de orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag, postbus 30851, 2500 GW Den Haag, info@advocatenorde.nl, 070-335 35 35, helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl, 070-335 35 54.

Abonnementen

De abonnementsprijs bedraagt € 240 per jaar (excl. btw, incl. verzendkosten). Een abonnement biedt u naast de gedrukte nummers tevens het online-archief vanaf 2001 én een e-mailtendering. Kijk op www.advocatenblad.nl voor meer informatie en het afsluiten van een abonnement. Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan en worden stilzijdend verlengd, tenzij het abonnement schriftelijk wordt opgezegd. Na afloop van het eerste abonnementsjaar dient u rekening te houden met een

opzegtermijn van één maand. Kijk op www.tijdschriften.boomjuridisch.nl voor meer informatie.

Wilt u een abonnement afsluiten of heeft u vragen? Neem dan contact op via klantenservice@boomdenhaag.nl of via telefoonnummer 070-330 70 33.

Adreswijzigingen

Boom juridisch via klantenservice@boomdenhaag.nl

of via telefoonnummer 070-330 70 33.

Adreswijzigingen van advocaten:

adres@advocatenorde.nl.

Media-advies

Maarten Schuttél

Advertentiedeelname

Capital Media Services B.V., Staringstraat 11, 6521 AE Nijmegen
Tel. 024 - 360 77 10, mail@capitalmediaservices.nl

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en vervoelvoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) het *Advocatenblad* in enige vorm.

KRONIEK PENSIOENRECHT

Gedurende de afgelopen periode is complexe nieuwe pensioenwetgeving ingevoerd met betrekking tot arbeidsmobiliteit binnen de EU, insolvente verzekeraars, verzamelproblematiek en de implementatie van de IORP II-richtlijn voor pensioenfondsen. Aanhangig zijn twee initiatiefwetsontwerpen ter voorkoming van pensioenkortingen en een initiatiefwetsontwerp in verband met de governance van pensioenfondsen. Een wetsvoorstel voor een nieuwe wet voor pensioenverdeling bij scheiding is door de consultatiefase. Bovenal is de uitwerking van het regeerakkoord dat ten grondslag ligt aan het huidige kabinet en dat moet leiden tot een nieuw pensioenstelsel actueel: Nederland kende onlangs zelfs pensioenstakingen, geïnitieerd door vakbonden die wegliepen van het overleg tussen de sociale partners en de verantwoordelijke minister over dat nieuwe pensioenstelsel. En ook de rechterlijke macht liet zich niet onbetuigd door weer de nodige boeiende pensioenrechtspraak te wijzen. In deze Kroniek zijn uitspraken tussen april 2018 en april 2019 meegenomen.

DOOR / BASTIAN BODEWES, ANNEMIEK CRAMER, JAN AART VAN DE HOEF, NAIME TALI & WIM THIJSSSEN

WETGEVING¹

De Wet van 11 juli 2018 tot wijziging van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling,² *Staatsblad* 2018, 229 (*Kamerstukken* 34 933) trad in werking op 21 juli 2018 met terugwerkende kracht naar 21 mei 2018. De wet hield in dat aan artikel 14, tweede lid, van de Pensioenwet en aan artikel 22, derde lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling een zin werd toegevoegd met de volgende inhoud: 'Indien een werknemer bij de beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht of publiekrechtelijke aanstelling nog niet in de pensioenregeling is opgenomen, maar er door of namens hem een bijdrage is betaald, dan wordt de som van de bijdragen aan hem terugbetaald of wordt, in geval de werknemer het beleggingsrisico draagt, de som van de gestorte bijdragen of de met deze bijdragen gerealiseerde beleggingswaarde aan hem terugbetaald.' De toevoeging was noodzakelijk op grond van de

gewijzigde zogenaamde portability-richtlijn,³ maar heeft waarschijnlijk voor Nederland geen praktische betekenis. Afdrachten voor pensioenregelingen waar geen pensioenverwerving tegenover staat, komen in de praktijk niet of nauwelijks voor, in elk geval niet door inhouding op het loon. Dergelijke inhoudingen zouden nietig zijn op grond van het verbod op loonbestedingsbedingen van artikel 7:631 Burgerlijk Wetboek (BW). Vernieuwend is de Wet van 28 november 2018 tot wijziging van de Wet op het financieel toezicht en enige andere wetten in verband met de herziening van het kader voor herstel en afwikkeling van verzekeraars (Wet herstel en afwikkeling van verzekeraars), *Staatsblad* 2018, 489 (*Kamerstukken* 34 842), in werking getreden op 1 januari 2019.⁴ Deze wet houdt, sterk verkort weergegeven, in dat als over een verzekeraar de noodregeling wordt uitgesproken, niet langer uitsluitend portfeuilleoverdracht (na eventuele rechtenkorting, indien noodzakelijk) kan

worden gerealiseerd. Het gevolg van portfeuilleoverdracht is dat de aandelen in de achterblijvende verzekeraar waardeloos worden, waardoor de aandeelhouderswaarde volledig verloren gaat terwijl de verzekerden geen schade ondervinden (indien portfeuilleoverdracht mogelijk blijkt zonder rechtenkorting). De nieuwe wetgeving voegt als mogelijkheid toe dat de verzekeraar waarover de noodregeling is uitgesproken, blijft bestaan en wordt gesaneerd, eventueel mede door middel van een rechtenkorting. De aandeelhouderswaarde hoeft dan niet volledig te verdampen. De polishouders waarvan de rechten worden gekort, worden gecompenseerd doordat zij aandelen verkrijgen in de noodlijdende verzekeraar. Doordat meer aandelen worden uitgegeven, verdampt de aandeelhouderswaarde wel gedeeltelijk. De regeling betekent dat de pijn wordt verdeeld tussen de polishouders en de aandeelhouders.⁵ Voor pensioenen onder vigeur van de Pensioenwet ondergebracht

Bastian Bodewes is advocaat bij Van Heest Bodewes Pensioenrechtadvocatuur te Assen respectievelijk Haarlem, **Annemiek Cramer** CPL, **Jan Aart van de Hoef** CPL en **Wim Thijssen** zijn advocaat bij Pensioenadvocaten.nl respectievelijk te Amsterdam, Woerden en Heemstede, **Naime Tali** is advocaat bij Talegal te Amsterdam. Wim Thijssen is tevens verbonden aan het VU Expertisecentrum Pensioenrecht te Amsterdam.

bij een verzekeraar roept de nieuwe wetgeving talloze vragen op van civielrechtelijke, fiscaalrechtelijke en sociaalverzekeringsrechtelijke aard. Die vragen kunnen in het kader van deze Kroniek niet worden gesteld, laat staan beantwoord.

De Wet van 12 december 2018 tot wijziging van de Pensioenwet en enige andere wetten vanwege enkele wijzigingen met betrekking tot pensioen (Verzamelwet pensioenen 2019), *Staatsblad* 2018, 476 (*Kamerstukken* 35 015), in werking getreden op 1 januari 2019 (met dien verstande dat art. V met terugwerkende kracht naar 1 januari 2018 in werking trad) hield kort samengevat op hoofdlijnen het volgende in:

- een administratieve aanpassing van de regeling omtrent de termijnen voor premiebetaling door werkgevers aan pensioenuitvoerders (betreft art. 26 Pensioenwet);

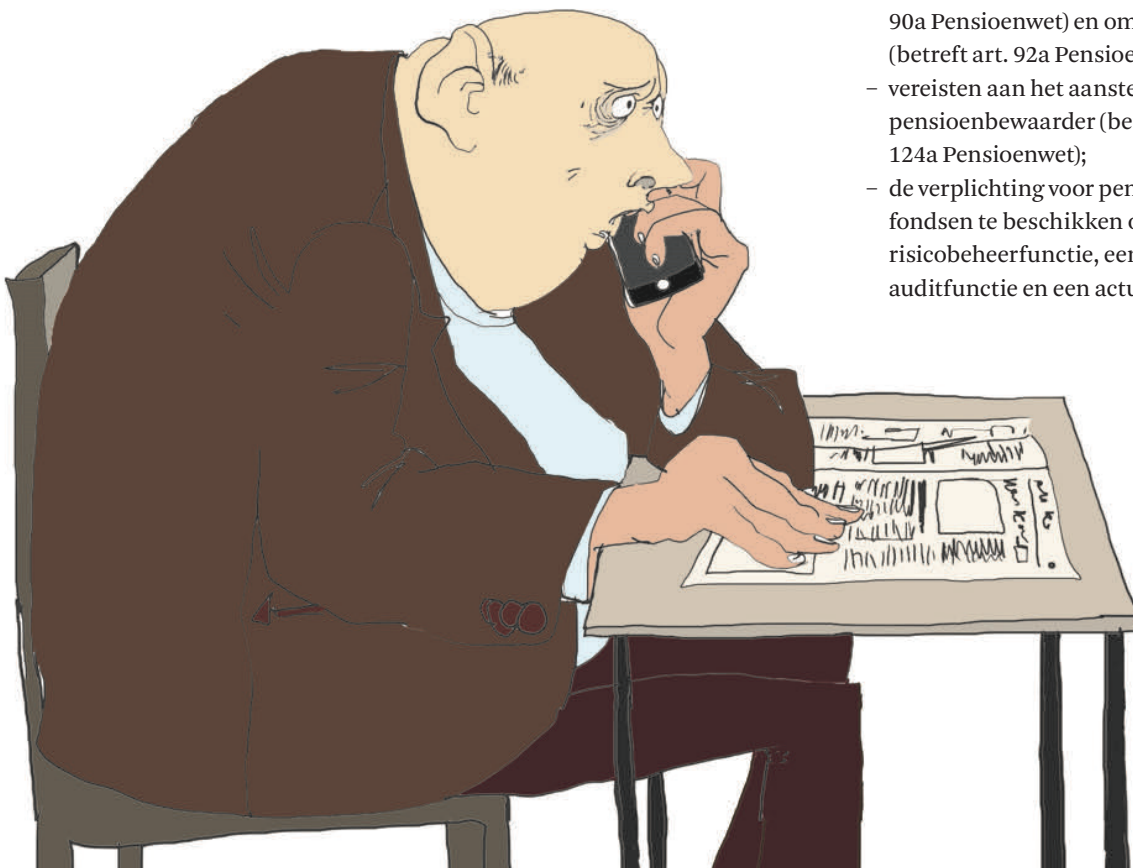
- een verfijning van de regeling voor beperking van de mogelijkheden voor uitbesteding door pensioenfondsen met als doel te voorkomen dat het bestuur grip over het pensioenfonds verliest en het toezicht wordt belemmerd (betreft art. 34 Pensioenwet);
- de bepaling dat bij verhoging van de AOW-leeftijd na ingang van aanvullend pensioen uiterlijk op de oorspronkelijke pensioendatum voor variatie van de hoogte van het aanvullend pensioen kan worden gekozen (betreft art. 63 Pensioenwet);
- overgangsrecht in verband met de Wet waardeoverdracht klein pensioen⁶ (betreft art. 66 Pensioenwet);
- de tijdelijke bevoegdheid kruimelpensioen (pensioen niet hoger dan 2 euro per jaar) te laten vervallen met als oogmerk vermindering

van administratiekosten (betreft art. 220b Pensioenwet).

De Wet van 19 december 2018 tot wijziging van de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en de Wet op het financieel toezicht,⁷ *Staatsblad* 2018, 515 (*Kamerstukken* 34 934), in werking getreden op 13 januari 2019 (gedeeltelijke inwerkingtreding vanaf 1 januari 2020) behelsde een significante wijziging van met name de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling. In het kader van deze Kroniek moet worden volstaan met het duiden van de hoofdlijnen. De nieuwe wetgeving omvat:

- nieuwe informatieverplichtingen voor pensioenuitvoerders, onder meer over de hoogte van pensioen waarbij de werknemer beleggingsrisico loopt (betreft art. 38 Pensioenwet) en jaarlijkse beschikbaarstelling van een pensioenoverzicht aan gewezen deelnemers (betreft art. 40 Pensioenwet);
- een regeling voor collectieve waardeoverdracht van een premiepensioeninstelling of een pensioenfonds naar een pensioeninstelling uit een andere EU-lidstaat (betreft art. 90a Pensioenwet) en omgekeerd (betreft art. 92a Pensioenwet);
- vereisten aan het aanstellen van een pensioenbewaarder (betreft art. 124a Pensioenwet);
- de verplichting voor pensioenfondsen te beschikken over een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en een actuariële

Kan ik ook een verzekering krijgen tegen jullie faillissement?

- functie, gezamenlijk de sleutel-functies genoemd (betreft art. 143a Pensioenwet)⁸;
- de bevoegdheid voor De Nederlandse Bank om aan pensioenfondsen een stresstest op te leggen (betreft art. 143b Pensioenwet);
 - de openbaarmaking van bestuurlijke sancties die DNB aan pensioenuitvoerders oplegt (betreft art. 185 Pensioenwet);
 - de regeling dat een buitenlandse pensioeninstelling die een Nederlandse pensioenovereenkomst uitvoert Nederlands sociaal recht en arbeidsrecht moet eerbiedigen (betreft art. 199a Pensioenwet);
 - informatieverplichting voor DNB en de AFM aan Europese toezichthouders, tijdelijke enquêtecommissies van het Europees Parlement, de Algemene Rekenkamer en ten behoeve van Nederlandse parlementaire enquêtes (betreft de artt. 205a, 205c, 208a en 208b Pensioenwet).⁹

In de literatuur bestaat discussie over de vraag of de eis dat een tweederdemeerderheid van de bij een collectieve internationale waardeoverdracht betrokken personen die hebben gereageerd op een schriftelijk verzoek om akkoord met de waardeoverdracht te geven daadwerkelijk akkoord moeten zijn, standhoudt onder de IORP II-richtlijn. Die richtlijn stelt de eis van een meerderheid. De vraag is of de richtlijn de ruimte laat aan de lidstaten om onder ‘meerderheid’ een tweederdemeerderheid te verstaan.¹⁰ Aanhangig is een Voorstel van wet van het lid Van Weyenberg tot wijziging van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met het toekennen van een adviesrecht aan het verantwoordingsorgaan en belanghebbendenorgaan voor het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid en een goedkeuringsrecht voor het uitsluitingenbeleid (*Kamerstukken* 35 101). Het betreft het maatschappelijk verantwoord beleggen door pensioenfondsen (art. 135 lid 4 Pensioenwet). Op dit punt wordt voorgesteld

adviesrecht toe te kennen aan het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan van een pensioenfonds (zie de artt. 115a respectievelijk 115c Pensioenwet).¹¹

Het Voorstel van wet van het lid Smeulders tot wijziging van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met het voorkomen van pensioenkortingen op de korte termijn (*Kamerstukken* 35 096) beoogt met een eenvoudige ingreep dergelijke kortingen te voorkomen. Pas nadat de dekkingsgraad van een pensioenfonds achtmaal beneden een bepaald niveau duikt in plaats van volgens de huidige regeling zesmaal, zou een pensioenfonds hoeven ingrijpen.¹² Het Voorstel van wet van het lid Krol tot wijziging van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met het invoeren van een maatregel tot onder meer aanpassing van de disconteringsvoet waartegen pensioenfondsen hun pensioenverplichtingen moeten berekenen (Wet aanpassing disconteringsvoet; *Kamerstukken* 34 606) lijkt principiëler. Het wetsvoorstel beoogt van marktrentewaardering van de pensioenverplichtingen te kunnen afwijken om pensioenkortingen te voorkomen.¹³

TRANSITIEVERGOEDING

Pensioenontslag

Artikel 7:673 lid 7, aanhef en onder b BW bepaalt kort weergegeven dat bij pensioenontslag geen transitievergoeding aan de werknemer is verschuldigd. Na prejudiciële vragen gesteld door de Rechtbank Midden-Nederland (19 juli 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:3712), deed de Hoge Raad op 20 april 2018 (ECLI:NL:HR:2018:651) uitspraak over de vraag of dit artikel in strijd is met Richtlijn 2000/78¹⁴ wegens leeftijdsdiscriminatie. Bij de beantwoording van de vragen beperkte de Hoge Raad zich tot werknemers met de AOW-leeftijd of een hogere leeftijd, aangezien de werknemer in de aanhangige zaak de AOW-leeftijd had bereikt. De Hoge

Raad oordeelde dat artikel 7:673, lid 7, aanhef en onder b BW tot een direct op leeftijd gebaseerd verschil in behandeling leidde, waardoor sprake was van directe discriminatie zoals bedoeld in (art. 1 j° art. 2, lid 2, onder a van) de Richtlijn.

De Hoge Raad overwoog dat op grond van artikel 6, lid 1 van de Richtlijn verschillen in behandeling op grond van leeftijd echter geen (verboden) discriminatie vormen, als die in het kader van de nationale wetgeving objectief en redelijk worden gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn. Bij de beantwoording van de vraag of het uitsluiten van de transitievergoeding voor AOW'ers wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel zijn volgens de Hoge Raad de achtergronden en doelstellingen van zowel de regeling van de transitievergoeding als van de uitsluiting daarvan voor AOW'ers van belang. Bij de totstandkoming van de Wet werk en zekerheid (Wwz) is opgemerkt dat de transitievergoeding enerzijds bedoeld is ‘als compensatie voor ontslag’ en anderzijds om voor de werknemer ‘de transitie naar een andere baan’ te vergemakkelijken. Volgens de Hoge Raad moet uit de wetsgeschiedenis worden afgeleid dat de transitievergoeding bedoeld is voor werknemers die zijn aangewezen op het verrichten van arbeid om in hun levensonderhoud te voorzien. Het doel van artikel 7:673 lid 7, aanhef en onder b, BW is volgens de Hoge Raad te voorkomen dat personen die in de regel niet langer zijn aangewezen op het verrichten van arbeid om in hun levensonderhoud te voorzien, toch recht hebben op een transitievergoeding. Mede tegen de achtergrond van het algemene doel van de Wwz ontslag in het algemeen voor werkgevers minder kostbaar te maken, achtte de Hoge Raad dit doel legitiem in de zin van de richtlijn.

De Hoge Raad oordeelde verder dat de uitsluiting van een transitievergoeding voor werknemers die de AOW-leeftijd hebben bereikt passend

en noodzakelijk is voor de verwezenlijking van het nagestreefde doel. De regel is namelijk niet ongeschikt voor het bereiken van het beoogde doel, aangezien hij daadwerkelijk voorkomt dat de transitievergoeding toekomt aan een categorie van personen die in de regel niet langer is aangewezen op het verrichten van arbeid om in het levensonderhoud te voorzien. Volgens de Hoge Raad gaat de uitsluiting van de transitievergoeding voor werknemers die de AOW-leeftijd hebben bereikt niet verder dan noodzakelijk is. De wetgever heeft bij de totstandkoming van het stelsel de belangen van de diverse te onderscheiden groepen tegen elkaar afgewogen. De uitkomst van die afweging was dat de arbeidsovereenkomst zonder inhoudelijke toets en zonder kosten voor de werkgever moet kunnen eindigen op het moment dat de werknemer de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt. Daarbij is van belang dat deze werknemer, ter compensatie voor het wegvallen van zijn inkomen uit arbeid, in het algemeen aanspraak kan maken op een AOW-uitkering, die in voorkomend geval wordt aangevuld met een in dienstverband opgebouwde pensioenuitkering. De Hoge Raad concludeert dat de wettelijke regeling niet in strijd is met Richtlijn 2000/78 EG wegens leeftijdsdiscriminatie. Vanwege de doelstelling van de Wwz om ontslag eenvoudiger, sneller en minder kostbaar te maken en vanwege het abstracte en gestandaardiseerde karakter van de regeling van de transitievergoeding, bestaat geen ruimte voor een individuele toets. In reactie op de prejudiciële beslissing van de Hoge Raad verzocht een verzoeker de Rechtbank Midden-Nederland (4 juli 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:3064) prejudiciële vragen te stellen aan het Europees Hof van Justitie of aanvullende prejudiciële vragen te stellen aan de Hoge Raad. De verzoeker stelde dat de Hoge Raad en de regering in het kader van de wetsgeschiedenis als doelstelling van het uitsluiten van

AOW-gerechtigden van de transitievergoeding alleen noemen dat 'voorkomen' dient te worden dat de transitievergoeding toekomt aan personen die voor hun levensonderhoud niet langer zijn aangewezen op het verrichten van arbeid. Volgens de verzoeker is dit in strijd met het eerstgenoemde doel van de transitievergoeding, namelijk 'compensatie voor (de gevolgen van) het ontslag'. Volgens de verzoeker houdt de compensatiedoelstelling geen verband met de vraag of iemand nog is aangewezen op het verrichten van arbeid, aangezien bijvoorbeeld IVA-gerechtigden ook niet op arbeid aangewezen zijn voor hun levensonderhoud, terwijl zij bij ontslag wel recht hebben op een transitievergoeding. Hetzelfde geldt voor werknemers die direct een nieuwe baan hebben. Bovendien zijn er AOW-gerechtigden zonder aanvullende uitkering die wel op arbeid zijn aangewezen voor hun levensonderhoud, maar geen transitievergoeding ontvangen. Het verzoek werd door de kantonrechter afgewezen. Ten overvloede merkte de kantonrechter op dat de bezwaren van de verzoeker reeds door de Hoge Raad in de beoordeling waren betrokken.

Arbeidsongeschikte werknemers

Artikel 7: 673b BW houdt kort weergegeven in dat de transitievergoeding niet hoeft te worden betaald als in een cao een 'gelijkwaardige voorziening' is opgenomen die in plaats komt van de transitievergoeding. Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden oordeelde dat de in de cao van ING opgenomen regeling voor premievrije opbouw van pensioen bij arbeidsongeschiktheid *niet* als een *gelijkwaardige voorziening* gold als bedoeld in artikel 7:673b, lid 1 BW (30 oktober 2017 en 18 december 2017, gevoegde zaken ECLI:NL:GHARL:2017:10458 en ECLI:NL:GHARL:2017:11133). In een baanbrekend arrest van 29 maart 2019 (ECLI:NL:HR:2019:449) sprak de Hoge Raad zich over deze kwestie

uit door de voorwaarden en gezichtspunten uiteen te zetten voor kwalificatie van een voorziening die de transitievergoeding zou moeten vervangen als aan de transitievergoeding 'gelijkwaardige voorziening'. Volgens de Hoge Raad sluit het feit dat een voorziening al vóór 1 juli 2015 in een op dat moment geldende cao was opgenomen en na 1 juli 2015 (in een nieuwe cao) is gehandhaafd, niet zonder meer uit dat die voorziening na 1 juli 2015 wordt aangemerkt als een aan de transitievergoeding 'gelijkwaardige voorziening'. Die kwalificatie hangt volgens de Hoge Raad af van de omstandigheden van het geval. Met verwijzing naar de doelstelling van de transitievergoeding overwoog de Hoge Raad dat de wetgever met de regeling van de transitievergoeding heeft gekozen voor een abstract en gestandaardiseerd stelsel, waarin de voorwaarden voor het recht op een transitievergoeding en de regels voor de berekening van de hoogte daarvan nauwkeurig in de wet zijn omschreven. Of sprake is van een gelijkwaardige voorziening is voor het overige vooral een kwestie van feitelijke waardering aan de hand van de omstandigheden van het geval. De rechter heeft volgens de Hoge Raad daarbij een grote mate van vrijheid en zijn oordeel kan in cassatie slechts in beperkte mate op juistheid worden onderzocht. Bij de beoordeling of sprake is van een 'gelijkwaardige voorziening', is het uitgangspunt dat een vergelijking wordt gemaakt tussen de op het tijdstip van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst 'gekapitaliseerde potentiële waarde' van de voorziening waarop de desbetreffende werknemer volgens de cao wegens die beëindiging recht heeft en de transitievergoeding waarop die werknemer volgens de wettelijke regeling recht zou hebben. Op basis van deze waarderingsmethode kunnen volgens de Hoge Raad ook voorzieningen die in fasen worden gerealiseerd en waarvan het eindtijdstip onzeker is, ten tijde

van het beoogde ontslag worden onderzocht op gelijkwaardigheid aan de wettelijke transitievergoeding. Volgens de Hoge Raad verzet de rechtszekerheid zich ertegen dat pas geruime tijd na het einde van het dienstverband (wanneer een voorziening blijkt te zijn 'uitgewerkt') kan worden bepaald of die voorziening gelijkwaardig was aan de transitievergoeding. Dit strookt met het abstracte en gestandaardiseerde stelsel van de wettelijke transitievergoeding. Hiermee verdraagt zich niet dat de 'gelijkwaardigheid' van een in een cao opgenomen voorziening achteraf zou worden bepaald aan de hand van de uiteindelijke feitelijke uitwerking van die voorziening in het concrete geval, die immers vaak pas achteraf kan worden vastgesteld. Wel kan de omvang van de wettelijke transitievergoeding per werknemer verschillen (omdat deze afhankelijk is van het salaris en arbeidsverleden van de werknemer) en kan ook de waarde van een in een cao neergelegde gestandaardiseerde voorziening per werknemer verschillen, zij het mogelijk op een andere wijze dan bij de wettelijke transitievergoeding (bijvoorbeeld als de voorziening afhankelijk is gemaakt van de leeftijd van de werknemer).

Dit kan betekenen dat een in een cao opgenomen voorziening voor de ene werknemer gelijkwaardig wordt geacht aan de wettelijke transitievergoeding, maar voor de andere werknemer tekortschiet. Niet is vereist dat de in de cao opgenomen voorziening is gericht op het voorkomen van werkloosheid of het bekorten van de periode van werkloosheid. Dit neemt echter niet weg dat bij de beoordeling van de 'gelijkwaardigheid' van een cao-voorziening wel kan meewegen (niet als voorwaarde, maar als factor) in hoeverre die voorziening kan beantwoorden aan de functies van de transitievergoeding die de wetgever bij zijn introductie op het oog heeft gehad. Kortom: abstracte toetsing van gelijkwaardigheid van de bij cao getroffen voorzie-

ning is mogelijk, maar de abstracte toets dient individueel voor elke werknemer te worden uitgevoerd.

PENSIOENOVEREENKOMST

Wijziging

In het kader van het eenzijdig wijzigingen van pensioenregelingen zijn de artikelen 19 Pensioenwet en 7:613 BW van toepassing. Naast een schriftelijk vastgelegde bevoegdheid tot eenzijdige wijziging is een zwaarwichtig belang vereist. Zwaarwichtige belangen kunnen bestaan uit bedrijfseconomische, bedrijfstechnische en bedrijfsorganisatorische omstandigheden. Daarbij kan worden gedacht aan de omstandigheid dat de werkgever in grote financiële moeilijkheden verkeert of een financieel belang heeft bij de wijziging om ook op langere termijn een bedrijfseconomisch verantwoorde situatie in stand te houden. Of de redenen (op zichzelf of samengenomen) kwalificeren als zwaarwichtig zal moeten worden beoordeeld op grond van 'alle omstandigheden van het geval'. Dat aan het vereiste van een zwaarwichtig belang zware eisen worden gesteld, werd nogmaals duidelijk in diverse uitspraken.

In de uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland op 10 januari 2018 (ECLI:NL:RBMNE:2018:62) oordeelde de rechtbank dat instemming van de or en een akkoord met de vakbonden in combinatie met een overgangsregeling van zeven jaar voor een (beperkte) verhoging van de werknemerspensioenpremie voor werknemers niet voldoende was om door de toets van het zwaarwichtig belang te komen.

Ook in Rechtbank Oost-Brabant 1 maart 2018 (ECLI:NL:RBOBR:2018:1001) slaagde de werkgever er niet in een zwaarwegend belang aan te tonen.

In Gerechtshof 's-Hertogenbosch 20 februari 2018, (ECLI:NL:GHSHE:2018:685) werd eveneens negatief geoordeeld over de aanwezigheid van een voldoende zwaarwichtig belang bij een eenzijdige wijziging. Hierbij wilde de werkgever een werknemerspensioenpremie invoeren op grond van (met name) financiële redenen op lange termijn. Hoewel bedrijfscontinuïteit op lange termijn in beginsel een zwaarwichtig belang zou kunnen zijn om tot het eenzijdig wijzigen van de pensioenovereenkomst over te gaan, werd door het gerechtshof onvoldoende zwaarwichtig belang aanwezig geacht. De lijn in de jurisprudentie is (wederom) duidelijk: de lat ligt hoog voor een werkgever bij een eenzijdige wijziging als het gaat om het bewijzen van een zwaarwichtig belang. Uit voornoemde uitspraken blijkt ook maar weer eens dat niet uitgegaan mag worden van de gedachte dat instemming van de or een rechtvaardiging is voor een eenzijdige wijziging. Een besluit van de or kan de werknemer niet binden, maar kan slechts meewegen in het belang dat een werkgever bij wijziging van de pensioenovereenkomst heeft.

Kunnen we niet een kruimel-witruil-collectief in het leven roepen?

Eenzijdige wijziging kwam eveneens aan de orde in Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 17 juli 2018 (ECLI:NL:GHARL:2018:6545). Hier was sprake van een (pensioen) portefeuilleoverdracht van een verzekeraar naar een andere verzekeraar. DNB verleende toestemming voor de overdracht (art. 3:118 Wft). Na de overdracht ging, ook voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, een andere toeslagregeling gelden dan voor de overdracht. Het hof oordeelde over de toepasselijkheid van artikel 19 Pensioenwet (de norm van een zwaarwichtig belang) en over de vraag of dat artikel ook dient te gelden voor gewezen deelnemers en gepensioneerden. Ten aanzien van het laatste oordeelde het hof dat dit inderdaad het geval is. Het hof oordeelde daarnaast dat de toets die DNB op grond van de Wft dient toe te passen, niet één op één kon worden toegepast in de rechtsverhouding werkgever/werknemer. Goedkeuring door DNB betekende niet dat de werkgever de pensioenaanspraak van een individuele deelnemer zonder instemming van de werknemer kon wijzigen. De wijziging die de werkgever wenste diende in zijn rechtsverhouding tot de individuele werknemer te worden getoetst aan art. 19 Pensioenwet. De wijziging van de pensioenovereenkomst als gevolg van de instemming van DNB zou een onaanvaardbare doorkruising betekenen van de beschermingsgedachte die is opgenomen in artikel 19 Pensioenwet. Volgens het hof was geen sprake van een zodanig zwaarwegend belang dat het belang van de werknemer daarvoor naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid zou moeten wijken.

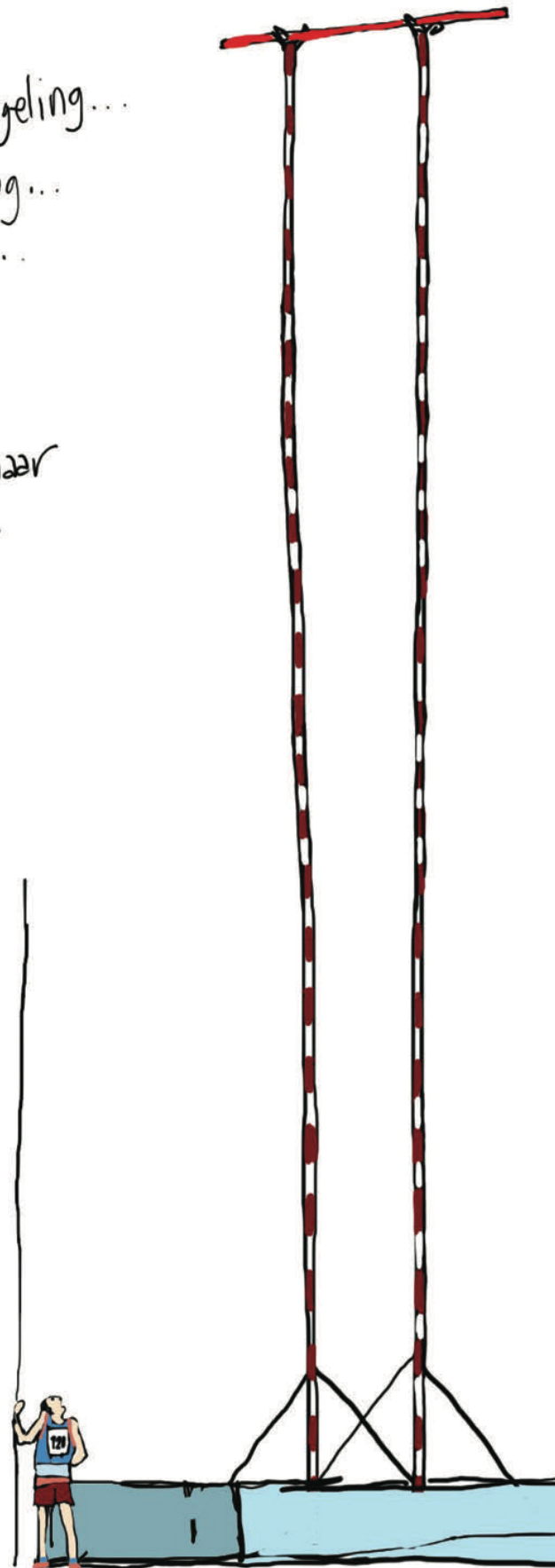
Streefregelingen

Hierna worden enkele interessante uitspraken behandeld over de vraag of een bepaalde pensioenovereenkomst, tussen werkgever en werknemer gesloten onder de tot 2007 geldende Pensioen- en spaar-

ik heb een streefregeling...
en een hoopregeling...
en een droomregeling...

maar een
toezegging
krijg ik maar
niet...

fondsenwet, diende te worden gekwalificeerd als een zogenaamde streefregeling.¹⁵ Bij een streefregeling gaat het om een beoogd pensioen ter uitvoering waarvan een kapitaal wordt verzekerd. De relevante uitlegvraag is of het beoogde pensioen ook is toegezegd. Als dat zo is, wordt het toegezegde pensioen niet alleen bepaald door de betaalde premies als bedoeld in artikel 9, lid 9 van de Regelen verzekeringsovereenkomsten Pensioen- en spaarfondsenwet (hierna: 'Regelen PSW') en werkt de pensioenovereenkomst feitelijk uit als een eindloonregeling. Ingevolge artikel 9, lid 2 Regelen PSW dient bij een streefregeling met toegezegd pensioen bij uitdiensttreding ten minste aanspraak te bestaan op een tijdsevenredige pensioenaanspraak. De Pensioen- en Verzekeringskamer nam het standpunt in dat bij de streefregeling met toegezegd pensioen het pensioenkapitaal jaarlijks diende te worden herrekend op basis het actuele salaris en grondslagen¹⁶ zoals de rentestand en de levensverwachting. Op 9 januari 2019 wees Rechtbank Midden-Nederland vonnis in een zaak (ECLI:NL:RBMNE:2018:100)

waarbij een beoogd ouderdomspensioen was toegezegd op basis van het salaris en de diensttijd waarbij een kapitaal werd verzekerd. De hoogte van dit kapitaal werd gebaseerd op een prognose van de op pensioendatum geldende koopsomtarieven. De rechtbank oordeelde dat sprake was van een streefregeling en dat een wijziging van een variabele naar een vaste rekenrente van 5,5 procent niet rechtsgeldig was overeengekomen omdat die wijziging niet was toegelicht en door de werknemer niet welbewust en ondubbelzinnig met genoemde wijziging was ingestemd. Er was geen sprake van toegezegd pensioen, maar van pensioen dat op de pensioendatum afhing van de hoogte van het verzekerd kapitaal waarvoor de premie werd bepaald door de op de pensioendatum geldende tarieven van de verzekeraar (waaronder begrepen de door de verzekeraar gehanteerde rentestand). De rentestand was aanzienlijk lager dan 5,5 procent, zodat de door de werkgever beoogde besparing niet werd gerealiseerd.

Gerechtshof Den Haag oordeelde op 4 december 2018 (ECLI:GHDHA:2018:3332) over een zaak waarbij eveneens sprake was van een pensioentoezegging gebaseerd op het salaris en de diensttijd en waarbij een kapitaal werd verzekerd. Ook hier werd bij een wijziging eenzijdig een vaste rekenrente van 5,5 procent opgenomen in de pensioenbrief. Het gerechtshof oordeelde dat sprake was van een streefregeling en dat met de vaste rekenrente niet stilzwijgend was ingestemd omdat de werkgever niet op de gevolgen van de vaste rekenrente had gewezen. In de twee behandelde uitspraken werd de CZ-leer rond welbewuste instemming met een wijziging consequent toegepast. In een andere procedure oordeelde Gerechtshof Amsterdam op 11 september 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:3365). Hier was sprake van toegezegd beoogd pensioen dat werd verzekerd middels een kapitaal dat kon leiden tot hogere of lagere

pensioenen dan was beoogd. De werknemer vorderde kort weergegeven een verklaring voor recht dat hij recht had op een gegarandeerd eindlooppensioen. Het gerechtshof kwam door uitleg van de pensioenbrief echter tot het oordeel dat sprake was van een streefregeling wegens het ontbreken van garanties over de pensioenhoogte. Van toegezegd pensioen was geen sprake. Omdat in de pensioenbrief van meet af aan een vaste rekenrente van 5,5 procent was opgenomen en deze rente op lange termijn wel degelijk prudent zou kunnen zijn,¹⁷ was volgens het gerechtshof echter geen sprake van een tekortkoming in de nakoming van de streefregeling.

Op 7 februari 2018 (*Pf* 2019/3) wees Rechtbank Gelderland een interessant vonnis waarin werd geoordeeld dat op een streefregeling vanaf 1 januari 2000 ingevolge artikel 9, lid 2 Regelen PSW de verplichting van toepassing was tot jaarlijkse herrekening van het pensioenkapitaal aan de hand van actuele rente en sterftekansen. Interessant was dat de rechtbank (hiermee) oordeelde dat de pensioenuitvoerder de normadresstaat was van deze verplichting.

UITVOERINGSOVEREENKOMST

Rechtbank Midden-Nederland oordeelde op 1 augustus 2018 (ECLI:NL:RBMNE:2018:4070) over een geschil tussen een werkgever en verzekeraar ASR. Daarbij het ging om de vraag of de verzekeraar ná premievrijmaking van een uitvoeringsovereenkomst met gesepareerd beleggingsdepot met winstdeling, in het licht van artikel 25, lid 1 onder h Pensioenwet nog kosten in rekening kon blijven brengen voor vermogensbeslag, administratie en toekomstige renteontwikkeling. Artikel 25, lid 1 onder h Pensioenwet bepaalt, kort weergegeven, dat bij het eindigen van de uitvoeringsovereenkomst op evenwichtige wijze met de belangen van werkgever en verzekeraar rekening moet worden gehouden. De be-

treffende uitvoeringsovereenkomst bood bij einde contractperiode de mogelijkheid tot het aangaan van een nieuwe overeenkomst, collectieve waardeoverdracht, of premievrijmaking onder doorbetaling van de gespecificeerde kosten. In het kader van opheffing van het gesepareerde beleggingsdepot en winstdeling verlangde ASR betaling van de contante waarde van de kosten na premievrijmaking. Tevens verlangde zij bewijs van instemming van belanghebbenden met de wijziging van de toeslagbepaling door het wegvallen van winstdeling. De rechtbank oordeelde dat de bepaling voldeed aan het voorschrift van artikel 25, lid 1 onder h Pensioenwet omdat de kosten ná premievrijmaking waren overeengekomen en het niet onaanvaardbaar was om de (substantiële) contante waarde van deze kosten in rekening te brengen. Bovendien mocht ASR bewijs verlangen van instemming van de (gewezen) deelnemers in de pensioenregeling, omdat een verzekeraar ingevolge artikel 35 Pensioenwet dient te bewaken dat het pensioenreglement na wijziging van de toeslagbepaling in overeenstemming blijft met de pensioenovereenkomst en de uitvoeringsovereenkomst. De uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement konden door ASR daarom pas worden gewijzigd nadat was gebleken van wijziging van de pensioenovereenkomst. In een procedure voor Rechtbank Oost-Brabant (ECLI:NL:RBOBR:2018:4438) vorderden gewezen deelnemers nakoming van een bijstortverplichting door de werkgever als onderdeel van Pensioenreglement B geldig tot 2006 en Uitvoeringsovereenkomst 1995. Vanaf 2006 golden Pensioenreglement 2006 en Uitvoeringsovereenkomst 2006 zonder bijstortverplichting, die een andere pensioenregeling behelsden. Pensioenreglement B en Uitvoeringsovereenkomst 1995, met bijstortverplichting, waren door incorporatie onderdeel van de arbeidsovereenkomst. Eisers

beriepen zich op de bewoording 'de gesloten pensioenovereenkomst' in hun arbeidsovereenkomst (waarmee de uitvoeringsovereenkomst wordt bedoeld) en stelden zich op het standpunt dat daarmee de Uitvoeringsovereenkomst 1995, inclusief bijstortverplichting, moest zijn bedoeld omdat deze ter uitvoering van Pensioenreglement B was 'gesloten'. De rechtbank volgde die redenering niet, omdat die ertoe zou leiden dat beide pensioenreglementen (althans één onderdeel van Pensioenreglement B en geheel Pensioenreglement 2006) onderdeel van de pensioenovereenkomsten met de werknemers zou uitmaken. De pensioenaanspraken opgebouwd onder Pensioenreglement B waren omgezet in aanspraken onder Pensioenreglement 2006, zodat dit pensioenreglement op alle aanspraken van toepassing was geworden. Op grond van de Uitvoeringsovereenkomst 2006 was de werkgever hogere kostendekkende premies verschuldigd en de werknemers verlangden daarom daarnaast ook nog de bijstortplicht. De rechtbank achtte het onaanvaardbaar dat de werknemers naast de voordelen uit de Uitvoeringsovereenkomst 2006 ook de bijstortverplichting ten deel zou vallen. Ten slotte oordeelde de rechtbank dat de bijstortverplichting niet kwalificeert als een derdenbeding omdat de pensioenuitvoerder deze bedingt jegens de werkgever ten behoeve van het eigen vermogen en ten gunste van het collectief, en niet ten behoeve van individuele werknemers.

BEDRIJFSTAK- PENSIOENFONDSEN

Aansluiting

Hierna worden enkele interessante uitspraken over de aansluiting bij verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen behandeld. De op 28 februari 2018 gepubliceerde uitspraak van Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (ECLI:NL:GHARL:4451) betrof een geschil

tussen Mecra, een internationaal uitzendbureau, en het verplicht gestelde Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid ('Bpf Bouw') en cao-partijen. Mecra stelde Poolse, Portugese en Engelse werknemers ter beschikking voor bouwwerkzaamheden aan de A2-tunnel bij Maastricht. In de arbeidsovereenkomsten was sprake van een rechtskeuze voor toepassing van het recht van het land van herkomst van de werknemers. In geschil was of de werkzaamheden onder de werkingssfeer van de algemeen verbindend verklaarde bouw-cao en van Bpf Bouw vielen. Het gerechtshof oordeelde dat het toepasselijk recht dient te worden vastgesteld aan de hand van de regels van Rome I.¹⁸ Volgens artikel 8 van Rome I wordt de individuele arbeidsovereenkomst beheerst door het recht dat de partijen overeenkomstig artikel 3 Rome I hebben gekozen. Deze keuze mag er evenwel niet toe leiden dat de werknemer de bescherming verliest die hij geniet op grond van bepalingen waarvan niet bij overeenkomst kan worden afgeweken op grond van het recht dat overeenkomstig de leden 2, 3, en 4 van dit artikel toepasselijk zou zijn geweest bij gebreke van rechtskeuze. Leden 2, 3 en 4 bieden, kort weergegeven, richtlijnen om het toepasselijk recht zonder rechtskeuze te bepalen, waarbij het aankomt op het werkland vanwaaruit de werknemer gewoonlijk zijn arbeid verricht. Zonder gewoonlijk werkland geldt het recht van het land van de vestigingsplaats van de werkgever, en ten slotte geldt het recht van een ander land waarmee de arbeidsovereenkomst nauwer is verbonden. Voor de vaststelling van het toepasselijk recht dient het hof te beschikken over de individuele arbeidsovereenkomsten van de werknemers waarbij tevens het arbeidsverleden direct voorafgaand en aansluitend aan de werkzaamheden aan de A2-tunnel van belang zijn. De werkgever krijgt gelegenheid deze stukken in het geding te brengen. Het is daarom

nog geen uitgemaakte zaak en deze zaak komt ongetwijfeld in de volgende Kroniek Pensioenrecht weer aan de orde.

Een andere zaak in cassatie (ECLI:NL:HR:2018:2165) betrof Hongaarse werknemers die werkzaam waren voor een in Hongarije gevestigde transportonderneming. De werknemers woonden in Hongarije, waren daar sociaal verzekerd, belastingplichtig en verrichtten internationale transporten. De werknemers keerden na transporten regelmatig terug naar Hongarije en werden van daaruit weer tewerkgesteld. De meeste afstand in transporten werd niet in Nederland afgelegd. De Hoge Raad oordeelde voor de vaststelling van het toepasselijk recht op de arbeidsovereenkomsten en of de uitzondering van nauwer verbonden recht als bedoeld in artikel 8, lid 4 Rome I gold, dat de criteria van het HvJ EU in zijn arrest van 15 maart 2011, zaak C-29/10, ECLI:EU:C:2011:151 (inzake Koelzsch) door het hof onvoldoende waren onderzocht. Daarbij gaat het ook om de plaats waar ritten begonnen, plaatsvonden, eindigden en waar instructies werden verstrekt. In de volgende zaak ging het om de uitleg van het hoofdzakelijkheids criterium in de werkingssfeer van de algemeen verbindend verklaarde cao Metaal & Techniek ('cao-MT') en van het werkingssfeerbesluit van het verplicht gestelde Bedrijfstakpensioenfonds voor Metaal & Techniek ('PMT'). De werkgever verrichtte analyse- en testwerkzaamheden op elektronische apparatuur waarna reparatie en onderhoud konden plaatsvinden. De vraag waar het in de procedure om draaide, was of analyse en testen los, dan wel als onderdeel van reparatie en onderhoud moesten worden beschouwd in de zin van de werkingssfeer van de cao-MT en PMT. De Hoge Raad oordeelde (ECLI:NL:HR:2018:2363) dat bepalend was of is voldaan aan de voorwaarde dat 'het aantal overeengekomen arbeidsuren van de in dienst zijnde werknemers die betrok-

ken zijn bij de werkzaamheden in de [in die regeling] omschreven takken van bedrijf, groter is dan het aantal overeengekomen arbeidsuren van de in dienst zijnde werknemers die betrokken zijn bij werkzaamheden uitgeoefend in enige andere tak van bedrijf'. Daarbij oordeelde de Hoge Raad in het kader van objectieve uitleg aan de hand van de tekst van de cao en het verplichtstellingsbesluit dat het gaat om het aantal overeengekomen uren en derhalve niet om de werkelijk bestede uren van werknemers. Geoordeeld werd dat de term 'betrokken bij' ruim is gesteld en dat daaronder dient te worden verstaan 'de werkzaamheden die daaraan dienstbaar zijn'. Hieruit volgt naar het oordeel van de Hoge Raad dat analyse en testen onder de werkingssfeerbepalingen die hier aan de orde zijn vallen omdat die dienstbaar aan en onmisbaar zijn voor reparatie en onderhoud.

Rechtbank Noord-Nederland oordeelde op 4 september 2018 (ECLI:NL:RBNNE:2018:4354) over een geschil tussen een takel- en bergingsbedrijf en het Bedrijfstakingpensionfonds voor het Beroepsvervoer over de weg (hierna: 'Bpf Vervoer'). Waar het om draaide, was de vraag of takelen en bergen vallen onder de verplichtstelling van Bpf Vervoer en SOOB¹⁹ of onder PMT en cao-MT. Takelen en bergen behelzen zowel enig vervoer als reparatiewerkzaamheden van voertuigen zodat beide werkingssferen in beginsel een rol kunnen spelen. Daarbij was van belang dat sociale partners deze onduidelijkheid al onderkenden en al eerder in een convenant een regeling troffen om ongecoördineerde aansluitingen (bijvoorbeeld aansluiting bij Bpf Vervoer en bij cao-MT) te voorkomen. Ze maakten de afspraak om de verplichtstelling van PMT uit te breiden met takelen en bergen. De kantonrechter oordeelde eerder in een tussenvonnis²⁰ dat het convenant hier gold en dat sprake was van een onvoorzien situatie waarover volgens het convenant een overleg-

commissie diende te oordelen. Deze overlegcommissie werd aangesteld als deskundige in de procedure. Naar het oordeel van de overlegcommissie was evident sprake van een aansluitplicht bij Bpf Vervoer omdat het ging om vervoer bij takelen en bergen. De kantonrechter oordeelde uiteindelijk dat volgens de bedoeling van het convenant takelen en bergen onder PMT vallen en achtte de beoordeling in het deskundigenbericht daarom onaanvaard en schoof die terzijde. De kantonrechter verklaarde uiteindelijk voor recht dat het takel- en bergingsbedrijf niet verplicht was tot aansluiting bij Bpf Vervoer en SOOB. Tevens oordeelde de kantonrechter dat Bpf Vervoer en SOOB aansprakelijk waren voor de schade van de werkgever door hun opstelling.²¹ Een andere interessante uitspraak van Rechtbank Amsterdam op 26 november 2018 (ECLI:NL:RBAMS:2018:8399) betrof de vraag of een onderneming gespecialiseerd in brandbeveiliging en preventie onder de werkingssfeer van Bpf Bouw en cao-regelingen valt. APG (de administrateur van Bpf Bouw) oordeelde in een werkingssfeeronderzoek dat door de onderneming meer dan 50 procent van de omzet in de bouwnijverheid werd behaald. Op grond hiervan oordeelde de Commissie Werkingssfeer²² tot verplichte aansluiting van de werkgever. De werkgever stelde zich op het standpunt dat hij niet tot de bouwnijverheid behoorde, omdat de bedrijfsactiviteit bestond uit bescherming van bestaande bouwwerken tegen (de gevolgen van) brand en slechts een ondergeschikt deel van de werkzaamheden betrekking had op de uitvoering van bouwkundige verbeteringen. De kantonrechter veroorloofde zich eerst de vrijheid op te merken dat de werkingssfeer als opgenomen in de cao's en het verplichtstellingsbesluit van Bpf Bouw bijna onleesbaar is door de vele wijzigingen, uitzonderingen, en uitzonderingen op uitzonderingen. Hij overwoog dat de fondsen die zich op de rechts-

gevolgen van hun stellingen beroepen ook de bewijslast daarvan dragen. De fondsen beriepen zich op het werkingssfeeronderzoek van APG en het standpunt dat een uitzondering van de verplichtingen alleen van toepassing is als aansluiting geldt bij een andere cao of pensioenfonds. De kantonrechter oordeelde dat deze stelling niet volgde bij uitleg van de documenten volgens de cao-norm, dat het werkingssfeeronderzoek van APG niet onafhankelijk was en uitging van naar een deel van de loonsom afgeleide omzet, terwijl het aankomt op de door de werknemers bestede uren aan activiteiten die vallen onder de werkingssfeer. Geoordeeld werd dat de activiteiten per saldo niet onder de werkingssferen van de fondsen vielen, ook al viel de werkgever (mogelijk) niet onder een ander fonds.

Fouterstel en informatieplichten

Een pensioenfonds heeft de verplichting om de deelnemer van juiste en volledige informatie te voorzien. Een pensioenfonds komt deze verplichting niet na als een onjuiste pensioenberekening of pensioenopgave wordt verstrekt aan een deelnemer. Een deelnemer zou dan recht kunnen hebben op een vergoeding van de schade. De lijn in de jurisprudentie rond de mogelijkheid tot het herstellen van fouten door een pensioenfonds met betrekking tot pensioenaanspraken c.q. pensioenuitkeringen is echter dat het pensioenreglement in beginsel leidend is en niet eventuele andere (onjuiste) uitingen. Het verstrekken van onjuiste informatie door een pensioenfonds over die pensioenaanspraken leidt in beginsel dan ook niet tot bovenreglementaire rechten. Dat betekent echter niet dat een pensioenfonds zonder meer 'ongestraft' onjuiste informatie kan verstrekken, want dat kan onrechtmatig zijn zodat het pensioenfonds een schadevergoedingsplicht heeft. Zeer geregeld worden over deze kwesties dan ook procedures gevoerd.

In Gerechtshof Den Haag 9 januari 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:1, kwam de gebondenheid van een pensioenfonds aan een VUT-pensioenberekening aan de orde. Het hof oordeelde dat een pensioenberekening niet geldt als een toekenning van pensioenaanspraken, maar slechts als een administratieve handeling, zodat geen beroep op het vertrouwensbeginsel (art. 3:35 BW) mogelijk is. Weliswaar vond het hof dat de pensioenuitvoerder was tekortgeschoten omdat geen juiste en volledige informatie werd verstrekt, maar omdat wel juiste pensioenaanspraken werden toegekend, leed betrokkene geen schade. Dit werd overigens niet anders door het feit dat zijn ex-partner daardoor op grond van pensioenverevening een groter deel van zijn pensioen toekwam en betrokkene bij een hypotheekaanvraag van onjuiste informatie was uitgegaan. Hier volgde het hof de leer dat het pensioenreglement doorslaggevend is, niet flankerende informatie.

In HR 2 februari 2018, ECLI:NL:HR:2018:301, *PJ* 2018/62, was in geschil de vraag of sprake was van een juiste toepassing van het pensioenreglement met betrekking tot het hantelen van omrekenfactoren bij uitstel van de pensioendatum. Bij uitstel van de pensioendatum hanteerde het bestuur (na advies van de actuaris) vastgestelde omrekenfactoren op grond waarvan op de uitgestelde pensioeningangsdatum de pensioenhoogte wordt bepaald. Het bestuur bepaalde elk jaar de omrekenfactoren voor dat jaar. Volgens het Gerechtshof Amsterdam (Gerechts-hof Amsterdam 9 augustus 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3246) was dit een werkwijze in overeenstemming met het pensioenreglement en was er geen sprake van een onaanvaardbaar rechtsgevolg dat dan pas op de pensioeningangsdatum de werkelijke hoogte van het pensioen vaststaat. Een pensioenfonds heeft, ook achteraf, beleidsvrijheid bij het interpreteren van het pensioenreglement.²³

De Hoge Raad verklaarde zonder nadere motivering op grond van artikel 81 RO de cassatieklachten ongegrond.

Ook in Gerechtshof Amsterdam 10 april 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:1254, werd geoordeeld dat een pensioengerechtigde geen rechtens te beschermen vertrouwen kon ontlelen aan uitingen van een pensioenfonds. De pensioengerechtigde kon geen aanspraak maken op een hoger invaliditeitspensioen op grond van een uiting op de website van het pensioenfonds en een mededeling van een medewerker van het pensioenfonds dat zijn pensioen zou afwijken van het pensioen waarop hij reglementair recht zou hebben. De bedoelde uitingen waren onvoldoende concreet en de vorderingen onvoldoende gesubstantieerd. Gerechtshof 's-Hertogenbosch oordeelde op 19 juni 2018 (ECLI:NL:GHSHE:2018:2680) dat het ABP bevoegd was om, ondanks onjuiste, althans onduidelijke, informatie de pensioenknip toe te passen in het kader van overgang naar een gewijzigde pensioenregeling. Volgens het hof konden aan onjuiste, althans onduidelijke, informatie geen van het pensioenreglement afwijkende pensioenrechten worden ontleend. De uitspraak van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden van 14 augustus 2018 (ECLI:NL:GHARL:2018:7348) is een goed voorbeeld dat in sommige gevallen een deelnemer juist wél gerechtvaardigd mocht vertrouwen op uitingen van een pensioenfonds. Een deelnemer had het pensioenfonds verzocht om berekeningen te maken om te kunnen onderzoeken of vroegpensioen voor hem, gelet op zijn leeftijd en arbeidsongeschiktheid, een goede optie kon zijn. Het pensioenfonds verstrekke de deelnemer tot tweemaal toe foutieve berekeningen die aan het licht kwamen doordat de adviseur van de deelnemer grote twijfel uitte bij de juistheid van de berekeningen van het pensioenfonds. Het pensioenfonds bevestigde echter zonder voorbehoud

dat de berekende aanspraak juist was en onderbouwde dat antwoord ook inhoudelijk. De deelnemer had vervolgens zijn vroegpensioen aangevraagd op basis van deze opgave van het pensioenfonds en dit ook uitdrukkelijk aangegeven op het aanvraagformulier. Het hof overwoog dat hoewel het pensioenreglement leidend is en herstel van fouten door de pensioenuitvoerder om die reden mogelijk is, dit onverlet laat dat de gemaakte fout tot schade bij de deelnemer kon leiden en dat de uitvoerder voor het ontstaan en het vergoeden daarvan onder omstandigheden aansprakelijk kan zijn. In de onderhavige kwestie overwoog het hof ook dat als een pensioenfonds volhardt in een gemaakte fout en deze ook nog eens onderbouwt met een motivering waarom de opgave ondanks de gerezen (en geuite) twijfels toch correct zou zijn, de deelnemer op die ondubbelzinnige mededeling mag vertrouwen. Het pensioenfonds had door het (herhaald) verstrekken van onjuiste informatie en het volharden daarin, onrechtmatig gehandeld jegens de deelnemer en diende de daardoor geleden schade te vergoeden. Door de fout was de deelnemer de keuze ontnomen om dat af te wegen tegen de (wel juiste) financiële consequenties van uitdiensttreding en het ontvangen van vroegpensioen.

Vrijstelling van verplichte deelneming

Op basis van het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 kan een werkgever op verschillende gronden een vrijstelling van verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds aanvragen. Dat kan de werkgever volgens genoemd besluit doen 'voor alle werknemers of een deel van de werknemers'. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven oordeelde op 15 januari 2019 (ECLI:NL:CBB:2019:22) over een vrijstellingsverzoek dat een werkgever had ingediend voor slechts één van zijn werknemers. De werkgever betoogde dat de aanvraag was voor

vrijstelling voor een (uit één persoon bestaand) deel van zijn werknemers. Dat betoog ging niet op, omdat naar het oordeel van het College uit het vrijstellingsverzoek bleek dat het om een op een bepaalde persoon toegespitst verzoek ging. Nu het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 niet de mogelijkheid van een individuele vrijstelling biedt, had het betreffende bedrijfstakpensioenfonds het vrijstellingsverzoek naar het oordeel van het College terecht afgewezen. Interessant aan deze uitspraak is dat het College de mogelijkheid openlaat dat op grond van het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000, vrijstelling voor één enkele werknemer wordt verleend. Dan gaat het om de situatie waarin die ene werknemer, anders dan in de situatie die bij het College voorlag, kan worden aangemerkt als een (uit één persoon bestaand) deel van de werknemers.

PENSIOEN EN SCHEIDING

In verband met een internationale echtscheiding waarop het Nederlands huwelijksvermogensrecht van toepassing was, kreeg de Hoge Raad te oordelen over de vraag of de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (Wet WVPS) van toepassing is op (onder andere) zogeheten 401(k)-plannen uit hoofde van dienstverbanden in de Verenigde Staten (HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1219). Het oordeel van de Hoge Raad hield in dat een buitenlandse pensioenregeling onder het toepassingsbereik van de WVPS valt als die buitenlandse pensioenregeling gelijkwaardig is aan een Nederlandse pensioenregeling. Gelet op het doel van de WVPS en de daarmee strokende, ruime omschrijving van het begrip 'pensioen', oordeelt de Hoge Raad dat voor de beantwoording van de vraag of sprake is van die gelijkwaardigheid dat beslissend is of de buitenlandse pensioenregeling in de context van het maatschappelijke leven in het desbetreffende land een functie

vervult die in voldoende mate overeenstemt met de functie van Nederlandse pensioenregelingen waarop de WVPS van toepassing is, te weten: de functie van oudedagsvoorziening. Het oordeel van de Hoge Raad houdt in dat een buitenlandse pensioenregeling in de praktijk in veel gevallen onder het toepassingsbereik van de WVPS valt. De Hoge Raad liet het oordeel van het hof dat de 401(k)-plannen onder het toepassingsbereik van de WVPS vallen in stand. Zij dienen dus conform de WVPS te worden verevend.²⁴

In een arrest van 13 juli 2018 (HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1180) oordeelde de Hoge Raad over de kwestie of een man een vergoedingsrecht jegens de huwelijksgoederengemeenschap heeft, nu de afkoopsom voor door hem opgebouwde pensioenen is geïnvesteerd in een huis dat in de huwelijksgoederengemeenschap valt. De ex-partners waren, met een tussenpoos van een kleine zes jaar, twee keer met elkaar gehuwd geweest in algehele gemeenschap van goederen. De man had het pensioen dat hij in die kleine zes jaar had opgebouwd aan hem doen afkopen. De afkoopsom was gebruikt voor de aankoop van een huis in Frankrijk, dat gemeenschappelijk eigendom was van de man en de vrouw. De Hoge Raad oordeelde dat de man een vergoedingsrecht op de huwelijksgoederengemeenschap had. De Hoge Raad overwoog dat het strookt met (de ratio van) de WVPS om afgekochte en niet afgekochte pensioenen bij de verdeling van een huwelijksgemeenschap op zo veel mogelijk gelijke wijze in aanmerking te nemen. Als de man de pensioenen niet zou hebben afgekocht, zouden zij *niet* in de huwelijksgoederengemeenschap zijn gevallen omdat het pensioenrechten betreft waarop de WVPS van toepassing is (artikel 1:94 lid 2, aanhef en onder b, BW). En volgens de WVPS zouden die pensioenen *niet* zijn

verevend omdat zij niet tijdens het huwelijk waren opgebouwd (art. 2 lid 1 WVPS). De afkoopsom diende, gelet op herkomst en bestemming van de afkoopsom, volgens de Hoge Raad te worden aangemerkt als privévermogen. De man had daarom voor dat bedrag een vergoedingsrecht jegens de huwelijksgoederengemeenschap. Rechtbank Amsterdam (31 januari 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1755) kreeg te oordelen over een situatie waarin de ex-partner van een directeur-grootaandeelhouder weigerde in te stemmen met afwaardering van het in eigen beheer opgebouwde pensioen en omzetting van dat pensioen in een oudedagsvoorziening (ODV). De ex-partner blokkeerde daarmee de door de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer²⁵ geboden keuzemogelijkheden

Ik lever maatwerk!
Tijd voor de ultieme
pensioenknip!

voor de directeur-grotoaandeelhouder. De rechtbank oordeelde dat de ex-partner in de betreffende situatie verplicht was zijn medewerking te verlenen, gelet op de eisen van redelijkheid en billijkheid die de rechtsverhouding tussen ex-echtgenoten beheersen, waaronder de postsolidariteitsgedachte (postrelationele solidariteit). De overwegingen van de rechtbank houden onder meer in dat als geen gebruik zou worden gemaakt van de mogelijkheden van

de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer, waardoor het fiscale regime zoals dat voor 1 januari 2017 gold van toepassing zou blijven, de aan de ex-partner te betalen alimentatie om verschillende redenen lager zou moeten uitpakken.²⁶ Net zoals Rechtbank Amsterdam in deze uitspraak, legde ook Hof Den Haag een verband tussen een dekkingstekort bij pensioen in eigen beheer en de hoogte van de alimentatie (Gerechtshof Den Haag 10 oktober

2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:2664). Gerechtshof 's-Hertogenbosch oordeelde dat een latente belastingclaim op de directeur-grotoaandeelhouder in verband met een dekkingstekort voor rekening en risico van de directeur-grotoaandeelhouder diende te blijven en dat de ex-partner niet in die eventuele fiscale last behoeft te delen in het kader van verdeling van de huwelijks-goederengemeenschap (Gerechtshof 's-Hertogenbosch 9 augustus 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3371).

NOTEN

- 1 Voor de gevolgen voor pensioenuitvoerders van de invoering van de AVG sinds 25 mei 2018 zij gewezen op I. de Somville, R. Veugelers en P. Nabben, 'De AVG: one size fits all, ook voor België en Nederland', *Pensioen Magazine* juni/juli 2018, p. 6-11.
- 2 Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met de implementatie van Richtlijn 2014/50/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende minimumvereisten voor de vergroting van de mobiliteit van werknemers tussen de lidstaten door het verbeteren van de verwerving en het behoud van aanvullende pensioenrechten (Pb EU 2014, L 128), *Staatsblad* 2018, 229 (*Kamerstukken* 34 933).
- 3 Die overigens wat pensioen betreft geen 'portability' kent omdat de richtlijn internationale waardeoverdracht tussen EU-lidstaten niet regelt. De richtlijn voorziet slechts in regelgeving rond behoud van aanspraken.
- 4 Zie voor achtergrondinformatie W.P.M. Thijssen, 'Pensioenkortingen door verzekeraars en pensioenfondsen', *Nederlands Juristenblad* 2014, afl. 39, p. 2764-2773 en de uitvoerige annotatie van W.P.M. Thijssen in 'Pensioenjurisprudentie bij Gerecht in eerste aanleg van Curaçao', 4 juli 2018, ECLI:NL:OGECAC:2018:160; *PJ* 2018/128.
- 5 Zie nader A.J.A.D. van den Hurk, 'Nieuw wettelijk raamwerk voor herstel en afwikkeling van verzekeraars', *Pensioen Magazine* 2018, nr. 5, p. 16-20.
- 6 Behandeld in de Kroniek Pensioenrecht opgenomen in *Advocatenblad* 2018/4, p. 79 e.v.
- 7 De Wet op het financieel toezicht in verband met de implementatie van Richtlijn 2016/2341/EU van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV's) (Pb EU 2016, L 354).
- 8 Zie voor achtergrondinformatie S. Swaak, 'Sleutelfuncties IORP II: lust of last?', *Tijdschrift voor Pensioenvraagstukken* 2018/21.
- 9 Vergelijkbare regelingen zijn voorzien in de Wet verplichte beroepspensioenregeling.
- 10 Zie voor achtergrondinformatie R.M.J.M. de Greef en M. Grashoff, 'Collectieve waardeoverdracht: over de grens?', *Tijdschrift voor Pensioenvraagstukken* 2019/4.
- 11 Een soortgelijke regeling wordt voorgesteld voor beroepspensioenfondsen.
- 12 Zie artikel 140, lid 1 Pensioenwet en artikel 135 Wet verplichte beroepspensioenregeling.
- 13 Het betreft een voorstel tot wijziging van artikel 126 Pensioenwet en artikel 121 Wet verplichte beroepspensioenregeling.
- 14 Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep, Pb. Nr. L 303 van 2 december 2000, p. 16-22.
- 15 Vgl. voor het huidige recht artikel 10 Pensioenwet waarin de drie mogelijke karakters voor pensioenovereenkomsten zijn weergegeven.
- 16 Circulaire van 20 december 2000 van de toenmalige Pensioen- en Verzekeringskamer.
- 17 Appellant beriep zich op een brief van de toenmalige Pensioen- en Verzekeringskamer van 8 september 2004 waarin ten aanzien van streefregelingen het standpunt werd ingenomen dat het doelvermogen gebaseerd mag worden op een hogere rente dan de actuele marktrente.
- 18 Vo (EG) Nr. 593/2008 inzake het recht dat van toepassing op verbintenissen uit overeenkomst.
- 19 SOOB is een opleidingsfonds in de bedrijfstak vervoer.
- 20 Rechtbank Noord-Nederland 27 september 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:5887.
- 21 Opgemerkt zij dat de auteur van dit onderdeel van deze Kroniek en een van de andere auteurs als advocaten bij deze zaak waren betrokken en dat hoger beroep lopend is.
- 22 De Commissie Werkings sfeer is volgens de cao voor de bouwnijverheid belast met het toezicht op werkingssfeeronderzoeken.
- 23 Opgemerkt zij dat een andere auteur dan de auteur van dit gedeelte van deze Kroniek als advocaat bij deze zaak was betrokken.
- 24 Voor de goede orde zij opgemerkt dat een van de bij deze Kroniek betrokken auteurs (niet de auteur van deze tekst) als advocaat bij de procedure was betrokken.
- 25 Voluit: de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige pensioenmaatregelen van 8 maart 2017, *Stbl.* 2017, 115.
- 26 Voor achtergrondinformatie wordt verwezen naar W.P.M. Thijssen, 'DGA, pensioen in eigen beheer, "verboden" alimentatie en de rekening-courant', deel 1 (*EB* 2018/5) en deel 2 (*EB* 2018/14).

BERGH STOOP & SANDERS

ADVOCATEN

BERGH STOOP & SANDERS ZOEKT
EEN MEDEWERKER VOOR DE
SECTIE ONDERNEMINGSRECHT.

Wij hebben een internationaal cliëntenbestand, dat varieert van grote (beursgenoteerde) ondernemingen tot kleinere bedrijven. Wij begeleiden hen bij fusies, overnames, joint ventures en herstructureringen en zijn op vele niveaus betrokken bij de governance verhoudingen tussen rechtspersoon enerzijds en haar organen en stakeholders anderzijds. Wij procederen regelmatig bij de Ondernemingskamer. De relatie met onze cliënten is gebaseerd op intensieve en persoonlijke contacten.

Voor deze vacature zijn wij op zoek naar een advocaat met de nodige M&A ervaring, bij voorkeur in een internationaal gerichte praktijk.

Indien u geïnteresseerd bent, kunt u uw cv en motivatie mailen naar scholten@berghstoop.com. Voor vragen kunt ook telefonisch contact opnemen met Caspar Scholten (020 620 22 88).

www.berghstoop.com
<https://www.berghstoop.com/vacatures/>
<https://www.linkedin.com/company/bergh-stoop-&-sanders/>

Advocaat-medewerker personen- en familierecht

Je beschikt over een afgeronde beroepsopleiding, aantoonbare ervaring op het gebied van het personen- en familierecht en lidmaatschap van de vFas is een pré.

Wij bieden een lopende praktijk waar je in kunt stappen.

Rotshuizen Geense biedt goede primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden en is een nuchter noordelijk kantoor. Hier wordt in een goede sfeer kwalitatief uitstekend werk verricht. Voor meer informatie bel of mail Rudolf Knegtering of kijk op onze website.

Rotshuizen Geense
ADVOCATEN

058 21 22 444 | knegtering@rgadvocaten.nl
www.rgadvocaten.nl

Naast advocaat ook mediator worden?

Procederen of partijen helpen bij het vinden van oplossingen? Met de MfN-erkende opleidingen van het Centrum voor Conflicthantering leert u hoe u als professioneel mediator vastgelopen communicatie weer op gang kunt brengen en partijen bij kunt staan in het vinden van oplossingen.

 Centrum voor
Conflicthantering

www.cvc.nl

Nieuwe Gracht 74
Haarlem

T 023 532 31 96
E mediation@cvc.nl

AGENDA

Informatieavond:

donderdag 4 juli Haarlem

Mediationopleiding:

maandag 19 augustus Curaçao

donderdag 19 september Haarlem

donderdag 31 oktober Zwolle

maandag 21 november Haarlem

Overige trainingen:

vrijdag 27 september Haarlem

Interculturele Vaardigheden

vrijdag 25 november Haarlem

3-daagse Mediationvaardigheden

Meer informatie voor overige trainingen:
www.cvc.nl

Tijdschrift voor Jeugdrecht

mr. dr. J.H. de Graaf, mr. E. Lam, mr. M.M.C. Limbeek, mr. E. Polhuijs (redactiesecretaris),
mr. A.E.J. Satink, mr. I.J.M. Schepens, mr. C. Ullersma, mr. T. de Vette

NIEUW

Tijdschrift voor
Jeugdrecht

No. 1 2019

ACTUALIA

ARTIKELN

Jeugdhulpverlening 'met zachte drang':
duidelijkheid vereist
Mr. D.S. Verkroost

Intensief Systeemgericht Casemanagement in
de jeugdreclassering
N.U. van Capelleveen en mr. A.M.E. van
Delden-Gerretsen

GENERAL COMMENT

Respect voor jonge kinderen als dragers van
kinderrechten: General Comment No. 7 nader
beschouwd
Mr. M.M.C. Limbeek

Boomjuridisch

ISSN 2590-3500

Versijnt 4x per jaar

Papier & online abonnement: €175* (excl. btw) per jaar

Online abonnement: € 135* (excl. btw) per jaar

Lees vandaag nog het eerste nummer gratis via
bjutijdschriften.nl

Boomjuridisch

www.boomjuridisch.nl

DEKENBERAAD

JAARVERSLAG DEKENBERAAD 2018: MEER STRUCTUUR IN HET TOEZICHT

De dekenen hebben in 2018 risicogestuurd toezicht op de advocatuur geïmplementeerd. Ook is de harmonisering van het toezicht en klachtenbehandeling verder doorgevoerd. Dit jaar staat voor het eerst alle verantwoording over het toezicht in één gezamenlijk jaarverslag.

RISICOGESTUURD TOEZICHT

Door informatie zoals kantoorgegevens, klachten en signalen te bundelen en op te slaan in een gezamenlijk digitaal systeem (Amadeus), wordt het voor de dekenen gemakkelijker om in beeld te krijgen welke advocaten of kantoren in de toekomst

een probleem zouden kunnen krijgen. Het toezicht wordt steeds meer omvattend en steeds fijnmaziger. De digitale uitvraag van de kengetallen en de Centrale Controle Verordening (CCV) wordt geanalyseerd door middel van een algoritme dat scant op risico's. Uit die analyse kunnen 'rode

vlaggen' volgen, wat reden is voor de deken om nader onderzoek te doen. Ook signalen uit bijvoorbeeld het reguliere overleg tussen de dekenen en de presidenten van de rechtbanken worden hierbij betrokken.

HARMONISERING

Een ander belangrijk thema in 2018 was de verdere harmonisering van het toezicht. Elke advocaat in Nederland, of hij nu werkt in Groningen of Maastricht, moet zich aan dezelfde regels houden. Daarom werken de elf dekenen op steeds meer gebieden met gestandaardiseerde vragenlijsten, bijvoorbeeld voor de CCV en de kantoorbezoeken. Dit jaar is ook voor het eerst alle verantwoording over het toezicht op de advocatuur in één jaarverslag gebundeld.

MEER INFORMATIE

Kijk op advocatenorde.nl/dekenberaad.

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Nederlandse orde van advocaten

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse orde van advocaten. De NOvA verzorgt de rubrieken Van de NOvA, Tuchtrect, Transfers en de column Ten slotte.

Samenstelling algemene raad

Nederlandse orde van advocaten

- Johan Rijlaarsdam (algemeen deken)
- Frans Knüppe (waarnemend deken)
- Bernard de Leest
- Theda Boersema
- Petra van Kampen
- Susan Kaak

Bureau van de NOvA

Raffi van den Berg
(algemeen secretaris)

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 – 335 35 35
Fax 070 – 335 35 31
E-mail communicatie@advocatenorde.nl
Kvk-nummer: 27339260
BTW-nummer: NL002872833B01

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Helpdesk

helpdesk@advocatenorde.nl
Tel. 070-335 35 54

Twitter

@Advocatenorde

LinkedIn

Nederlandse orde van advocaten

Facebook

Nederlandse orde van advocaten

Instagram

@Advocatenorde

Periscope

@Advocatenorde

De voorzitters van het dekenenberaad: Monique Brink en Jan Frederik Schnitzler.

INTERNATIONAAL

CHINESE MINISTER VAN JUSTITIE BEZOEKT NOVA

Eind april heeft de Chinese minister van Justitie, de heer Fu Zhenghua, een bezoek gebracht aan de Nederlandse orde van advocaten in Den Haag. De Chinese

delegatie bestond verder uit een viertal directeuren-generaal van het Chinese ministerie van Justitie en vertegenwoordigers van de Chinese ambassade in

Nederland. Algemeen deken van de NOvA Johan Rijlaarsdam hield voor de bezoekers een presentatie over de rol van de advocaat in de Nederlandse samenleving.

NUMMERHERKENNING

OPNIEUW TELEFOONGESPREEKEN
BIJ DJI OPGENOMEN

De NOvA heeft wederom signalen ontvangen van strafrechtadvocaten dat telefoongesprekken met cliënten in penitentiaire inrichtingen zijn opgenomen. Ondanks dat deze advocaten hun telefoonnummers hadden geregistreerd in het nummerherkenningssysteem, is een aantal geheimhoudersnummers enkele dagen ten onrechte niet afgeschermd door een fout in de software van het telefoniesysteem van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

Uit informatie van DJI blijkt dat op 7 maart, 8 maart en 25 april jl. 164 gesprekken ten onrechte zijn opgenomen. Volgens DJI zijn deze gesprekken niet uitgeluisterd en is de database met de opgenomen gesprekken op 14 mei geschoond. Gelet op deze en eerdere incidenten maakt de NOvA zich zorgen over

de betrouwbaarheid van het systeem bij DJI. Ook dit laatste incident wordt betrokken bij het momenteel lopende onafhankelijke onderzoek bij DJI. Wij houden u op de hoogte van de uitkomsten van dit onderzoek en mogelijke acties die op basis daarvan worden ondernomen.

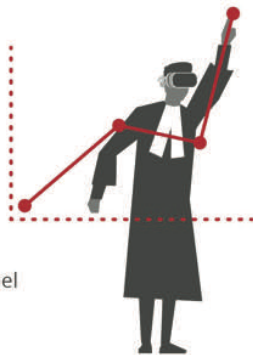
Waarom BA2020?

▶ Zes redenen waarom de opleiding wordt gemoderniseerd ◀

Onder de werktitel **BA2020** maakt de NOVA de beroepsopleiding voor advocaat-stagiairs toekomstbestendig. In nauwe samenwerking met de huidige aanbieders werkt de NOVA aan het project BA2020. Doel is een praktische opleiding waarbij toepassen van juridische inhoudelijke kennis centraal staat en een brede basis bieden aan stagiairs vanuit alle kantoren en praktijken.

1

De maatschappij verandert, evenals de opleidingsbehoeften voor toekomstig advocaten en advocatenkantoren. De opleiding wordt flexibel en toekomstbestendig.

Toekomstbestendig

2

Advocaten hebben een bijzondere positie in de rechtsstaat. De NOVA heeft kwaliteitsbevordering hoog op de agenda staan. De kwaliteit van de advocatuur wordt bevorderd door een kwalitatief hoogwaardige opleiding. De NOVA is daarvoor verantwoordelijk.

Kwaliteitsbevordering

3

De opleiding krijgt een praktijk- en toepassingsgerichte aanpak in het onderwijs en de toetsen. Er is een dynamische balans tussen ethiek, attitude, vaardigheden en juridische inhoud.

Toepassingsgerichte aanpak

4

Begeleiding en opleiden van advocaat-stagiairs in de kantoorpraktijk onder leiding van de patroon wordt verder versterkt.

Begeleiding

5

Voor iedere stagiair is er ruimte voor verbreding en verdieping. **Maatwerk** is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Maatwerk

6

De NOVA streeft naar minder studiebelasting voor deelnemers en kantoren. Uiteindelijk moet de opleiding tot een **vermindering van de tijdbesteding** voor stagiairs en kantoren leiden.

Vermindering tijdbesteding

INNOVATIE

INNOVATIEPLATFORM 'DE ONDERNEMENDE ADVOCAAAT'

Ongeveer honderd advocaten kwamen eind april af op het Innovatieplatform in Utrecht, met als thema ondernemerschap. Uniek aan deze achtste editie was het decentrale programma, met veelal advocaten die over eigen ervaringen vertelden. Na de plenaire aftrap door AR-lid Susan Kaak konden de deelnemers kiezen uit zes aan ondernemerschap gerelateerde onderwerpen.

JURIDISCHE TOOL

Volgens Abraham Mouritz, advocaat bij Mouritz Legal, hebben klanten in toenemende mate behoefte aan autonomie en beheersing van de kosten. Dit leidt ertoe dat zij veel zelf willen doen en vooral voor een 'legal check' nog bij een advocaat komen. Het zou verstandig zijn deze ontwikkeling te omarmen in plaats van deze als een bedreiging te zien. Met zijn juridische tool om privacyverklaringen te controleren, sluit hij hierbij aan. Een legal tool dient wel te voorzien in een noodzaak of probleem.

KLANTGERICHT WERKEN

Esther Brons-Stikkelbroeck en Bert-Jan van den Akker van DOEN Legal verzorgden een sessie over klantgericht werken. Hun belangrijkste adviezen waren: lever wat de klant nodig heeft, doe dat boven verwachting en factureer wat de klant mag verwachten. Verschillende klanten hebben verschillende behoeftes, dus om daar achter te komen is het essentieel om te blijven communiceren met de klant. Vraag vooraf – zonder de juridische diepte in te gaan – wat de klant van je verwacht en na afloop wat ze van de dienstverlening vonden. Gebruik de feedback om de dienstverlening te verbeteren.

PROCESOPTIMALISATIE

In haar presentatie over procesoptimalisatie zoomde Deirdre Scheenjes, advocaat bij NautaDutilh, in op Lean Six Sigma. Wat kan deze methodiek betekenen in de praktijk van het advocatenkantoor? De filosofie, aanpak en hulpmiddelen van Lean Six Sigma focussen op de toegevoegde waarde voor de klant. Onderdelen van het proces die geen

toegevoegde waarde bieden, moeten worden geëlimineerd of – voor zover deze onderdelen wel noodzakelijk zijn – geminimaliseerd. Begin daarbij met de simpele ingrepen die met weinig inspanning resultaat opleveren. Tot slot is het belangrijk dat je dit alles niet náást je werk doet; procesoptimalisatie is je werk zelf.

DIGITALISERING

Paul van Passel, advocaat bij Alkemade & Van Passel Advocaten, gaf zijn visie op de digitalisering van een klein advocatenkantoor. Hij wil zich niet neerleggen bij de beperkingen van standaard praktijksoftware,

maar had ook niet het budget om zelf alles te laten bouwen. Hij liet de aanwezigen zien welke keuzes hij heeft gemaakt en hoe je het heft in handen kunt nemen.

Voormalig advocaat Eva Peeters, eigenaar van adviesbureau L-IME, vergeleek de digitalisering met het bouwen van een huis. Het fundament (kantoorautomatisering, infrastructuur, beveiliging) moet goed op orde zijn voordat de eerste verdieping (zoals tijdschrijven en facturatie) en de tweede verdieping (zoals documentmanagement en relatiemanagement) kunnen worden gebouwd. Daarna komt pas de zolder,

zoals digitale diensten voor cliënten en digitaal kennismangement. Bij het maken van de keuzes voor de bouw is het belangrijk om een goed beeld te hebben van de bewoners (gebruikers van het systeem, advocaten en ondersteuning) en de bezoekers (cliënten).

SAMENWERKING MET EEN PLATFORM

Ernst Bökenkamp (Omnius) en Jaap Stikkelbroeck (blended.law) verzorgden een sessie over samenwerking met een platform. Er is geen blauwdruk van een platform, gemeenschappelijk is wel de slagkracht die een platform kan bieden op het gebied van marketing en technologie. Als advocatenkantoor is het bijvoorbeeld moeilijk om je te onderscheiden op internet. Als gebruiker van blended.law kan Jaap van der Meer van Turnaround Advocaten nu diensten tegen vaste prijzen aanbieden. Samenwerking met een platform is een aanvulling op de bestaande dienstverlening en het klantenbestand van een advocaten-

kantoor; het zou niet goed zijn als een advocaat te afhankelijk wordt van een platform.

SPECIALISATIE IN BRANCHE OF NICHE

Maarten de Haas van adviesbureau Rvdb vertelde waarom hij het belang van een specialistisch profiel ziet toenemen. De keuze voor specialisatie zou wat hem betreft niet alleen in de profilering moeten terugkomen, maar ook in de processen,

organisatie en tarieven. Jolanda van der Winden (advocaat bij Maet Advocaten) en Jaap Baar (advocaat bij Kuyp Baar Advocaten) vertelden hoe zij bij hun specialistische dienstverlening zijn uitgekomen en wat de gevolgen daarvan zijn. Hun advies: breng focus aan in unieke profilering, maak keuzes in welke zaken passen bij de niche (en welke je dus niet meer aanneemt), zorg voor efficiency en declarabiliteit en pas daar de tariefstelling op aan.

VEELGESTELDE VRAGEN

HET RECHTSGEBIEDENREGISTER EN OPLEIDINGSPUNTEN, HOE ZIT DAT PRECIES?

- **Wanneer kan ik mij registreren in het nieuwe rechtsgebiedenregister?**
Registratie van uw rechtsgebieden kan pas nadat de opleidingspunten zijn gehaald.
- **Kan ik hiervoor opleidingspunten uit 2018 opvoeren?**
Nee, de opleidingspunten moeten in 2019 zijn gehaald.
- **Hoeveel opleidingspunten moet ik halen?**
Voor elk rechtsgebied waarvoor u zich registreert, dient u 10 opleidingspunten te halen.
- **Als ik me maar voor één rechtsgebied registreer, hoef ik dan maar 10 opleidingspunten te halen?**

Nee, het behalen van 20 opleidingspunten per jaar blijft het minimumvereiste.

- **Is het ook mogelijk om opleidingspunten op te voeren voor meer dan één rechtsgebied?**
Behaalde opleidingspunten kunnen niet dubbel worden ingezet voor verschillende rechtsgebieden. Wel kunt u opleidingspunten splitsen over verschillende rechtsgebieden.

MEER INFORMATIE

Kijk voor meer veelgestelde vragen op advocatenorde.nl/faq/rechtsgebiedenregister.

ONDERTUSSEN OP HET BINNENHOF

VOOR ADVOCATEN RELEVANTE HAAGSE DEBATTEN EN WETTEN

DEBATTEN

De commissie Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer heeft op 12 juni een algemeen overleg over het vreemdelingen- en asielbeleid. Eén van de onderwerpen die wordt besproken, is het afschaffen van de discretionaire bevoegdheid. Verder voert de commissie op 26 juni algemeen overleg over tbs.

De commissie Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer buigt zich op 27 juni over de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Het jaarverslag van de AIVD staat dan onder andere op de agenda.

AFSCHEID EN BEËDIGING

De afzwaaiende Eerste Kamerleden nemen op 4 juni afscheid. De nieuwe leden worden op 11 juni

geïnstalleerd en kunnen zich vanaf dat moment senator noemen.

CONSULTATIES

Tot 19 juni loopt de consultatie inzake de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen. Het wetsvoorstel voorziet onder andere in een nieuwe regeling voor de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen in het Wetboek van Strafvordering.

GEFINANCIERDE RECHTSBIJSTAND

MERENDEEL SOCIAAL ADVOCATEN OVERWEEGT TE STOPPEN

Uit een enquête van de SP blijkt dat zeven op de tien sociaal advocaten overwegen te stoppen. Maar liefst 98% van de advocaten is bezorgd over de plannen van minister Dekker. Ook vrezen zij voor nog meer bezuinigingen op het stelsel van de gefinancierde rechtsbijstand.

De resultaten bevestigen de dreigende kaalslag in de sociale advocatuur waar de NOvA al jarenlang aandacht voor vraagt. De plannen van de minister gaan ten koste van kwalitatief goede rechtsbijstand voor rechtzoekenden door kundige sociaal advocaten. Theda Boersema, lid van de algemene raad van de NOvA: 'Het is goed dat er geld bij komt voor het Openbaar Ministerie en rechtspraak. Het is echter onbegrijpelijk dat er geen cent extra bij komt voor de toegang tot het recht en sociale advocatuur. De regering zal echt een andere koers moeten gaan varen. Op deze manier verlaten alle bevlogen collega's het vak en staat de rechtzoekende in de kou.'

MEER INFORMATIE

Kijk op advocatenorde.nl/dossier/gefinancierde-rechtsbijstand.

TRANSFERS

WIE, WAT, WAAR?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenblad.nl.

NAAR ANDER KANTOOR

Adank, mw. mr. W.M.: De Brauw Blackstone Westbroek N.V. te Amsterdam
Balen, mr. J.T. van: VDT Advocaten te Tilburg
Baren, mw. mr. S.C. van: Osborne Clarke N.V. te Amsterdam
Bedoucha, mw. mr. A.: de Breij te Amsterdam
Bergwerff, mr. S.: BVD

Advocaten & Mediators Amsterdam te Amsterdam
Gorissen, mr. J.T.J.: KampsVanBaar Advocaten te Sittard
Graaf, mw. mr. A.L.A. de: Spectrum Advocaten te Haarlem
Groeneveld, mw. mr. M.L.: Beumer Advocatenpraktijk te Brielle
Hartsuiker, mr. C.H.:

Jochensen-Vernooij, mw. mr. J.C.M.: Hekkelman Advocaten N.V. te Nijmegen
Jong, mr. E. de: Huisvestingsadvocaten BV te Rotterdam
Kam, mr. B. van de: Koninklijke VolkerWessels N.V. te Amersfoort
Kessel, mr. B.E.M. van: Eversheds Sutherland (Netherlands) B.V. te

Gelre Advocaten te Doesburg
Meurs, mr. B. van: KampsVanBaar Advocaten te Sittard
Molenaar, mr. M.C.: Advocatenkantoor Wensing te Coevorden
Mudde, mr. J.T.: AVIO advocaten te Apeldoorn
Niesten, mr. M.A.J.J.: Steijven & Bonnier Advocaten te Eindhoven

Veldhoven
Romet, mr. G.J.C.R.: VANDIJK Advocaten te Rotterdam
Runa Fernandes Pinto, mw. mr. R.L.: NautaDutilh te New York
Scheltens, mw. mr. N.: Ernst & Young afd. juridische zaken te Rotterdam
Schutte, mw. mr. E.N.L.: Houthoff te

SPANNING TUSSEN BESCHERMEN EN BENUTTEN'

Omgevingsrechtadvocaat **Juuk Hulshof** (32) is onlangs overgestapt van Vangoud Advocaten in Arnhem naar Poelmann van den Broek Advocaten in Nijmegen. 'Ik had het bij Vangoud naar mijn zin, maar na bijna zeven jaar voelde ik de behoefte om een andere, grotere werkomgeving te proberen. Met vier van mijn nieuwe collega's heb ik ooit in het bestuur van De Jonge Balie Gelderland gezeten. Dat is een aangenaam weerzien. Het omgevingsrecht gaat over alles wat je ziet, voelt, hoort en ruikt. Dat is nogal wat. Er moet dus veel worden geregeld om Nederland leefbaar te houden. Die spanning tussen "beschermen en benutten" vind ik erg interessant.'

advocaten te Barneveld
Bharatsingh, mr. N.M.: Bruggink & Van der Velden Advocaten Belastingadviseurs BV te Utrecht
Biermasz, mw. mr. J.A.: Ploum te Rotterdam
Bolkenstein, mr. M.A.: Ploum te Rotterdam
Chao, mw. mr. P.E.A.: Ploum te Rotterdam
Chorus, mr. V.S.J.: Van Berge Henegouwen Advocaten te Maastricht
Dekker, mw. mr. J.L. den: Houthoff te Rotterdam
Delescen, mw. mr. H.C.A.: Allen & Overy LLP te Amsterdam
Driessen, mw. mr. S.J.: Six Advocaten te Amsterdam
Eck, mr. M. van: WS

SWDV Advocaten te Hoofddorp
Hoegee, mw. mr. H.J.J.: Stadhouders Advocaten te Utrecht
Hof, mw. mr. E.F. van 't: VBTM Advocaten te Rotterdam
Hoogstraaten, mw. mr. R.S.J.: Westland Partners Notarissen en Advocaten te Naaldwijk
Hulshof, mr. J.J.H.: Poelmann van den Broek Advocaten te Nijmegen
Ibrahim, mr. S.: DLA Piper Nederland N.V. te Amsterdam
Jacobs, mw. mr. E.: Caland Advocaten te Rotterdam
Jansen, mr. A.T.M.: Ploum te Rotterdam
Janssens, mr. C.S.G.: Ploum te Rotterdam

Amsterdam
Kleijn, mr. R. de: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Kool, mr. J.T.: Ploum te Rotterdam
Koppenol, mw. mr. M.: Pels Rijcken & Droogleeve Fortuijn N.V. te 's-Gravenhage
Leeuwen Boomkamp, mr. J.A.E.F. van: Van Campen & Partners N.V. te Amsterdam
Lok, mw. mr. B.L.: Bos Van der Burg Advocaten te Zoetermeer
Lotringen, mw. mr. K.E. van: Advokatenkollektief Oost te Amsterdam
Louws, mw. mr. M.H.: Ploum te Rotterdam
Lustermans, mr. L.P.: Ploum te Rotterdam
Meijer, mw. mr. M.L.J.:

Noordover, mr. E.M.N.: ENVIR Advocaten B.V. te Amsterdam
Oever, mw. mr. B.W.N. van den: KOM Advocaten te Noordwijk zh
Ouden, mr. F.F. Den: Arcus Letselschade B.V. te Breda
Peterse, mw. mr. C.C.: Hof-Recht advocaten te 's-Gravenhage
Quant, mr. A.J.: Galatea Advocaten te Amsterdam-Duivendrecht
Rabarison, mw. mr. R.S.: De Wit Lattmann Türkkol te Amsterdam
Reinders, mw. mr. C.S.B.E.: Leliveld Advocaten te Maastricht
Rijswijk, mw. mr. B.J. van: TRC advocaten te

Brussel
Sijnja, mr. H.A.: DLA Piper Nederland N.V. te Amsterdam
Sivro, mr. Z.: Hupkes c.s. advocaten te Amsterdam
Slangen, mw. mr. I.I.J.: CLINT lawyers & mediators te Amsterdam
Smal, mr. M.P.: DVDW Advocaten te Rotterdam
Tuijl, mr. M. van: Ploum te Rotterdam
Valen, mr. M.A. van: Heron Legal B.V. te Eindhoven
Velde, mr. J.A.R. van de: De Rooij Van Wijk Advocaten te Eindhoven
Verbeek, mr. A.J.: Good Law B.V. te Ouderkerk aan de Amstel

Visser, mr. S.P.H.:
Fort Advocaten N.V. te
Amsterdam
Visser, mw. mr. L. de:
Lemstra Van der Korst
N.V. te Amsterdam
Wiel, mw. mr. E.A.C.
van de: Trip Advocaten
& Notarissen te Assen
Winkel, mr. D.: HVG
Law LLP te Amsterdam
Winter, mr. M.J.J. de:
van Ardenne & Crince
le Roy Advocaten NV te
Rotterdam
Witt, mw. mr. N.:
Ploum te Rotterdam

NAAR NIEUW(E) KANTOOR OF ASSOCIATIE

**Advocatenkantoor
FixedLegal** (mr. A.J.M.
Dekkers te Rotterdam)
Advocatenkantoor

en mw. mr. M.L.J.
Meijer te Doesburg)
Hemony Advocatuur
(mr. W.P.C. de Vries te
Amsterdam)
Hemony Advocatuur
A.A. Bouwman (mr.
A.A. Bouwman te
Amsterdam)
JEE Advocaten (mw.
mr. M. Luijendijk en
mr. S.A. Wensing te
Coevorden)
Legalloyd Advocaten
(mr. S.F. Dobbelaar te
Amsterdam)
Lexiss Advocatuur (mw.
mr. E.B. Doganer te
Amsterdam)
Maes Staudt Advocaten
N.V. (mw. mr. M.A.B.
Janzen-Westerburgen
en mr. B.J. Maes te
Breda)
Meijerink Advocatuur
(mr. H.M. Meijerink te

SPANT advocaten
B.V. (mr. C.M. van der
Corput en mr. J.P.F.W.
van Eijk te Eindhoven)
Staatsbosbeheer (mw.
mr. A. Willemssen te
Amersfoort)
Stan Baggen (mr. S.
Baggen te Amsterdam)
UFFELEN Advocatuur
(mw. mr. H.A.D. van
Uffelen-van der Burg te
Zoetermeer)
uw advocaten bv (mr.
J.J.C. Delahaye en
mr. T.E.J. Devens te
Maastricht)
Vincent Kuit, MfN
mediator en advocaat
(mr. V.W.J.M. Kuit te
Amsterdam)
Volterra Fiette LLP
(mw. mr. F.B.H. Vos te
Londen)
WET Advocaten &
Mediators (mw. mr. D.

Eindhoven (23-04-2019)
Burgh, mw. mr. A. van
der, Amsterdam
(01-05-2019)
Dalen, mw. mr. A.M.C.
van, Utrecht
(01-05-2019)
Daudt, mw. mr.
M.E.B.C., Amsterdam
(01-05-2019)
Douma, mr. N.V.,
Amsterdam
(01-05-2019)
Ettinger, mr. H.V. van,
Zoetermeer
(30-04-2019)
Faassen, mr. M.J.P.,
Breda (26-04-2019)
Franken, mw. mr. R.,
Amsterdam
(01-05-2019)
Garst, mr. M.H.P.,
Emmen (01-05-2019)
Gillesse, mr. J.C.,
's-Hertogenbosch
(01-05-2019)

mr. L.M.H.A.A.,
Amsterdam (11-04-
2019)
Hogenboom, mw. mr.
D., Naaldwijk (06-05-
2019)
hooge Venterink,
mw. mr. J.S.T.,
's-Gravenhage (21-04-
2019)
Jonker, mr. H., Lemmer
(23-04-2019)
Joosten, mr. A.W.H.,
Utrecht (01-05-2019)
Kaliskaart, mr. J.,
Arnhem (01-05-2019)
Kasteel, mr. N.R.,
Arnhem (01-05-2019)
Knops, mw. mr. L.,
's-Gravenhage (17-04-
2019)
Kobelt, mw. mr. A., Ede
gld (12-04-2019)
Koppelaars-Stubbe,
mw. mr. M.L.,
Rotterdam (12-04-2019)

'IK HOUD VAN SNEL SCHAKELN'

Hilde van Uffelen (34) is vorige maand haar eigen kantoor UFFELEN Advocatuur in Zoetermeer gestart. 'Ik had altijd al de wens om uiteindelijk een eigen kantoor te starten. Na tien jaar veel geleerd te hebben bij Hoens & Souren advocaten was het tijd om die uitdaging aan te gaan. De flexibiliteit zie ik tot nu toe als het grootste voordeel van mijn eigen kantoor. Het leuke aan het arbeidsrecht vind ik dat er zowel emotionele als zakelijke aspecten in een zaak spelen. Ik houd van snel schakelen, bijvoorbeeld in het geval van een ontslag op staande voet-situatie. Ook het onderhandelingsaspect van het arbeidsrecht is leuk en uitdagend.'

M.R. van der Linde (mr.
M.R. van der Linde te
Amsterdam)
Advocatenkantoor
Staals (mr. F.G.J. Staals
te Amsterdam)
Advocatenkantoor
Wong (mw. mr. W.Y.
Wong te Amsterdam)
Baker & McKenzie
LLP (mw. mr. F.H.A.
Overbosch te Milaan)
Brande & Verheij LLP
(mr. J. van den Brande,
mw. mr. S. Elavarasan,
mr. B. Lem, mw. mr.
B.D. van der Ven en
mr. J.T. Verheij te
Rotterdam)
D.G.J. Fabius Services
(mr. D.G.J. Fabius te
Laren nh)
Gelre Advocaten (mr.
v.R.J.M.C.I. Janischka

Amsterdam)
Oostenbroek Tax
& **Legal** (mr. M.J.
Oostenbroek te
Amsterdam)
Perwijs vastgoedadvies
(mw. mr. B.N.J. de
Wilde te Etten-Leur)
Pont en Wilg Advocaten
(mw. mr. F.M. Holwerda
en mw. mr. A.H.A.
Kessels te Amsterdam)
Rohof Advocatuur
(mr. L.M.M. Rohof te
Malden)
SAP Nederland B.V.
(mw. mr. R. Achour te
's-Hertogenbosch)
Saskia Kerbusch
Advocaat & mediator
(mw. mr. S.J. Kerbusch
te Amsterdam)
Schouten Familierecht
(mw. mr. H. Schouten
te Utrecht)

Talsma te Drachten)
WIRE (mw. mr. W.M.
Ritsema van Eck te
Rotterdam)
Yeniasci Letselschade
Advocatuur (mr. E.
Yeniasci en mw. mr. M.
Yigitdol te Eindhoven)
UIT DE PRAKTIJK
Baas, mr. J.R.,
's-Gravenhage
(01-05-2019)
Bakker, mr. I.,
Maastricht (29-04-2019)
Bergh-Ubing, mw. mr.
M.E.G., Utrecht
(01-05-2019)
Blok, mw. mr. B.J.,
Amsterdam
(12-04-2019)
Boogert, mw. mr. R.M.
van den, Utrecht
(25-04-2019)
Bruijn, mr. N. de,

Groenendijk, mw. mr.
R., Doetinchem
(30-04-2019)
Groot, mw. mr. M.M.G.
de, Amsterdam
(30-04-2019)
Haasteren, mw. mr. E.
van, Heemstede
(28-04-2019)
Hack, mw. mr. D.E.T.,
Rotterdam (01-05-2019)
Ham, mr. P.L.H. van,
Nijmegen (01-05-2019)
Hanegraaf, mw. mr. A.,
Rotterdam (24-04-2019)
Heijst, mw. mr. C.L.
van, Utrecht
(30-04-2019)
Helvoirt, mr. T.C.L. van,
Amsterdam
(26-04-2019)
Hendriksen, mw. mr.
E.F.M., Amsterdam
(01-05-2019)
Hennekens,

Kramer, mr. R.J.,
Maastricht-airport
(01-05-2019)
Kuipers, mw. mr.
M.A.A., Borne
(02-05-2019)
Kweens, mw. mr. E.,
Helmond (01-05-2019)
Lagerweij, mr. M.,
Amsterdam
(24-04-2019)
Liere, mw. mr. F. van,
Amsterdam
(18-04-2019)
Lokin, mr. C.L.H.C.,
Amsterdam
(15-04-2019)
Noome, mr. M.F.,
Amsterdam
(01-05-2019)
Oosterhout, mw. mr. S.
van, Breda (01-05-2019)
Oreel, mr. A.,
Rotterdam (10-05-2019)
Ort, mw. mr. S.,

Rotterdam (01-05-2019) Palstra , mw. mr. M.E., Amsterdam (23-04-2019) Panhuis , mw. mr. K.A.	Rotterdam (30-04-2019) Sarioglu , mr. A., Amsterdam (01-05-2019) Schoon , mw. mr. C.S.,	Sink , mr. A.G., Zwolle (30-04-2019) Snoeijer , mw. mr. E.A., Zaandam (01-05-2019) Staal , mr. C.P.,	Thijssen , mr. W.A.T., Eindhoven (01-05-2019) Veen , mw. mr. A.D.K. van, Rotterdam (30-04-2019)	(30-04-2019) Vlaanderen , mr. B., Amsterdam (24-04-2019) Vrancken , mr. J.J.M.,
--	---	---	---	---

‘RUIJTE VOOR INITIATIEF’

Matthijs Bolkenstein (41) is recentelijk als advocaat en partner Banking & Finance aangetrokken door Ploum in Rotterdam. Daarvoor was hij partner bij Eversheds. ‘Ik heb de overstap samen met mijn banking partner Lucas Lustermaans gemaakt. Wij kregen de unieke mogelijkheid om deze praktijk verder uit te bouwen en op de kaart te zetten. Ploum is een organisatie met een heldere signatuur en duidelijke groeistrategie en ambitie. Nederlands, maar met een internationale focus en ervaring met ruimte voor initiatief. Dat voelt goed. Mijn werkdag is geslaagd als een juridisch ongeschijnlijke onmogelijkheid toch mogelijk blijkt te zijn.’

van, Utrecht (01-05-2019) Poole , mr. D.B. Le, Amsterdam (01-05-2019) Post , mr. H., Helmond (16-04-2019) Rutjes , mw. mr. E.,	Rotterdam (16-04-2019) Slump , mr. J.J., Zoetermeer (01-05-2019) Smid , mr. P.M., Utrecht (20-04-2019)	Amsterdam (01-05-2019) Straaten , mr. J. van, Amsterdam (01-05-2019) Tempel , mw. mr. J.K., Rotterdam (12-04-2019)	Veerman , mw. mr. A.M.M., Amsterdam (01-05-2019) Verbroekken , mw. mr. A., Boxmeer (01-05-2019) Verspyck Mijnsen , mw. mr. A.E.E., Amsterdam	Barendrecht (01-05-2019) Vries , mw. mr. I. de, Leek (16-04-2019) Wagner , mw. mr. J., Barendrecht (01-05-2019)
--	--	--	--	---

VACATURE

De Nederlandse orde van advocaten (NOvA) telt zeventien adviescommissies die advies aan de algemene raad uitbrengen over relevante ontwikkelingen op het gebied van wetgeving.

DE NOVA ZOEKT EEN ADVOCaat VOOR HET LIDMAATSCHAP VAN DE GECOMBINEERDE COMMISSIE VENNOOTSCHAPSRECHT (GCV)

Deze gezamenlijke commissie van de NOvA en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) bestaat uit twaalf leden, te weten zes advocaten en zes notarissen. Zij volgen de ontwikkelingen in wet- en regelgeving op het gebied van het ondernemingsrecht en financieel recht in Europees en nationaal verband.

De GCV brengt namens de beide beroepsorganisaties advies uit over wetsontwerpen of wetsvoorstellen die van belang zijn voor de goede beroepsuitoefening van advocaten en notarissen. De adviezen zijn met name gericht op de bevordering van de wetgevingskwaliteit.

Gemiddeld wordt eens per maand vergaderd, fysiek dan wel telefonisch. Er staat geen vergoeding tegenover behalve vergoeding van de reiskosten. Het secretariaat van de GCV wordt gevoerd door een jurist van de KNB. De adviezen en rapporten van de GCV zijn openbaar en worden gepubliceerd op de websites advocatenorde.nl en knb.nl.

Voor de vacature wordt gezocht naar iemand met ruime kennis en praktijkervaring op het gebied van adviseren en procederen over het ondernemingsrecht en de wet- en regelgeving betreffende aansprakelijkheid van bestuurders en commissarissen.

Als u het leuk vindt om naast uw werkzaamheden als advocaat een bijdrage te leveren aan de werkzaamheden van de GCV wordt u van harte uitgenodigd uw interesse kenbaar te maken.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Lucas Korsten van de NOvA via 070 - 335 35 27 of l.korsten@advocatenorde.nl.

Uw interesse kunt u uiterlijk 1 augustus 2019 kenbaar maken aan het secretariaat van de NOvA via secretariaat@advocatenorde.nl, onder vermelding van ‘sollicitatie vacature adviescommissie GCV’.

VAN DE TUCHTRECHTER

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit Jan de Bie Leuveling Tjeenk, Tjitske Cieremans, Han Jahae, Maurice Mooibroek en Robert Sanders.

OPTREDEN VOOR WEDERPARTIJ VAN FAILLIET

- Hof van discipline 25 mei 2018, zaak nr. 170333, ECLI:NL:TAHVD:2018:102.
- Gedragsregel 7 (oud), gedragsregel 15 (nieuw).
- Advocaat treedt op voor wederpartij van failliete vennootschap die zijn voormalige cliënt is.

Mr. X heeft namens BV Y (de vennootschap) een verzoek ingediend voor surseance van betaling. Aan de vennootschap is surseance verleend en kort daarop is de surseance omgezet in een faillissement met aanstelling van klager tot curator. Mr. X en/of kantoorgenoten hebben in de maanden vóór het faillissement van de vennootschap voor deze en voor de toenmalige bestuurder in diverse zaken opgetreden.

Vlak vóór het faillissement heeft de vennootschap kalveren verkocht aan een derde. Na zijn aantreden als curator heeft klager van deze transactie de nietigheid ingeroepen, gebaseerd op faillissementspauliana. In de daaruit voortvloeiende procedure staat mr. X de koper van de kalveren bij. Klager heeft daartegen bezwaar gemaakt en een klacht ingediend tegen mr. X met het verwijt dat mr. X voor de wederpartij van de vennootschap is gaan optreden tegen de vennootschap, waar hij eerder als adviseur van de vennootschap is opgetreden. De raad van discipline heeft de klacht gegrond verklaard, zonder oplegging van een maatregel. In hoger beroep overweegt het hof van discipline als volgt. Ingevolge gedragsregel 7 lid 4 (oud) (regel 15 lid 1 onder b nieuw) is het de advocaat onder meer niet toegestaan tegen een voormalige cliënt van hem of een kantoorgenoot van hem op te treden

behoudens het bepaalde in lid 5.

Zoals de raad heeft overwogen, treedt mr. X op tegen de curator en niet tegen de vennootschap (de voormalige cliënt van mr. X). De curator vertegenwoordigt niet de vennootschap, maar de gezamenlijke schuldeisers van de vennootschap en kan daarom niet met de vennootschap worden gelijkgesteld. Niettemin kan het optreden van mr. X in strijd zijn met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt. Dat kan het geval zijn indien de curator stelt en aannemelijk maakt dat het optreden van mr. X voor de wederpartij van de curator in de gegeven omstandigheden zo bezwaarlijk is voor de beredding van de boedel door de curator dat verweerder zich daarvan had moeten onthouden. Bij de beoordeling of dit het geval is, kan aan de in gedragsregel 7 lid 5 (oud) genoemde voorwaarden enige reflexwerking worden toegekend. Aan genoemde stelplicht van de curator moeten echter wel hoge eisen worden gesteld, nu het oordeel dat een advocaat niet mag optreden tegen de curator in het faillissement van een voormalige cliënt een inbreuk op het recht van de wederpartij van klager op vrije advocaatkeuze oplevert (vergelijk HvD 15 mei 2017, ECLI:NL:TAHVD:2017:86).

Volgens het hof heeft mr. X de vennootschap bijgestaan met betrekking tot de financiële problemen waarin de vennootschap was terechtgekomen en de mogelijke verkoop van de onderneming van de vennootschap en staat hij nu de wederpartij van de curator in het faillissement van die vennootschap bij in een geschil over de verkoop van een aantal kalveren. Het gaat dus niet om dezelfde kwestie en ook niet om kwesties die met elkaar verband houden (voorwaarde 1). Tegenover de gemotiveerde betwisting van mr. X dat hij of zijn

kantoorgenoten ter zake van het geschil over de verkoop van kalveren zou(den) beschikken over vertrouwelijke informatie opgedaan in de periode dat mr. X de vennootschap bijstond, heeft klager geen concrete aanknopingspunten voor zijn stelling aangedragen, wat wel op zijn weg had gelegen (voorwaarde 2). Hetzelfde geldt ten aanzien van aanwezigheid van overige redelijke bezwaren (voorwaarde 3). Voor zover mr. X een kennisvoorsprong zou hebben waar het de onderneming van de vennootschap betreft, geldt dat de enkele omstandigheid dat de wederpartij van de curator via haar advocaat gebruikmaakt, althans kan maken van de kennisvoorsprong van haar advocaat, op zichzelf genomen niet tuchtrechtelijk verboden of laakbaar is. Die eventuele kennisvoorsprong is onvoldoende om mr. X de bevoegdheid te ontzeggen voor de wederpartij van de curator op te treden, nu de curator niet aannemelijk heeft gemaakt dat de beredding van de boedel door de curator daardoor wordt geschaad. Nu de bedoelde uitzonderingssituatie zich in dit geval niet voordoet, verklaart het hof de klacht alsnog ongegrond.

UITVOERING VAN DE OPDRACHT

- Raad van discipline Arnhem-Leeuwarden 27 augustus 2018, zaak nr. 17-853, ECLI:NL:TADRARL:2018:206.
- Gedragsregels 2, 8 (30 oud), 12 (4 oud), 14 (9 oud), 16 (8 oud).
- Verantwoording van behandeling van de zaak, schriftelijke vastlegging instructies.

Klager is door mr. X bijgestaan in een strafzaak waarin klager door de rechtbank is veroordeeld wegens

een poging tot moord. Hij is ontoerekeningsvatbaar verklaard en er is tbs gelast met dwangverpleging. Op 11 juli 2016 heeft mr. X hoger beroep ingesteld tegen dit vonnis. Op 18 juli 2016 heeft mr. X dit hoger beroep ingetrokken.

De klacht houdt, voor zover van belang, in dat mr. X tuchtrechtelijk verwijtbaar heeft gehandeld doordat 1) hij ten onrechte bij de behandeling van de strafzaak geen bewijsverweer heeft gevoerd en 2) hij zonder opdracht van klager het hoger beroep heeft ingetrokken.

De raad stelt voorop dat een advocaat een zekere mate van vrijheid heeft met betrekking tot de wijze waarop hij een zaak behandelt. Deze vrijheid wordt echter begrensd door de eisen die aan de advocaat als opdrachtnemer in de uitvoering van die opdracht mogen worden gesteld en die met zich brengen dat zijn werk dient te voldoen aan datgene wat binnen de beroepsgroep als professionele standaard geldt.

Ten aanzien van klachtonderdeel 1) heeft klager, voor zover van belang, gesteld dat er geen sprake was van poging tot moord, maar poging tot doodslag. Mr. X heeft, zonder nadere onderbouwing, betoogd dat het voeren van bewijsverweer tegen de ten laste gelegde poging tot moord kansloos was en dat het daarom niet door hem is gevoerd. Gelet op het grote belang van klager bij een juiste kwalificatie door de rechtbank van het door hem gepleegde strafbare feit, diende mr. X ter zake doende argumenten te hebben om niet de strafrechtelijk lichtere variant te bepleiten. De raad acht dit onderdeel van de klacht gegrond.

Ten aanzien van klachtonderdeel 2) heeft mr. X bevestigd dat hij geen schriftelijke bevestiging heeft gezonden van de opdracht tot intrekking van het hoger beroep, laat staan dat mr. X klager heeft laten tekenen voor

een dergelijke opdracht. Mr. X heeft zich verweerd door te stellen dat klager nooit iets wilde ondertekenen. Gegeven het belang van een beslissing als het intrekken van een hoger beroep dient de advocaat te allen tijde in lijn met gedragsregel 8 schriftelijk vastlegging op welke wijze dan ook te bewerkstelligen, zeker nu mr. X op de hoogte was van een psychisch disfunctioneren van zijn cliënt. De belangen van klager waren te groot om onder deze omstandigheden uit te gaan van het feit dat klager zich de consequenties van het intrekken van het hoger beroep voldoende had gerealiseerd, al verliep de communicatie tussen mr. X en klager moeizaam. Ook dit klachtonderdeel acht de raad gegrond.

Hoewel aan verweerder niet eerder een disciplinaire maatregel is opgelegd, acht de raad in dit geval een berisping op zijn plaats, gelet op de aard en ernst van de nalatigheden.

TELEFONISCHE STALKING ADVOCAAT ONWAARDIG

- Raad van discipline, 27 augustus 2018, zaak nr. 18-333, ECLI:NL:TADRARL:2018:203.
- Gedragsregels 7 (31 oud), 25 (18 oud), artikel 10a, lid 1 onder d Advocatenwet.
- Telefonische stalking wederpartij en ongepaste bewoordingen

Mr. X heeft voor zijn cliënt (een holding) opgetreden in een procedure. Het geschil betrof de beëindiging van een huurovereenkomst tussen een huurder en de cliënt van mr. X als verhuurder. De huurder liet zich bijstaan door mr. Y. Het geschil werd beëindigd met een vaststellingsovereenkomst, volgens welke de huurder een bedrag aan de cliënt van mr. X diende te betalen. Dit bedrag zou worden overgemaakt op de derden-geldrekening van mr. X. Uiteindelijk vernam mr. X van zijn cliënt dat het

geld was betaald op zijn eigen (en geblokkeerde) rekening. Direct daarna heeft mr. X rechtstreeks telefonisch contact gezocht met huurder en hem zo'n tachtig keer gebeld op zijn 06-nummer en ruim twintig keer diens voicemail ingesproken.

Mr. Y heeft over deze gang van zaken een klacht ingediend bij de deken, die op zijn beurt een dekenbezwaar tegen mr. X heeft ingediend. De deken verwijt mr. X dat hij zich zo vaak tot klager heeft gewend en zich met zeer ongepaste bewoordingen over mr. Y heeft uitgelaten. Zo heeft mr. X gezegd dat mr. Y niet meer de advocaat van de huurder (maar van de bank) was, en dat mr. Y de huurder 'verneukt'.

Mr. X erkent dat hij huurder vele malen heeft gebeld en zijn voicemail heeft ingesproken. Hij stelt verbijssterd te zijn geweest door de mededeling van zijn cliënt dat op de verkeerde (geblokkeerde) rekening was betaald, vooral omdat hij met zijn cliënt al het hele jaar bezig was om diens liquiditeitsdruk te verlichten en de contacten tussen zijn cliënt en de bank goed te houden. Hij wilde duidelijkheid over de betaling door de huurder en daarom heeft hij – na een goed diner en wat wijn – rechtstreeks contact met hem opgenomen. Mr. X erkent klachtwaardig te hebben gehandeld en heeft zich verontschuldigd.

Gelet op de erkenning van mr. X acht de raad de klacht gegrond. Volgens de raad vragen deze omstandigheden om een zware maatregel. Mr. X heeft met zijn uitlatingen niet alleen onwaarheden verkondigd, maar ook het vertrouwen van mr. Y geschaad. Daarnaast heeft mr. X zich op intimiderende wijze gedragen, niet alleen wat woorden betreft maar ook door de aard en de duur van de stalking. De raad acht dit bijzonder ernstig, advocaatonwaardig en onacceptabel. Voorwaardelijke schorsing van acht weken en een geldboete van € 2.500.

TEN SLOTTE

PIKETPALEN VOOR DUURZAME RECHTSBIJSTAND

DOOR / BERNARD DE LEEST

LID ALGEMENE RAAD NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Slechts enkele procenten van alle conflicten in dit land komen voor de rechter. En een overgrote meerderheid van tachtig procent van de mensen die een beroep doen op rechtsbijstand, is tevreden over het verloop. Dit terwijl lang niet iedereen in een rechtszaak met het gewenste resultaat de rechtszaal uitloopt. Toch wil de minister het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand herzien. Van LegalGuard in consumentenzaken tot en met buurt-, bure-, wijk-, schulden- en regelrechtshulp: momenteel schieten links en rechts allerlei pilots als paddenstoelen uit de grond. Al die pilots moeten leiden tot... ja, tot wat eigenlijk? Want wat voor stelsel de minister dan wél wil, blijkt nog helemaal niet uit zijn contourenbrief die hij eind vorig jaar presenteerde. En waar de gepresenteerde contouren zich wat scherper aftekenen, zoals de introductie van rechtsbijstandpakketten en een poortwachter, gaat dat ten koste van de toegang tot het recht. Goed, de minister wil meer efficiëntie in het geven van rechtsbijstand (lees: bezuinigen op de kosten). En hogere kwaliteit. Maar nergens maakt hij duidelijk waarom hier een dure en onzekere reorganisatie van het hele stelsel voor nodig is. Die beoogde herstructurering gaat jaren duren en tot die tijd gebeurt er weinig. Dat is slecht voor rechtzoekenden die moeilijker hun recht kunnen halen, en slecht voor sociaal advocaten die steeds vaker overwegen te stoppen of er helemaal niet meer aan beginnen. Aan zo'n glibberpartij doet de advocatuur niet mee. Feit is dat dit ook niet nodig is. De kosten van het stelsel dalen al jaren.

Laten we niet weglomen voor de stelling dat het stelsel kwalitatief wel beter kan. Met name in versterking van de eerstelijnsrechtshulp, en in de samenwerking tussen de eerste en tweede lijn is nog veel te winnen. Daarom komt de NOvA dit najaar met een *eigen* pilot, in samenwerking met diverse partijen. De insteek is dat we binnen het huidige systeem zorgen voor meer samenwerking tussen de eerste- en de tweedelijnsrechtshulp. Een van de pijlers van het project is een 'advocatenpiket', waar de eerste lijn terecht kan voor ruggespraak en sociaal advocaten hun kennis en ervaring kunnen delen, zodat een meer optimale verwijzing kan plaatsvinden.

Hierdoor krijgen rechtzoekenden sneller het juiste advies en een passende oplossing. Dat zorgt niet alleen voor dejuridisering, maar bespaart al meteen aan het begin van de eventuele rechtsgang tijd en zorgt voor optimalisering van het proces. Ook zal het aantonen waarom sociaal advocaten bij uitstek de spin in het web zijn, met contacten in de rechtsketen, kennis van de sociale kaart én persoonlijk contact met de mensen om wie het allemaal draait. De piketpalen die de NOvA slaat met deze pilot, samen met de andere plannen die wij de komende tijd zullen ontvouwen, zullen leiden tot een duurzamer stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Zonder dat stelsel tot de laatste steen af te breken, zonder voor mensen met een kleinere portemonnee de toegang tot het recht uit te hollen en zonder de sociale advocatuur uit te faseren. Dat is in één klap drie keer winst.

DE MEEST FREQUENT GERAADPLEEGDE INFORMATIEBRONNEN DOOR JURIDISCHE VAKSPECIALISTEN:

TIJDSCHRIFT VOOR
CURATOREN

TIJDSCHRIFT VOOR
COMPLIANCE

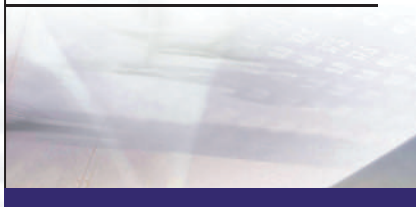
TIJDSCHRIFT VOOR
FINANCIËEL RECHT

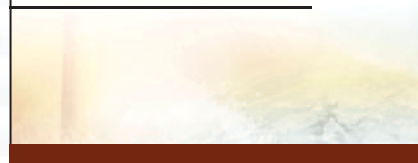
TIJDSCHRIFT VOOR
HUURRECHT
BEDRIJFSRUIMTE

TIJDSCHRIFT VOOR
JAARREKENINGENRECHT

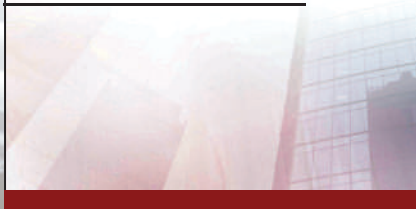
NEDERLANDS
TIJDSCHRIFT VOOR
ENERGIERECHT

TIJDSCHRIFT VOOR
AGRARISCH RECHT

TIJDSCHRIFT VOOR
STAATSSTEUN

TIJDSCHRIFT VOOR
INTERNETRECHT

TIJDSCHRIFT VOOR
SANCTIERECHT &
ONDERNEMING

TIJDSCHRIFT VOOR
ARBEID & ONDERNEMING

TIJDSCHRIFT VOOR
ZAKENRECHT

NIEUW

> **VASTGOED**CONTRACTEN.NL

ALLE VASTGOEDCONTRACTEN MET COMMENTAAR

Uitgeverij Den Hollander B.V.

Postbus 325
7400 AH Deventer
T: 0570-751 225

E: info@denhollander.info
www.denhollander.info

EUROPEAN
FINANCIAL LAW
NEWS **EFL**
NEWS

DE DEURWAARDER VAN HET HUIS

FORES ondersteunt iedere advocaat op het moment dat je een deurwaarder nodig hebt. Met FORES kun je je opdrachten en dossiers uploaden en onze deurwaarders gaan direct voor je aan de slag. Ze houden je op de hoogte van iedere stap die ze zetten en ze adviseren jou zodat je het beste resultaat bereikt in minder tijd.

Maak je gratis account op fores.online

 FORES
HUISDEURWAARDERS

fores.online